

22. ULUSAL BÖLGE BİLİMİ VE BÖLGE PLANLAMA KONGRESİ BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

DESTEK VE KATKILARIYLA

22. ULUSAL BÖLGE BİLİMİ VE BÖLGE PLANLAMA KONGRESİ BİLDİRİ KİTABI

©Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları
Samsun 2023
1. basım: 2023

Yayın Yönetmeni

Doç. Dr. Recep YILMAZ

Editör

Doç. Dr. Fatih ALTUĞ

Sekreteryaya

Arş. Gör. Halithan ŞEN

Son Okuyucu

Öğr. Gör. Büşra AKKUŞ

Kapak Tasarım

Özlem TEKİNER

Sayfa Düzeni

Gülbeyaz BOZKURT

ISBN

711 Y51 2023

OMU-CIP

Altuğ, Fatih

22.Ulusal Bölge Bilimi ve Bölge Planlama Kongresi Bidiri
Özetleri Kitabı/Editör Fatih Altuğ.

Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2023

124 sayfa.: şekil. ; 24 sm.–

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları; No.155.

Kaynakçaları vardır.

ISBN 711 Y51 2023

1-Bölge Planlama I.Altuğ, Fatih II. Dizi

Baskı ve Cilt

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kurupelit Kampüsü

Yayın Koordinatörlüğü 55139 Atakum/SAMSUN

0362 312 19 19

sureliyayin@omu.edu.tr

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kurupelit Kampüsü

Yayın Koordinatörlüğü 55139 Atakum/SAMSUN

0362 312 19 19

sureliyayin@omu.edu.tr

Kitapta yer alan bilgilerin tüm sorumluluğu yazara aittir.

22. ULUSAL BÖLGE BİLİMİ VE BÖLGE PLANLAMA KONGRESİ BİLDİRİ KİTABI

8-10 Haziran
SAMSUN

OMÜ
YAYINLARI

8 HAZİRAN 2023 PERŞEMBE (1. GÜN)

AÇILIŞ- ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ ATATÜRK KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ

08.30-09.30	KAYIT	
09.30-10.30	AÇILIŞ KONUSMALARI	
10.30-11.00	PROF. DR. SUUT DOĞRUELİN ARDINDAN- HAYATI VE BİLİME KATKILARI	
11.00-11.30	ÇAY-KAHVE ARASI	
11.30-12.30	PANEL: BÖLGESEL KALKINMA YÖNETİŞİM VE KALKINMA GÜNDEMİ	
	MODERATÖR: Sedef AKGÜNGÖR Hakan GÜLTEKİN- Doğu Karadeniz Projesi Bölgesel Kalkınma İdaresi (DOKAP) Başkanı İbrahim Ethem ŞAHİN- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) Genel Sekreteri Mustafa ÖRGÜT- Yeşillirmak Havzası Kalkınma Birliği Başkanı	
12.30-14.00	ÖĞLE YEMEĞİ	
14.00-15.30	PARALEL OTURUMLAR- İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ COĞRAFYA BÖLÜMÜ A BLOK - KAT 3	
	LACİVERT SALON	KIRMIZI SALON
	OTURUM ADI: Doğal Afetlerin Sosyal, Ekonomik ve Mekansal Etkileri I	OTURUM ADI: Bölgesel Çalışmalar, Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Yeni Yönelimler
	OTURUM BAŞKANI: Tüzin BAYCAN	OTURUM BAŞKANI: İbrahim Tuğrul ÇINAR
	Hasan Engin DURAN, Burcu DEĞERLİ ÇİFÇİ-Depremlerin Bölgesel Ekonomik Büyümeye Etkisi: Türkiye Örneği	İbrahim Tuğrul ÇINAR-Modifiye Edilmiş Bölgesel Kalkınma Tuzacı: Türkiye için Düzey-2 Bölgeleri Bazında Mekansal Analiz ve Değerlendirmeler
	Semanur SOYYIĞIT, Suat TUYSUZ, Tüzin BAYCAN, Melike TORUN- 2023 Kahramanmaraş Depremlerinin Ekonomik Etkileri ve Tedarik Zincirinde Meydana Gelebilecek Olası Risklerin Analizi	Kübra KARKIN, Özer KARAKAYACI-Negatif Kilitletme Süreçlerinin Aşılmasında Bölgesel Çeşitlenmenin Rolü
	Arzu ÇALIŞKAN- Mehmet KÜÇÜKMEHMETOĞLU- Güney-doğu Anadolu Bölgesinde Meydana Gelen Depremlere Yönelik Olarak Bölgenin Ekonomik Yapısının Girdi-Çıktı Modeliyle Analizi	Pelin FIDAN GÜZELTÜRK, Ebru SEÇKİN-Tek Sektörlü Bölgesel Gelişme Yörüngesindeki Değişim Sürecini Zonguldak Üzerinden Anlamak
	Çiğdem VAROL, Gizem HAYRULLAHOĞLU, N. Aydan SAT, Emrah SÖYLEMEZ- Doğal Afetler Sonrası Nüfusun Bölgesel Yer Değiştirmesi: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Örneği	Saygın Can OĞUZ- Bölgesel Kalkınma ve Deniz Ekonomisi: İzmir Limanlarının Geliştirilmesi
15.30-16.00	ÇAY KAHVE ARASI	
16.00-17.30	OTURUM ADI: Doğal Afetlerin Sosyal, Ekonomik ve Mekansal Etkileri II	OTURUM ADI: Yeşil Ekonomi ve Bölgesel Kalkınma
	OTURUM BAŞKANI: Çiğdem VAROL	OTURUM BAŞKANI: Suat TUYSUZ
	Mutlu YILMAZ, Merve ALTUNDAL ÖNCÜ, Ersin ATEŞ, İsmet GÜNEY, Dündar DAĞLI-6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depreminde Ortaya Çıkan Moloz Atıklarının Depolanması İçin Uygun Bölgelerin Tespit Edilmesi	Dilan KEZİK, Suat TUYSUZ- Sürdürülebilir üretim mi, yeşil aklama mı?
	Vildan Nursay KAYA, Kader KOCA- Kentsel Dokunun Depreme Karşı Dirençliliğinin Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Tespiti Zeytinburnu Örneği	Tuğba TUNCER, Murat Ali DULUPÇU- Yeşilleştirilmiş Bölgesel Kalkınmadan “Yeşillenmiş” Bölgesel Kalkınmaya Doğru
	Cevdet YILMAZ -11 Ağustos 2021 Batı Karadeniz Sel Felaketi Sonrası Ulaşım ve Lojistikte Yaşanan Sorunlar ve Çözümleri	İlhan KORKMAZ-Türkiye’de Yeşil Ekonominin Bölgesel Analizi
Sinan AKYÜZ, Burak ASILİSKENDER, Meltem KARADAĞ, Gül Berna ÖZCAN, Çiğdem VAROL, Sümeyra AYIK-Pandemi Döneminde Göçmenlerin Gaziantep ve Kayseri’de Kentsel Kaynaklara ve Hizmetlere Erişimi	Ece TURNA, Tüzin BAYCAN- Yeşil Ekonominin İtici Gücü Olarak Yeşil Girişimcilik	
17.40-19.30	BÖLGE BİLİMİ TÜRK MİLLİ KOMİTESİ GENEL KURULU	

GALA YEMEĞİ		
09.00-10.30	9 HAZİRAN 2023 CUMA (2. GÜN)	
	LAÇİVERT SALON	KIRMIZI SALON
	OTURUM ADI: Yenilik, Teknolojik Değişim ve Ekonomik Büyüme	OTURUM ADI: Metropolitan Kentler ve Planlama
	OTURUM BAŞKANI: Murat Ali DULUPÇU	OTURUM BAŞKANI: Burcu H. ÖZÜDURU
	Eser ÇAPIK, Murat Ali DULUPÇU-Yaratıcı Endüstri Ürün İhracatında İnternet Altyapısının Etkisi: Güney Kafkas Ülkeleri ile Avrupa Birliği Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi	Esmâ AKSOY KHURAMİ, Ömür KAYGISIZ-AIRBNB'ye Karşı Oteller: İstanbul Örneği
	Gülfıye ÖZCAN ALP, Tüzin BAYCAN-Dijital Bölünmenin Kentlerde Yenilikçi Endüstrilerin Mekansal Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği	Burcu H. ÖZÜDURU, Ayten YİĞİTER, Z. Aslı GÜREL- Kent-İçi Merkeziliklerin ve Çok-İşlevselli Arazi Kullanımının Ankara Anakent Mahalleleri Üzerinden Analizi
	Fatih ALTUĞ, Kamile AKKOYUN-Geçici Kümelerin İnovasyon Süreçlerine Etkisi	Ebru KURT ÖZMAN, Ayşe GÜMEÇ KARAMUK, Özlem TEPELİ TÜREL- Kent Planlamada Feminist Perspektifler: Türkiye'deki Şehircilik Eğitiminin Otoetnografik Yaklaşım İrdelenmesi
Arda TUNCER, Ferhan GEZİCİ-Kent İçi Ortak Yayın Ağlarının İncelenmesi: İstanbul Örneği		
10.30-11.00	ÇAY-KAHVE ARASI	
11.00-12.30	OTURUM ADI: Bölgesel Gelişme ve Planlama	OTURUM ADI: Eşitsizlikler, Sosyal Bütünlük, Sosyal Adalet
	OTURUM BAŞKANI: Dilek BEYAZLI	OTURUM BAŞKANI: Mahmut TEKÇE
	Zeynep ÖZDEMİR, Selma CİVCIOĞLU-TR82 Düzey 2 bölgesi 2024-2028 Bölge Planı Taslağının Kastamonu İli Hedef ve Stratejilerinin 2030 Yılı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Doğrultusunda İncelenmesi	Rümeysa BAYAR-Küresel Yaşlanma Sürecinde Türkiye ve Alt Bölgeleri
	Sinem DEDEOĞLU ÖZKAN, Dilek BEYAZLI-Tümdengelimci Yaklaşım İle Alt Bölgenin Belirlenmesi: Trabzon-Vakıfkebir Örneği	Aynur AYDIN, Fadime Züal ŞEN, Fatih ALTUĞ-Türkiye'de İşsizlik Örneği: NEET Gençliği
Türkan ÖZGÜR, Özkan ÖZGÜR-Kent Mekanın Gelişiminde Kentsel Saçaklanmanın Etkisi Üzerine Bir İnceleme: Ordu Kenti Örneği	Gizem Acet DÖNMEZ-Çok Boyutlu Yoksulluk ve Potansiyel Nedenleri Üzerine: Türkiye İçin Bir Mekansal Panel Veri Analizi	
12.30-14.00	ÖĞLE YEMEĞİ	

14.00-15.30	OTURUM ADI: Bölgesel Yatırımlar, Yer Seçimi ve Mekansal Yansımaları	OTURUM ADI: Kentsel Politik Ekoloji ve Çevresel Adalet
	OTURUM BAŞKANI: Yeşim KUŞTEPELİ	OTURUM BAŞKANI: Emine YETİŞKUL
	Umud ERDEM-Türkiye'de İlk 1000 İhracatçı Firmanın Mekansal Dağılımı ve Değişimi n Analizi	Bariş TAŞ, Muammer ÇAKIR-Kentsel Politik Ekoloji Üzerine Bir Değerlendirme
	Gamze MESTAN, Aliye Ahu AKGÜN-Türkiye'deki Bölgesel Yatırım Teşviklerinin Teşvik Bölgeleri Açısında	Gülsüm YAVUZ, Tüzin BAYCAN-Kentsel Çevresel Adalet: İstanbul'da Çevresel Fayda ve Yüklerin Bölüşüm Analizi
	Esra KILIÇ, Aykut SEZGİN-Görelî Konum Endişesi ve Gelir Düzeyi İlişkisi: Türkiye'de Bölgesel Bir Karşılaştırma	Hazar ÖRNEK, Eren COŞKUN-Kentsel Büyümenin Sosyo-Ekonomik Faktörler ile İlişkisi (İstanbul Örneği)
Mehmet Ali YÜZER, Azem KURU, Ayşe Şebnem YÜZER, Büşra Güven GÜNEY, Mehmet Emre YÜZER - Sanayi Alanları için Yer Seçimi Modeli – İnegöl Örneği	Şule DEMİREL, Emine YETİŞKUL, Tuğçe ŞANLI-Karmaşıklık Tartışmaları Çerçevesinden Kentsel Dönüşüm Projelerinin Planlaması	
15.30-16.00	ÇAY-KAHVE ARASI	
16.00-17.30	OTURUM ADI: Kırsal Kalkınma ve Kırsal Alanların Geleceği	OTURUM ADI: İklim Değişikliği, Sektörler ve Enerji
	OTURUM BAŞKANI: Cevdet YILMAZ	OTURUM BAŞKANI: Mutlu YILMAZ
	Güneş YÖRÜTEN, Cenk HAMAMCIOĞLU-Kırsal Yaşam Kalitesinin Artırılmasında Akıllı Kırsal Yerleşme Yaklaşımlarına Yönelik Bir Değerlendirme	Büşra SAĞLAM, Şenay OĞUZTİMUR-Türkiye'de Enerji Politikaları ve Birincil Enerji Arzının NUTS 1 Bölgeleri Kapsamında İncelenmesi
	Ömer BOĞUŞLI, Ebru SEÇKİN-Organik Tarıma Geçiş Yerel Ekonomik Gelişme için Bir Fırsat mı?	Z. Emir TAŞKIN, Mutlu YILMAZ, Çağdaş KILIÇ-Rüzgâr Enerji Santrallerinin Yatırım Süreci ve Destekleyici Politikalarının Karşılaştırılması
Buket KÖSA, Dilek BEAZLI-Kırsal Yerleşme Doku Tipolojilerinin Çok Yönlü Bir Perspektifle Çözümlemesi	Fatma SELÇUK, Aliye Ahu AKGÜN-Türkiye'de Tarım Politikaları Süreci ve İklim Değişikliğinin Tarımsal Ürün Verimliliğine Etkileri Üzerine Bölgesel Bir Değerlendirme	
Humeysa ÖZDEMİR, Harun Reşit BAĞCI-Taşköprü'de (Kastamonu) Kendir Tarımı ve Kırsal Kalkınmadaki Rolü	Aysun AYGÜN OĞUR-Denizli İli Turizm Sektörünün İklim Değişikliğinden Etkilenebilirliğinin Belirlenmesi	
17.30-18.00	KAPANIŞ OTURUMU (LACİVERT SALON)	
	10 HAZİRAN 2023 CUMARTESİ (3. GÜN)- KONGRE GEZİSİ VEZİRKÖPRÜ İLÇESİ-ŞAHINKAYA KANYONU- HAREKET SAATI VE YERİ. 08.00/YAŞAM MERKEZİ	

Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi'nin 22. Ulusal Bölge Bilimi ve Bölge Planlama Kongresi 8- 10 Haziran 2023 tarihlerinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi ev sahipliğinde İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Coğrafya Bölümü tarafından düzenlenmiştir. Bildiri özetleri kitabı kongre programında yer alıp sunumu gerçekleştirilen özetleri kapsamaktadır. Bildiriler, kongre programındaki oturum sırasına göre düzenlenmiştir.

22. Ulusal Bölge Bilimi ve Bölge Planlama Kongresi Ondokuz Mayıs Üniversitesi ev sahipliği ve destekleriyle düzenlenmiştir. Samsun Büyükşehir Belediyesi ve Çarşamba Belediyesi kongrenin dış paydaşları olarak katkıda bulunmuşlardır.

KURULLAR

KONGRE BAŐKANLARI

Prof. Dr. Tüzin BAYCAN

Prof. Dr. Ali UZUN

KONGRE DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

Doç. Dr. Fatih ALTUĞ

KONGRE DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Ali UZUN

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

Prof. Dr. Kemalattin ŞAHİN

Doç Dr. Faruk AYLAR

Doç Dr. Muhammet BAHADIR

Doç. Dr. Harun Reşit BAĞCI

Dr. Öğrt. Üyesi Tamer ÖZLÜ

Dr. Öğrt. Üyesi Serkan GÜRGÖZE

Arş. Gör. Hasan DİNÇER

Arş. Gör. Halithan ŞEN

BİLİM KURULU

UNVAN	ADI SOYADI	KURUM/KURULUŞ	BÖLÜM
Prof. Dr.	Adem Erdem ERBAŞ	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Prof. Dr.	Alpay FİLİZTEKİN	Sabancı Üniversitesi	Ekonomi
Prof. Dr.	Bilge ARMATLI KÖROĞLU	Gazi Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Prof. Dr.	Burcu ÖZDEMİR SARI	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Prof. Dr.	Çiğdem VAROL ÖZDEN	Gazi Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Prof. Dr.	Dilek BEYAZLI	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Prof. Dr.	Ferhan GEZİCİ KORTEN	İstanbul Teknik Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Prof. Dr.	E. Sedef AKGÜNGÖR	Dokuz Eylül Üniversitesi	İktisat
Prof. Dr.	Emine YETİŞKUL ŞENBİL	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Prof. Dr.	Fatma DOĞRUDEL	Marmara Üniversitesi	İktisat
Prof. Dr.	İbrahim Mahmut TEKÇE	Marmara Üniversitesi	İktisat
Prof. Dr.	Murat Ali DULUPCU	Süleyman Demirel Üniversitesi	İktisat
Prof. Dr.	Mutlu YILMAZ	Ankara Üniversitesi	Coğrafya
Prof. Dr.	N. Aydan SAT	Gazi Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Prof. Dr.	Suut DOĞRUDEL	Marmara Üniversitesi	İktisat
Prof. Dr.	Tanyel ECERAL	Gazi Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Prof. Dr.	Tüzin BAYCAN	İstanbul Teknik Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Prof. Dr.	Yeşim KUŞTEPELİ	Dokuz Eylül Üniversitesi	İktisat
Doç. Dr.	Burhan Can KARAHASAN	Piri Reis Üniversitesi	İktisat
Doç. Dr.	İrfan KAYGALAK	Balıkesir Üniversitesi	Coğrafya
Doç. Dr.	Ümit İZMEN YARDIMCI	Namık Kemal Üniversitesi	İktisat
Doç. Dr.	Suat TUYSUZ	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	Coğrafya
Doç. Dr.	Fatih ALTUĞ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Coğrafya
Dr. Öğrt. Üyesi	Ayşenur ALBAYRAK	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Dr. Öğrt. Üyesi	Burcu MÜDERRİSOĞLU	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Şehir ve Bölge Planlama
Dr. Öğrt. Üyesi	Mehmet Tahsin ŞAHİN	Akdeniz Üniversitesi	Coğrafya
Dr. Öğrt. Üyesi	Zeynep ELBURZ	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Şehir ve Bölge Planlama

İÇİNDEKİLER

Doğal Afetlerin Sosyal, Ekonomik ve Mekansal Etkileri I

- Depremlerin Bölgesel Ekonomik Büyümeye Etkisi: Türkiye Örneği 19
Hasan Engin DURAN, Burcu DEĞERLİ ÇİFTÇİ
- 2023 Kahramanmaraş Depremlerinin Ekonomik Etkilerine Tedarik Zincirinde Meydana Gelebilecek Olası Risklerin Analizi 21
Semanur SOYUĞİT, Suat TUYSUZ, Tüzin BAYCAN, Melike TORUN
- Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Meydana Gelen DepremlereYönelik Olarak Bölgenin Ekonomik Yapısının Girdi-Çıktı Modeliyle Analizi 22
Arzu ÇALIŞKAN, Mehmet KÜÇÜKMEHMETOĞLU
- Doğal Afetler Sonrası Nüfusun Bölgesel Yer Değiştirmesi: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Örneği..... 24
Çiğdem VAROL, Gizem HAYRULLAHOĞLU, N. Aydan SAT, Emrah SÖYLEMEZ

Doğal Afetlerin Sosyal, Ekonomik ve Mekansal Etkileri II

- 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depreminde Ortaya Çıkan Moloz Atıklarının Depolanması İçin Uygun Bölgelerin Tespit Edilmesi 29
Mutlu YILMAZ, Merve ALTUNDAL ÖNCÜ, Ersin ATEŞ, İsmet GÜNEY, Dündar DAĞLI
- Kentsel Dokunun Depreme Karşı Dirençliliğinin Coğrafi BilgiSistemleri ile Tespiti: Zeytinburnu Örneği..... 30
Vildan Nursay KAYA, Kader KOCA
- 11 Ağustos 2021 Batı Karadeniz Sel Felaketi Sonrası Ulaşım ve Lojistikte Yaşanan Sorunlar ve Çözümleri 32
Cevdet Yılmaz
- Pandemi Döneminde Göçmenlerin Gaziantep ve Kayseri’de Kentsel Kaynaklara ve Hizmetlere Erişimi 33
Sinan AKYÜZ, Burak ASSİLİSKENDER, Meltem KARADAĞ, Gül Berna ÖZCAN, Çiğdem VAROL, Sümeyra AYIK

Bölgesel Çalışmalar, Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Yeni Yönelimler

- Modifiye Edilmiş Bölgesel Kalkınma Tuzağı: Türkiye için Düzey-2 Bölgeleri Bazında Mekansal Analiz ve Değerlendirmeler 37
İbrahim Tuğrul ÇINAR
- Negatif Kilitlenme Süreçlerinin Aşılmasında BölgeselÇeşitlenmenin Rolü 39
Kübra KARKIN, Özer KARAKAYACI
- Tek Sektörlü Bölgesel Gelişme Yörüngesindeki Değişim Sürecini Zonguldak Üzerinden Anlamak 41
Pelin Fidan GÜLTEKİN, Ebru SEÇKİN
- Bölgesel Kalkınma ve Deniz Ekonomisi: İzmirLimanlarının Geliştirilmesi 43
Saygın Can OĞUZ

Yeşil Ekonomi ve Bölgesel Kalkınma

Sürdürülebilir Üretim mi, Yeşil Aklama mı?	47
<i>Dilan KEZİK, Suat TUYSUZ</i>	
Yeşilleştirilmiş Bölgesel Kalkınmadan Yeşillenmiş Bölgesel Kalkınmaya Doğru.....	49
<i>Tuğba TUNCER, Murat Ali DULUPÇU</i>	
Türkiye’de Yeşil Ekonominin Bölgesel Analizi.....	51
<i>İlhan KORKMAZ</i>	
Yeşil Ekonominin İtici Gücü Olarak Yeşil Girişimcilik	52
<i>Ece TURNA, Tüzin BAYCAN</i>	

Yenilik, Teknolojik Değişim ve Ekonomik Büyüme

Yaratıcı Endüstri Ürün İhracatında İnternet Altyapısının Etkisi:Güney Kafkas Ülkeleri ile Avrupa Birliği ÜlkelerininKarşılaştırmalı Analizi	55
<i>Eser ÇAPIK, Murat Ali DULUPÇU</i>	
Dijital Bölünmenin Kentlerde Yenilikçi Endüstrilerin Mekansal Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği	56
<i>Gülfiye ÖZCAN ALP, Tüzin BAYCAN</i>	
Geçici Kümelerin İnovasyon Süreçlerine Etkisi	57
<i>Fatih ALTUĞ, Kamile AKKOYUN</i>	
Kent İçi Ortak Yayın Ağlarında Mekansal ve İlişkisel Yakınlık:İstanbul Örneği.....	59
<i>Arda TUNCER, Ferhan GEZİCİ</i>	

Bölgesel Gelişme ve Planlama

TR82 Düzey 2 bölgesi 2024-2028 Bölge Planı Taslağının Kastamonu İli Hedef ve Stratejilerinin 2030 Yılı Sürdürülebilir KalkınmaHedefleri Doğrultusunda İncelenmesi.....	63
<i>Zeynep ÖZDEMİR, Selma CİVCİOĞLU</i>	
Tümdengelimci Yaklaşımla Alt Bölgenin Belirlenmesi:Trabzon- Vakfıkebir Örneği	65
<i>Sinem DEDEOĞLU ÖZKAN, Dilek BEYAZLI</i>	
Kent Mekanın Gelişiminde Kentsel Saçaklanmanın EtkisiÜzerine Bir İnceleme: Ordu Kenti Örneği.....	67
<i>Türkan ÖZGÜR, Özkan ÖZGÜR</i>	

Bölgesel Yatırımlar, Yer Seçimi ve Mekansal Yansımaları

Türkiye’de İlk 1000 İhracatçı Firmanın MekansalDağılımı ve Değişimi.....	71
<i>Umut ERDEM</i>	
Türkiye’deki Bölgesel Yatırım Teşviklerinin TeşvikBölgeleri Açısından Analizi	72
<i>Gamze MESTAN, Aliye Ahu AKGÜN</i>	
Görelî Konum Endişesi ve Gelir Düzeyi İlişkisi: Türkiye’deBölgesel Bir Karşılaştırma	74
<i>Esra KILIÇ, Aykut SEZGİN</i>	
Sanayi Alanları İçin Yer Seçimi Modeli-İnegöl Örneği.....	76
<i>Mehmet Ali YÜZER, Azem KURU, Ayşe Şebnem YÜZER, Büşra GÜVEN GÜNEY, Emre YÜZER</i>	

Kırsal Kalkınma ve Kırsal Alanların Geleceği

Kırsal Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Akıllı Kırsal Yerleşme Yaklaşımlarına Yönelik Bir Değerlendirme.....	81
<i>Güneş YÖRÜTEN, Cenk HAMAMCIOĞLU</i>	
Organik Tarıma Geçiş Yerel Ekonomik Gelişme İçin Bir Fırsat mı?	83
<i>Ömer BOĞUŞLİ, Ebru SEÇKİN</i>	
Kırsal Yerleşme Doku Tipolojilerinin Çok Yönlü BirPerspektifle Çözümlemesi	84
<i>Buket KÖSA, Dilek BEYAZLI</i>	

Taşköprü’de (Kastamonu) Kendir Tarımı ve KırsalKalkınmadaki Rolü.....	86
<i>Hümeysa ÖZDEMİR, Harun Reşit BAĞCI</i>	
Metropoliten Kentler ve Planlama	
AIRBNB’ye Karşı Oteller: İstanbul Örneği.....	91
<i>Esmâ AKSOY KHURAMİ, Ömür KAYGISIZ</i>	
Kent-İçî Merkezîliklerin ve Çok-İşlevselli Arazi Kullanımının Ankara Anakent Mahalleleri Üzerinden Analizi.....	93
<i>Burcu H. ÖZÜDURU, Ayten YİĞİTER, Aslı GÜREL</i>	
Kent Planlamada Feminist Perspektifler: Türkiye’deki Şehircilik Eğitiminin Otoetnografik Yaklaşım İrdelenmesi	95
<i>Ebru KURT ÖZMAN, Ayşe GÜMEÇ KARAMUK, Özlem TEPELİ TÜREL</i>	
Eşitsizlikler, Sosyal Bütünlük, Sosyal Adalet	
Küresel Yaşlanma Sürecinde Türkiye ve Alt Bölgeleri.....	99
<i>Rümeysa BAYAR</i>	
Türkiye’de İşsizlik Örneği: NEET Gençliği	101
<i>Aynur AYDIN, Fadime Zülal ŞEN, Fatih ALTUĞ</i>	
Çok Boyutlu Yoksulluk ve Potansiyel Nedenleri Üzerine: Türkiye İçin Bir Mekansal Panel Veri Analizi.....	103
<i>Gizem ACET DÖNMEZ</i>	
Kentsel Politik Ekoloji ve Çevresel Adalet	
Kentsel Politik Ekoloji Üzerine Bir Değerlendirme	107
<i>Barış TAŞ, Muammer ÇAKIR</i>	
Kentsel Çevresel Adalet: İstanbul’da Çevresel Fayda veYüklerin Bölüşüm Analizi	109
<i>Gülsüm YAVUZ, Tüzin BAYCAN</i>	
Kentsel Büyümenin Sosyo-Ekonomik Faktörler İleİlişkisi (İstanbul Örneği)	111
<i>Hazar ÖRNEK, Eren COŞKUN</i>	
Karmaşıklık Tartışmaları Çerçevesinden KentselDönüşüm Projelerinin Planlanması	113
<i>Şule DEMİREL, Emine YETİŞKUL, Tuğçe ŞANLI</i>	
İklim Değişikliği, Sektörler ve Enerji	
Türkiye’de Enerji Politikaları ve Birincil Enerji ArzınınNUTS 1 Bölgeleri Kapsamında İncelenmesi	117
<i>Büşra SAĞLAM, Şenay OĞUZTİMUR</i>	
Rüzgâr Enerji Santrallerinin Yatırım Süreci ve DestekleyiciPolitikalarının Karşılaştırılması.....	119
<i>Z. Emir TAŞKIN, Mutlu YILMAZ, Çağdaş KILIÇ</i>	
Türkiye’de Tarım Politikaları Süreci ve İklim DeğişikliğininTarımsal Ürün Verimliliğine Etkileri Üzerine BölgeselBir Değerlendirme.....	121
<i>Fatma SELÇUK, Aliye Ahu AKGÜN</i>	
Denizli İli Turizm Sektörünün İklim DeğişikliğindenEtkilenebilirliğinin Belirlenmesi.....	123
<i>Aysun AYGÜN OĞUR</i>	

TAKDİM

Bölgesel kalkınma konusu ile ilgili tartışmalar klasik iktisatçılardan beri bir şekilde ele alınmış önemli bir sosyo-ekonomik mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Klasik iktisatçılardan Adam Smith, David Ricardo ve J. Stuart Mill adına tam olarak bölgesel eşitsizlik dememiş olsalar da ülke içindeki eşitsiz kalkınma sorununa değinmişlerdir. Fakat bölgesel eşitsizlikler ya da diğer bir ifadeyle bölgesel kalkınma sorunu esas olarak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gündeme gelmiştir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan yeni siyasi ve ekonomik coğrafya, özellikle makro bölgeleri önemli hale getirmiştir. Sömürüden kurtularak bağımsızlıklarını kazanan ülkeler kalkınma çabası içine girerken, savaş sonrasında hızla dönen sanayi çarkları ile sanayileşmiş ülkelerde ürünlerini satabilecek pazar arayışı içine girmişlerdir. Bu amaçla birçok uluslararası kuruluş ortaya çıkmış ve dünyanın yeni siyasi ve ekonomik coğrafyasını planlamaya ya da organize etmeye çalışmışlardır.

Bu maksatla 1950'li yıllar bölgesel kalkınma sorunun anlaşılmaya başladığı 1960'lı yıllar ise planlı kalkınma dönemlerinin başladığı yıllara karşılık gelmektedir. 1960'lı yılların bir diğer önemli yönü ise bölgesel kalkınma sorunun sadece makro bölgeler arasında değil ulus altı ölçekteki bölgelerde de benzer sorunlar olduğunun fark edildiği dönemdir. Böylece ülkeler ulusal ölçekte de bölgeler arasındaki gelişmişlik sorununa eğilmeye başlamışlardır.

Ülkemizde de bölgesel kalkınma sorunu dünya ile paralel olarak aynı yıllarda fark edilmiştir. 1960'lı yıllardan itibaren merkezi idare tarafından planlamalar yapılmış ve planlı kalkınma dönemine gidilmiştir. Planlama alanındaki yetişmiş insan eksikliğini kapatmak amacıyla şehir ve bölge planlama, coğrafya ve iktisat gibi çeşitli bilim dalları üniversitelerde yer bulmaya başlamıştır. Bölgesel kalkınma sorunu ile ilgilenen bilim insanlarının sayısı giderek artmış ve Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi (BBTMK) altında organize olmuşlardır. BBTMK kısa sürede farklı disiplinlerdeki bilim insanlarını başarıyla bir araya getiren önemli bir organizasyon haline gelmiştir.

Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi, Türkiye'de spesifik olarak bölgesel kalkınma sorununun düzenli olarak ele alındığı ülkemizin önemli meslek örgütlerinin başında gelmektedir. BBTMK her yıl düzenli olarak kongreler, çalıştaylar, konferanslar ve webinarlar düzenlenmektedir. Elinizdeki bu bildiri kitabı da Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi'nin Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Coğrafya Bölümü ile iş birliği yaparak düzenlediği 22. Ulusal Bölge Bilimi ve Bölge Planlama Kongresi'nde sunulan bildirilerin özetlerini kapsamaktadır. Bildiriler oturum sırasına göre düzenlenmiştir.

Doç. Dr. Fatih ALTUĞ
Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı

ÖNSÖZ

Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi'nin (BBTMK), 22. Ulusal Bölge Bilimi ve Bölge Planlama Kongresi, 8-10 Haziran 2023 tarihleri arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Coğrafya Bölümü ev sahipliğinde yüz yüze olarak düzenlenmiştir.

Kongre, 8 Haziran 2023 tarihinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi'ndeki açılış oturumu ile başlamıştır. Açılış oturumuna Samsun Valisi Doç. Dr. Zülkif DAĞLI, Samsun Büyükşehir Belediyesi Başkanı Mustafa DEMİR, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yavuz ÜNAL, Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi Başkanı Prof. Dr. Tüzin BAYCAN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Vedat KELEŞ ve dekan yardımcıları ile öğretim üyeleri ve öğrenciler katılmıştır.

Açılış oturumu selamlama konuşmalarının ardından Nisan 2023'te aramızdan ayrılan Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi üyelerinden Prof. Dr. Suut DOĞRUEL'i anma oturumu ailesinin ve öğrencilerinin katılımı ile düzenlenmiştir. Oturumda eşi Prof. Dr. Fatma DOĞRUEL, öğrencisi Prof. Dr. Mahmut TEKÇE ve Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi Başkanı Prof. Dr. Tüzin BAYCAN merhum Prof. Dr. Suut DEMİREL'in hayatı, akademik başarıları ve çalışmaları ile ilgili paylaşımlarda bulunmuşlardır.

Açılış oturumunun son bölümünde ise moderatörlüğünü Prof. Dr. Sedef AKGÜNGÖR'ün yaptığı "Bölgesel Kalkınma, Yönetişim ve Kalkınma Gündemi" adlı bir panel düzenlenmiştir. Doğu Karadeniz Kalkınma İdaresi Başkanı Hakan GÜLTEKİN, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri İbrahim Ethem ŞAHİN, Yeşilirmak Havzası Kalkınma Birliği Müdürü Mustafa ÖRGÜT kongreye panelist olarak katılmışlardır. Panelistler sorumluluk bölgelerinde gerçekleştirdikleri projeler ve faaliyetleri hakkında bilgi vermişler ve kalkınma gündemini tartışmışlardır.

Açılış oturumunun ardından İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi'nde paralel oturumlara geçilmiştir. 2 gün boyunca devam eden toplam 12 paralel oturumlarda doğal afetler başta olmak üzere iklim krizi, bölgesel kalkınma, enerji ve kentleşme sorunları konularında toplam 45 bildiri sözlü olarak sunulmuştur. Kongreyi 22 farklı ilden 27 üniversite ve 9 kamu kurumundan 100'den fazla katılımcı takip etmiştir.

Kongre yerel ve ulusal ölçekte ses getirmiştir. Ulusal ve yerel basın kongre ile ilgili konulara ve konuşmalara haberlerinde yer vererek kongrenin önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Doç. Dr. Fatih ALTUĞ
Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı

LACİVERT SALON

8 HAZİRAN 2023

SAAT 14.00-15.30

I. OTURUM

Doğal Afetlerin Sosyal, Ekonomik ve Mekansal Etkileri I

OTURUM BAŞKANI

Tüzin BAYCAN

Depremlerin Bölgesel Ekonomik Büyümeye Etkisi Türkiye Örneği

Hasan Engin DURAN, Burcu DEĞERLİ ÇİFÇİ

2023 Kahramanmaraş Depremlerinin Ekonomik Etkileri ve Tedarik Zincirinde Meydana Gelebilecek Olası Risklerin Analizi

Semanur SOYYİĞİT, Suat TUYSUZ, Tüzin BAYCAN, Melike TORUN

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Meydana Gelen Depremlere Yönelik Olarak Bölgenin Ekonomik Yapısının Girdi-Çıktı Modeliyle Analizi

Arzu ÇALIŞKAN- Mehmet KÜÇÜKMEHMETOĞLU

Doğal Afetler Sonrası Nüfusun Bölgesel Yer Değiştirmesi: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Örneği

Çiğdem VAROL, Gizem HAYRULLAHOĞLU, N. Aydan SAT, Emrah SÖYLEMEZ

Depremlerin Bölgesel Ekonomik Büyüme Etkisi: Türkiye Örneği

Hasan Engin DURAN, Burcu Değerli ÇİFÇİ

ÖZ

Ülkemizin birçok bölgesi deprem açısından risklidir. Birçok ilimiz tarihsel süreç içerisinde 7 şiddetinden büyük depremler yaşamıştır. Son dönem örneklerinden en çarpıcı olanı 6 ve 7 Şubat 2023 tarihlerinde 11 ili etkileyen ve birçok kişinin vefat etmesine yol açan şiddetli depremlerdir. Benzer bir şekilde yakın geçmişte, 17 Ağustos 1999 yılında gerçekleşen İzmit depremi birçok kişinin vefatına ve ciddi maddi hasara yol açmıştır. Şiddetli yıkıma sebebiyet veren depremlerin bölge ve ulusal ekonomi'ye etkileri ciddi boyutta olabilmektedir. Binaların yıkılması ve kişilerin vefatı ile birlikte sermaye birikiminde, yatırımlarda azalmalar görülmekte, işsizlik ortaya çıkabilmekte ve sonuç olarak bölge ekonomilerinin büyümeleri zayıflayabilmektedir. Ancak bu konu, ilgili yazınca az çalışılmış, büyüme etkilerinin hesabı konusunda görece az çalışma yürütülmüştür. Bölgesel ekonomik büyüme literatürü genellikle Neo-Klasik büyüme yaklaşımını benimsemiş, büyümenin belirleyicileri olarak sermaye stoku, işgücü, beşeri sermaye, teknoloji, inovasyon ve dış ticaret gibi belirleyiciler üzerinde durulmuştur. (Solow, 1956; Lucas, 1988; Romer, 1986; 1990; Barro Sala-i Martin, 1991; 1992, Rodriquez-Pose and Crescenzi, 2008). Doğal afetler ve benzeri sebeplere bağlı olumsuz dışsallıkların etkileri göz ardı edilmiş, özellikle şiddetli depremlerin hem o bölgeye hem de tüm bölgelere olan etkileri yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışmanın amacı, ülkemizde son yıllarda yaşanan şiddetli depremlerin bölge ekonomilerinin büyüme performanslarına olan etkilerini araştırmaktır. Detaylı araştırma soruları aşağıdaki gibidir.

- i. 1999 depreminin tüm bölgelere olan büyüme etkileri önemli bir derecede midir? Bu etkiler sayısallaştırılabilir mi?
- ii. Kısa ve uzun vadeli etkiler önemli bir seviyede midir?
- iii. 1999 depreminin etkilerinden yola çıkarak 6-7 Şubat 2023 depreminin bölgeler üzerine olan muhtemel etkileri hesap edilebilir mi?

Çalışma dönemi 1987-2001 ve 2023 verilerini ve 81 ili kapsayacaktır. Yöntem olarak Mekansal Coğrafi Ağırlıklı Regresyon model tahminlemesi, mekansal istatistikler, haritalar ve betimleyici istatistikler kullanılacaktır.

Kaynaklar

- Solow, R.M. (1956) "A Contribution to the Theory of Economic Growth", *The Quarterly Journal of Economics*, 70(1), 65–94.
- Lucas, R. (1988). "On the Mechanics of Economic Development". *Journal of Monetary Economics*, 22, 3-42
- Rodríguez-Pose, A., and Crescenzi, R. (2008). "Research and development, spillovers, innovation systems, and the genesis of regional growth in Europe". *Regional Studies*, 42(1), 51-67.
- Romer, P. (1986). "Increasing Returns and Long-Run Growth". *Journal of Political Economy*, 94(5), 1002-1037.
- Romer, P. (1990). "Endogenous technological change". *Journal of Political Economy*, 98, 71–102.
- Barro R. J., & Sala-i-Martin, X. (1991). "Convergence across States and Regions". *Brookings Papers on Economic Activity*, 1, 107-182.

2023 Kahramanmaraş Depremlerinin Ekonomik Etkileri ve Tedarik Zincirinde Meydana Gelebilecek Olası Risklerin Analizi

Semanur SOYYİĞİT, Suat TUYSUZ, Tüzin BAYCAN, Melike TORUN

ÖZ

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye'nin güney ve güneydoğu bölgesindeki 10 ili etkileyen Kahramanmaraş depremlerinin ekonomik etkilerini ve tedarik zincirinde meydana gelebilecek olası riskleri analiz etmektedir. Depremlerden etkilenen 10 il; Türkiye nüfusunun yaklaşık %16'sını, toplam GSYH'nın %9'unu, sınavi GSYH'nın %11'ini, ihracatın %9'unu, istihdamın ise %11'ini oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışma, yaşanan depremlerin gerek ülke ölçeğinde gerekse bölge ölçeğinde ekonomik etkilerini analiz etmek üzere ilk aşamada düzey 3 ölçeğinde illerin birbiriyle olan ticari ilişkilerini ortaya koymakta, ikinci aşamada ise depremden etkilenen 10 ilin diğer illerle olan ticari ilişkilerine odaklanarak tedarik zinciri üzerinde meydana gelebilecek olası etkileri irdelemektedir. Çalışmada Girişimci Bilgi Sistemi'nden alınan iller arası ticaret verisi kullanılmış ve illerin birbiriyle karşılıklı ticaret hacmini gösteren matris üzerinden network analizi uygulanmıştır. Türkiye geneli için yapılan analizde, iller arasındaki ticari bağlantısallığın yüksek ve heterojen olduğu, aynı zamanda ticaret yapısında merkez-çevre özelliğinin bulunduğu sonucu elde edilmiştir. Analiz sonuçları, iller arası ticaretin dört küme şeklinde gruplaştığını ve her bir bölgenin de kendi içinde merkez ve çeper illere sahip olduğunu göstermektedir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise depremden etkilenen 10 il birleştirilerek bu bölgenin diğer illerle olan ticaret ilişkisine odaklanılmıştır. Bölge düzeyindeki bu analizin sonuçları, 10 ili kapsayan deprem bölgesinin diğer illere mal/hizmet sağlayıcı etkisi bakımından Türkiye'de İstanbul, Ankara, Kocaeli ve İzmir'den sonra ihracat etkisi en yüksek bölge olduğunu; ülke genelinde sistemik önem açısından ise İstanbul ve Kocaeli'den sonra 3. sırada yer aldığını ortaya koymaktadır. Çalışma yaşanan depremlerin gerek etkilenen bölge illeri arası gerekse ülke bütününde iller arası mal/hizmet tedarik zinciri üzerinde yaratacağı olası etkileri ortaya koyması bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Doğal Afetlerin Ekonomik Etkileri, Depremlerin Ekonomik Etkileri, Tedarik Zinciri Kırılması, Maraş Depremleri.

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Meydana Gelen Depremlere Yönelik Olarak Bölgenin Ekonomik Yapısının Girdi-Çıktı Modeliyle Analizi

Arzu ÇALIŞKAN, Mehmet KÜÇÜKMEHMETOĞLU

ÖZ

Türkiye en etkin deprem kuşaklarından biri üzerinde bulunması sebebiyle sık sık depremlere maruz kalmaktadır. Deprem sonrası kısa sürede verimli ve etkin bir şekilde toparlanmak ve planlı bir iktisadi kalkınmayı temin etmek amacıyla yerel ve ülkesel ekonomik yapının analiz edilmesi ve bulgulara istinaden politikalar geliştirilmesi önemlidir. Çalışma kapsamında, 6 Şubat 2023 tarihi ve sonrasında Türkiye'nin kısmen Doğu Akdeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde meydana gelen depremlerden etkilenen 10 il ve bu illeri kapsayan bölgenin ekonomilerinde yer alan sektörlerin birbiriyle ilişkileri analiz edilerek deprem sonrasında hızlıca toparlanma ve planlı bir kalkınma oluşturmak için öncelik verilmesi gereken kilit sektörler belirlenmektedir. Araştırmada modern anlamda temeli Wassily Leontief'in çalışmalarına dayanan statik açık Girdi-Çıktı (Input-Output) Modeli kullanılmıştır. Bu amaçla deprem bölgesindeki her il için ayrı ayrı ve bu illeri kapsayan bölge genelinde, TÜİK tarafından yayınlanan ulusal girdi-çıktı tablosu bölgesel girdi-çıktı tablosuna dönüştürülerek seçili iller ve bölgenin deprem öncesindeki ekonomik durumu girdi-çıktı (I-O) modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Deprem sonrasında yerel ekonomilerin en kısa sürede toparlanması ve kalkınması için yatırım yapılması gereken öncelikli kilit sektörler Hirschman tarafından önerilen dengesiz büyüme modeli bazlı kategorik sınıflandırma metodolojisi kullanılarak ortaya konulmuştur. Hirschman'ın belirlediği dört kategoriden I. kategoride yer alan imalat sanayi; elektrik, gaz, buhar, su ve kanalizasyon; ulaştırma ve depolama sektörleri ve II. kategoride yer alan inşaat ve bayındırlık işleri; konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri; diğer hizmet faaliyetleri sektörleri kilit sektörler olarak belirlenmiştir. *İmalat sanayi sektöründe* gıda ürünleri imalatı, içecek imalatı, tekstil ürünleri imalatı, deri ve ilgili ürünler imalatı, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı, kimyasal ürünleri imalatı, kauçuk ve plastik ürünler imalatı, ana metal sanayi; *elektrik, gaz, buhar, su ve kanalizasyon sektöründe* elektrik, gaz, buhar ve hava sistemleri üretimi dağıtımı, suyun toplanması arıtılması ve dağıtımı; *inşaat ve bayındırlık işleri sektöründe* bina inşaatı, bina dışı yapıların inşaatı; *ulaştırma ve depolama*

sektöründe kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı faaliyetleri öne çıkmaktadır. Depremlerden etkilenen illerde ve bölge genelinde ne kadar hasar meydana geldiği bu aşamada bilinmese de kilit sektörler içerisindeki bu alt-sektörler dahilindeki öncelikli alanların belirlenmesi ve bu alanların teşviklerde öncelikli kabul edilmesi yerelde ve bölgede ekonomik yönden daha kısa sürede toparlanmak için en uygun stratejiler olarak ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Deprem, Ekonomik Etki, Girdi-Çıktı Modeli, Kilit Sektörler, Toparlanma Stratejileri.*

Doğal Afetler Sonrası Nüfusun Bölgesel Yer Değiştirmesi: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Örneği

Çiğdem VAROL, Gizem HAYRULLAHOĞLU, N. Aydan SAT, Emrah SÖYLEMEZ

ÖZ

Doğal afetler sonucunda can ve mal kayıpları, kişileri olağan dışı hareketlere itebilmektedir. Afetin boyutuna göre yer değiştirmeler yerel veya bölgesel ölçekte olabilmektedir. Bu hareketlerin anlaşılması; doğru miktarda yardımın doğru yerlere ulaştırılması, gelecek afetlere yönelik tahliye rotalarının belirlenmesi, etkilenen nüfusun saptanması ve varılan bölgelerin bu ani göçe hazırlıklı olup olmama durumu gibi farklı afet yönetiminin farklı aşamalarını ilgilendiren birçok konuya girdi oluşturmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM), 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye'nin doğusunda gerçekleşen ve 11 ili etkileyen deprem felaketi sonrasında 1,3 milyondan fazla insanın yerinden edilmiş olabileceğini tahmin etmektedir. Bu çalışmada, afete maruz kalan kişilerin bölgesel yer değiştirmelerinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Konumunu Meta ile paylaşmayı kabul eden Facebook kullanıcılarının anonimleştirilmiş kitlesel yer değiştirme verileri, çalışmanın veri kaynağını oluşturmaktadır. 11 ildeki yer değiştirmeler; ilk 24 saat, ilk 7 gün, 1. ay, 2. ay ve 3. ay olmak üzere beş periyotta ele alınmıştır. Olağan bir güne kıyasla sapsmış yer değiştirmelerin analizi gerek sismik yoğunluk ve artçılar ile korelasyona bakılarak gerekse ısı haritaları üzerinden yapılmıştır. 7 Kasım 2022'deki yer değiştirmeler baz alınarak oluşturulmuş z-skoruna göre 4.00 ila 3.5 ve -4.00 ila -3.50 aralıkları aykırı değer olarak görülmüştür. Z-skoruna göre ilk 24 saat içinde Kilis, Elazığ, Osmaniye ve Şanlıurfa'da sismik yoğunlukla bağlantılı olarak il düzeyinde normalin üzerinde yer değiştirme olmuştur. Adana, Diyarbakır, Gaziantep ve Malatya'dan başka illere gidiş, diğer bir ifadeyle bölge düzeyinde yer değiştirme, referans güne göre yüksek seviyededir. Adıyaman, Kahramanmaraş ve Hatay'da yine yüksek sismik yoğunluk, can-mal kayıpları ve iletişim aksaklıklarıyla ilişkili olarak yer değiştirme referans güne kıyasla büyük ölçüde azalmıştır. İlk 7 gün ortalamasına bakıldığında, Adana'dan Mersin'e, Malatya'dan Elazığ'a ve Hatay'dan Adana'ya hareket yoğun olarak gerçekleşmiştir ve söz konusu yer değiştirmeler -Adana'dan Mersin'e gidiş dışında- AFAD'ın tahliye planıyla örtüşmemektedir. Bunun yanı sıra Suriye sınırında olağandışı bir hareketlilik olduğu da saptanmıştır. Çalışmada 1. ay, 2. ay ve 3. aya ilişkin yer değiştirmeler süreç içinde analizlere dahil edilecektir. Araştır-

manın sonuçları, depremin yerel ve bölgesel ölçekte yol açtığı nüfus değişiminin zamansal-mekansal boyutu hakkında fikir vermektedir. Zamansal-mekansal büyük hacimli veri kullanımı çalışmanın özgün yönünü oluşturmaktadır. Bununla birlikte, araştırmanın Facebook kullanıcıları ile sınırlandırılmış olması nedeniyle her yaş ve gelir düzeyinden kişiye ulaşılabilmiş olması muhtemeldir.

Anahtar Kelimeler: *Doğal Afet, Nüfus Hareketliliği, Kitlemel Göç.*

LACİVERT SALON

8 HAZİRAN 2023

SAAT 16.00-17.30

II. OTURUM

Doğal Afetlerin Sosyal, Ekonomik ve Mekansal Etkileri II

OTURUM BAŞKANI

Çiğdem VAROL

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depreminde Ortaya Çıkan Moloz Atıklarının Depolanması İçin Uygun Bölgelerin Tespit Edilmesi

Mutlu YILMAZ, Merve ALTUNDAL ÖNCÜ, Ersin ATEŞ, İsmet GÜNEY, Dündar DAĞLI

Kentsel Dokunun Depreme Karşı Dirençliliğinin Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Tespiti Zeytinburnu Örneği

Vildan Nursay KAYA, Kader KOCA

11 Ağustos 2021 Batı Karadeniz Sel Felaketi Sonrası Ulaşım ve Lojistikte Yaşanan Sorunlar ve Çözümleri

Cevdet YILMAZ

Pandemi Döneminde Göçmenlerin Gaziantep ve Kayseri'de Kentsel Kaynaklara ve Hizmetlere Erişimi

Sinan AKYÜZ, Burak ASILİSKENDER, Meltem KARADAĞ, Gül Berna ÖZCAN,

Çiğdem VAROL, Sümeyra AYIK

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depreminde Ortaya Çıkan Moloz Atıklarının Depolanması İçin Uygun Bölgelerin Tespit Edilmesi

Mutlu YILMAZ, Merve ALTUNDAL ÖNCÜ, Ersin ATEŞ, İsmet GÜNEY, Dündar DAĞLI

ÖZ

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrası Türkiye’de 11 ilde büyük yıkımlar meydana gelmiştir. Depremın ardından ortaya çıkan enkazın kaldırılması ve nihai olarak depolanacak sahalara taşınması çalışmaları sürmektedir. Yapılan saha çalışmaları sırasında enkaz atıklarının depolandığı alanların pek çoğunun uygun olmadığı yerinde gözlenmiştir. Bu çalışmanın amacı hızlı enkaz kaldırma sürecinde, enkazların en uygun sahalara taşınarak depolanması için gerekli sahaları belirlemektir. Bu amaçla Hatay İli’ndeki orman, mera, zeytinlik, tarım alanları, sulak alanlar, yerleşim alanları, özel koruma alanları, yer altı ve yerüstü sularını göz önünde bulundurarak atık depolamasına ilişkin kanun ve yönetmeliklere göre bir analiz çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda enkazlar için uygun alanların tespitine yönelik kriterler ortaya konulmaktadır. Belirlenen kriterler ArcGIS yazılımı ile analiz edilerek Hatay İli için uygun enkaz depolama sahaları tespit edilmiştir. Ayrıca 9-11 Mart 2023 tarihlerinde Hatay’daki mevcut enkaz kaldırma sahalalarının koordinatları tespit edilerek ziyaret edilmiş, mevcut sahalanın uygunluğu üzerine de çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre Hatay’da belirlenen mevcut enkaz depolama sahalalarının gerek su kaynaklarına, gerekse tarım alanlarına göre konumları incelendiğinde uzun vadede bölge için önemli problemlere yol açabileceği öngörülmektedir. Analiz sonuçları ile mevcut sahalanın konumları karşılaştırıldığında uyumsuzluklar söz konusudur. Bu çalışma ile kamu kurumlarının mevzuat gereği doğal afet gerçekleşmeden önce uygun alanları tespit etmesi gerektiği, ancak bu eksiklikten doğan kriz anında hızlı karar verme zorunluluğu nedeniyle enkaz depolama sahalalarının Hatay İli’nde sağlık, tarım ve ekonomi gibi alanlarda uzun vadeli problemlere yol açtığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Hatay, Kahramanmaraş Depremi, Uygun Alan Analizi, Atık Depolama.*

Kentsel Dokunun Depreme Karşı Dirençliliğinin Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Tespiti: Zeytinburnu Örneği

Vildan Nursay KAYA, Kader KOCA

ÖZ

Geçmişten günümüze yaşanan doğal ve beşeri afetlerin kentlere olan yıkıcı etkisi kentsel dirençliliğin önemini ortaya çıkarmıştır. Kentlerin; yaşayabileceği afet, tehlike ve risklere uyum sağlayabilme kapasitesi dirençlilik seviyelerini belirlemektedir. Kentsel dirençlilik kentin iyi yönetilmesi ve doğru planlanmasına bağlıdır. Plansız yapılaşmaya açık kentlerde nüfus artışı ile birlikte yaşanan alansal büyümeler sebebiyle kentsel dokuda direnç kaybı yaşanmaktadır. Türkiye'nin arazi yüzeyinin %42'si birinci derece deprem bölgesinde yer almaktadır. Yakın zamanda görülen depremler göstermektedir ki dirençsiz kentler hem can güvenliği hem de mal varlığı açısından risk oluşturmaktadır. Bu kapsamda depreme hazırlıklı olmanın birinci önceliği daha dirençli kentler oluşturmaktır. Kurumsal yapı, ekolojik yapı, ekonomik yapı, yapısal öğeler, bilinçlilik düzeyi gibi etmenler kentsel dirençliliği arttıran çeşitli noktalardır. Yapısal dirençlilik ve kentsel dokunun dirençliliği en önemli noktadır. Kentlerin deprem riski altında bulunması ve düşük kentsel standartları barındırması sorun teşkil etmektedir. Bu çalışma, kentsel dokuyu oluşturan fiziksel bileşenlerin olası bir deprem senaryosunda olumsuz etkilenmesi ve sürdürülebilirliğini sağlamaması durumunda Zeytinburnu ilçesindeki kritik dirençsiz bölgelerin ortaya çıkmasını amaçlamaktadır. Zeytinburnu'nda kentsel dokudaki dirençliliğin ölçülmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışma kapsamında Coğrafi Bilgi Sistemleri, alan araştırması ve literatür araştırması yöntemlerinden faydalanılmıştır. Çalışmanın birinci aşamasında öncelikli kentsel dokudaki dirençliliği sağlayan açık alanlar, altyapı, kamusal alanlar, stratejik binalar gibi fiziksel bileşenlerin alt kriterleri belirlenmiştir. Belirlenen alt kriterler doğrultusunda Coğrafi Bilgi Sistemleri ve network analizleri ile kentsel dokunun çeşitli donatılara olan uzaklıkları sınıflandırılmıştır. Çalışmanın sonucunda Zeytinburnu ilçesi özelinde elde edilen verilerin Coğrafi Bilgi Sistemleri Programına aktarılması ile haritalar oluşturulmuştur. Oluşturulan haritalar sonucunda dirençlilik açısından kritik bölgeler tespit edilmiştir. Tespit edilen kritik bölgeler içerisindeki stratejik önem taşıyan alanlara erişilebilirlik açısından en kısa ve en verimli yollar ağ analizleri ile belirlenmiştir. İncelenen alan örneğinde dirençlilik açısından zayıf olarak tespit edilen bölgeler kent planları ve yerel yöneticiler

tarafından önlem alınması gereken bölgeler niteliğindedir. Dirençlilikte zayıf ve kritik bölgeler içerisindeki erişim açısından belirlenen verimli yolların yerel halkın bilgisine sunulması ve erişim bazında zayıf olarak tespit edilen yolların verimlilik düzeyinin artırılması için çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kentsel Dirençlilik, Deprem, Coğrafi Bilgi Sistemleri, Network Analizi.*

11 Ağustos 2021 Batı Karadeniz Sel Felaketi Sonrası Ulaşım ve Lojistikte Yaşanan Sorunlar ve Çözümleri

Cevdet YILMAZ

ÖZ

11 Ağustos 2021’de Sinop’un Ayancık ve Kastamonu’nun Bozkurt ilçeleri ve bu iki ilçe arasında kalan sahada meydana gelen sel ve taşkın felaketi büyük can ve mal kaybına sebep olmuştur. Yollar kapanmış, köprüler yıkılmış, afet bölgesine ulaşmada ve afet bölgesinden tahliyede büyük sorunlar yaşanmıştır. Araştırmanın konusu sel ve taşkın afeti esnasında yörede yaşanan olayları özellikle ulaşım ve lojistikte yaşanan sorunlar bağlamında coğrafi bakış açısıyla irdelemek, afet esnasında ve afet sonrası yaşanan gelişmeleri Ayancık merkezli olarak yerinde gözlem metoduyla ortaya koymaktır. Araştırmada yörenin fiziki ve beşeri coğrafya özellikleri ana hatları ile incelenmiş, yöre ile ilgili diğer benzer çalışmalardan farklı olarak mevcut akarsuların sel ve taşkın karakterlerinin tarihsel geçmişi üzerinde durulmuş, ilçe merkezlerinin kuruluş yerleri itibarıyla sel ve taşkına maruz kalma sıklıkları arşiv bilgileri çerçevesinde tespit edilmeye çalışılmıştır. Yörede daha önce de sellerin yaşandığı dikkate alınırsa bu tür sel felaketleri için yaşanan tecrübelerden yola çıkılarak gerekli tedbirlerin daha önceden alınmadığı görülmüştür. Plansız ve çarpık kentleşme bu alanda da dikkat çekmiş, ilçe merkezlerinin yatay ve dikey yönde büyüyerek akarsu taşkın yataklarını işgal etmesinin önüne geçilememiş, benzer afetler söz konusu olduğunda ulaşım da yaşanabilecek aksaklıklar öngörülememiştir. Bu durum yaşanan afetin şiddetini arttırmış, telafisi oldukça zor kayıplara neden olmuştur. Bütün bunlara karşılık sel ve taşkın sonrasında ulaşım ve lojistikte yaşanan problemlerin üstesinden gelmek için ortaya konulan yeni yöntemler ve bunlardan faydalanma şekilleri dikkat çekici bulunmuştur. Yıkılan köprülerin yerine askeri amaçlı seyyar köprülerin kurulması, balıkçı barınaklarının denizyoluyla tahliyede kullanılması, askeri amaçlı çıkartma gemileriyle yöreye iş makinelerinin getirilmesi, sel sonrası enkaz kaldırmada genç, dinamik ve aktif yönüyle öne çıkan askeri birliklerin yardıma koşulması bu yöntemlerin başlıcalarıdır. Bu çalışmada sel ve taşkın felaketinin gerçekleşmesinde etkili olan faktörler ortaya konulurken uygulamalı coğrafya bakış açısıyla ulaşım ve lojistik temelli olarak “Başka nasıl olabilirdi?” sorusuna cevap aranmıştır. Yörenin nüfus ve yerleşme dokusu ile ilgili projeksiyonlar yapılmış, mevcut ve gelecekte karşılaşılabilecek riskler ve bunlarla başa çıkacak çözüm önerileri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Sel ve Taşkın Felaketi, Ayancık, Bozkurt, Batı Karadeniz Havzası.*

Pandemi Döneminde Göçmenlerin Gaziantep ve Kayseri’de Kentsel Kaynaklara ve Hizmetlere Erişimi

Sinan AKYÜZ, Burak ASILİSKENDER, Meltem KARADAĞ,
Gül Berna ÖZCAN, Çiğdem VAROL, Sümeyra AYIK

ÖZ

2011’den bu yana 5,6 milyondan fazla insan Suriye’yi terk etmek zorunda kaldı ve çoğunluğu Lübnan, Türkiye, Ürdün gibi çevre ülkelere yerleşti (BMMYK, 2020). Türkiye, 3,7 milyon Suriyeli ve diğer milletlerden 400.000 sığınmacı dahil olmak üzere 4,1 milyon mülteciye ev sahipliği yapmaktadır (BMMYK, 2020). Uluslararası toplumlar sınırlı seviyelerde destek olsalar da mülteciler için mevcut olan ulusal kaynaklar yeterli değildir. Özellikle Covid-19 pandemisi sonrası bu kısıtlı kaynaklar üzerinde baskı artmış durumdadır. Suriyeli göçmenlerin çoğu (yaklaşık %98’i) mülteci kamplarında değil kentsel alanlarda yaşamaktadır (GİGM, 2020). Bu nedenle, göçmenlerin büyük çoğunluğu kayıt dışı işlerde istihdam edilmektedir. Bu çalışma, Kayseri ve Gaziantep’te seçilen 20 ailenin tüm yetişkin bireyleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden, etkileşimli grup oturumlarından ve çeşitli aktörleri (STK’lar, belediye ofisleri ve Suriyeli ailelerle) bir araya getiren odak grup tartışmalarından oluşmaktadır. Bunlar, ekip üyelerinin kapsamlı gözlemler yapmasına, farklı sosyo-ekonomik geçmişlerden gelen göçmenlerin ev sahibi şehirlerdeki yaşamı nasıl algıladıklarına ve politika aktörlerinin gelişen bu soruna nasıl tepki verdiklerine ilişkin deneyimler ve fikirler hakkında zengin anlatılar toplamasına olanak sağlamıştır. Suriyeli göçmenlerin kentsel kaynaklara ve temel hizmetlere erişimini Türkiye’nin iki şehrinde incelemekte ve özgün kavramsal çerçevesi ve ampirik bulguları ile kentsel göç çalışmalarına katkıda bulunmaktadır. Temel bulgularımız arasında ilk olarak tarihsel süreçte Suriye ile bağlantılı bir sınır şehri olan Gaziantep ve çeşitli göç akını deneyimine sahip bir İç Anadolu şehri olan Kayseri’de göçmenlerin Anadolu genelinde Gaziantep ve Kayseri gibi bir dizi ikincil sanayi merkezine gönüllü olarak yerleşmeleri, ciddi coğrafi, ekonomik ve sosyal farklılıklar göstermekte ve büyük bir kentsel dönüşümün yanı sıra kentsel kaynaklara erişimde çeşitli toplumsal çatışmalar yaratmaktadır. İkinci olarak, göçmenlerin kentsel kaynaklara ve hizmetlere erişim süreçleri farklı gelir grubu olan göçmenlerin eğitim, sağlık, belediye hizmetleri, sosyal yardım hizmetleri ve

konuta erişimleri üzerinden iki farklı şehirde karşılaştırmalı olarak anlatılacaktır. Üçüncü olarak, Suriyeliler ve yerel halk sosyo-ekonomik sınıflarına paralel olarak benzer davranışlar sergilemektedir. Üst gelir grubundaki Suriyeliler sağlık ve eğitim hizmetlerinde devlet tarafından sağlanan hizmetler yerine özel sektör tarafından sağlanan okul ve hastaneleri tercih etmektedir. Bu süreçte ayrımcılığa maruz kalma oranı alt gelir gruplarında daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Suriyeli Göçmenler, Kaynaklara Erişim, Kentsel Hizmetlere Erişim.*

KIRMIZI SALON

8 HAZİRAN 2023

SAAT 14.00-15.30

III. OTURUM

Bölgesel Çalışmalar, Yerel ve Bölgesel Kalkınmada Yeni Yönelimler

OTURUM BAŞKANI

İbrahim Tuğrul ÇINAR

Modifiye Edilmiş Bölgesel Kalkınma Tuzacı. Türkiye için Düzey-2 Bölgeleri Bazında Mekansal Analiz ve Değerlendirmeler

İbrahim Tuğrul ÇINAR

Negatif Kilitlenme Süreçlerinin Aşılmasında Bölgesel Çeşitlenmenin Rolü

Kübra KARKIN, Özer KARAKAYACI

Tek Sektörlü Bölgesel Gelişme Yörüngesindeki Değişim Sürecini Zonguldak Üzerinden Anlamak

Pelin FİDAN GÜZELTÜRK, Ebru SEÇKİN

Bölgesel Kalkınma ve Deniz Ekonomisi İzmir Limanlarının Geliştirilmesi

Saygın Can OĞUZ

Modifiye Edilmiş Bölgesel Kalkınma Tuzağı: Türkiye için Düzey-2 Bölgeleri Bazında Mekansal Analiz ve Değerlendirmeler

İbrahim Tuğrul ÇINAR

ÖZ

Son zamanlarda, bölgesel kalkınma ve büyüme anlayışımıza yeni ışıklar tutan bir dizi çalışma ve kavram ortaya çıkmıştır. Bunlardan birisi Diemer, Iammarino, Rodriguez-Pose ve Storper (2022) tarafından yapılan yakın tarihli bir çalışmada ortaya konulan bölgesel kalkınma tuzağı kavramıdır. Sakinlerinin refahını artırma konusunda önemli yapısal zorluklarla karşılaşan bölgeler için geçerli olan bölgesel kalkınma tuzağı Diemer ve diğerleri (2022) tarafından, bir bölgenin gelir, verimlilik ve istihdam açısından ekonomik dinamizmini sürdürmemesi, yavaşlaması ve bu açılardan akranlarına kıyasla daha düşük performans sergilemesi şeklinde tanımlanmaktadır. Diemer ve diğerleri (2022) tarafından yapılan çalışma 2001-2015 yılları arasında Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin Düzey-2 bölgelerini kapsamakta ve bölgesel kalkınma tuzağı ile fiziksel ve beşeri sermaye, işgücü ve kurumsal kalite gibi bir dizi değişken arasındaki ilişkinin betimsel bir analizini sunmaktadır. Diemer ve diğerleri (2022) bu yaklaşımı Avrupa Birliği'ne spesifik olarak geliştirdiklerini ve diğer ülkeler için yapılacak çalışmaların modifiye edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, Türkiye için Düzey-2 bölgeleri bazında modifiye edilmiş bölgesel kalkınma tuzağı değerlerinin hesaplanması ve hesaplanan bu değerler üzerinden mekansal otokorelasyonun varlığına ilişkin analizlerin ortaya konulmasıdır. Bu amaçla Türkiye için bölgesel kalkınma tuzağı hesaplaması, Avrupa Birliği ülkelerinden sapmalar yerine Türkiye ile pek çok açıdan yapısal benzerlik gösteren Next-Eleven ülkelerinin ortalamasından sapmalar üzerinden hesaplanacaktır. Çalışmada ayrıca, Diemer ve diğerleri (2022) tarafından yapıldığı gibi Avrupa Birliği üyesi 27 ülkeden sapmalar üzerinden hesaplanan orijinal bölgesel kalkınma tuzağı değerleri de Türkiye için Düzey-2 bölgeleri bazında hesaplanacak ve orijinal ve modifiye edilmiş bölgesel kalkınma tuzağı hesaplamalarının bir karşılaştırması da sunulacaktır. Bu sayede, kişi başına düşen gelir bakımından belirli bir seviyeyi yakalamış fakat bu seviyenin üzerine çıkma konusunda zorluklar yaşayan Türkiye'de, kişi başına düşen gelir, işgücü verimliliği ve istihdam yaratma performansı bakımından diğerlerine kıyasla geride kalan bölgelerin tespit edilmesine ve bu bölgelerde ekonomik canlılığı hızlandırıcı politika tedbirlerine zemin hazırlayacak

bir analiz ortaya konulmuş olacaktır. Bu açılardan değerlendirildiğinde çalışmamız, Türkiye’de bölgesel kalkınma tuzağını iki alternatif şekilde hesaplaması ve bu alternatif ölçütler üzerinden mekansal ilişkileri analiz etmesi bakımından Diemer ve diğerleri (2022) tarafından yapılan çalışma başta olmak üzere literatürdeki diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Bölgesel Kalkınma Tuzağı, Kişi Başına Düşen Gelir, İstihdam, İşgücü Verimliliği.*

Negatif Kilitlenme Süreçlerinin Aşılmasında Bölgesel Çeşitlenmenin Rolü

Kübra KARKIN, Özer KARAKAYACI

ÖZ

Bölgelerin ekonomik kriz durumunda yüzleştiği ekonomik düşüş karşısında yeni büyüme stratejileri ya da yolunun ne olacağına ilişkin tartışmalar, bölgesel gelişme yazınında son yıllarda artan ilgi kazanmıştır. Sanayi coğrafyasında yaşanan bölgesel kilitlenme ve ekonomik faaliyetlerdeki düşüş ile uzmanlaşmış sanayi bölgelerinin belirli kaynaklara, yetkinliklere ve kurumsal yapıların değişen piyasa koşullarına uyum sağlayamaması gibi konular dikkat çeken yaklaşımlar olmuştur. Bu bağlamda, bölgelerin tek sektörlü yapılarının kırılğan niteliğinin aksine; bölgesel çeşitlilik gelişme için bir nevi kalkan görevi üstlenerek önemli bir etkiye sahip olmaktadır. Başta eski sanayi alanları olmak üzere ekonomik gerilemesi ya da düşüşü, düşük büyüme potansiyeline sahip olgun ekonomik faaliyetlerdeki yüksek dereceli uzmanlaşma oranı ile yakından ilişkili olan çok sayıda ekonomik mekan (Detroit, Pittsburg, Greenland, Taranto, Kuzey Almanya vb.) bulunmaktadır. Bu bağlamda tarih, bölgesel ekonomilerin kaçınılmaz olarak duraksama ya da düşüşle yüzleşen ekonomik faaliyetlerle karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Bu aşırı uzmanlaşmış yapı, bölgeleri olası şoklara ve durgunluklara karşı savunmasız hale getirmekte ve kilitlenme durumunun yaşanmasına neden olmaktadır. Bölgeler, bu süreci aşamayıp önemlerini kaybetmektedir. Aşırı uzmanlaşma ya da tek bir sektöre bağlı gelişme, sıkışıklık, kötü imaj, esnek olmayan kurumsal yapı gibi yapısal problemlerin üstesinden gelinmesine yönelik yeni dinamiklerin tanımlandığı, bölgesel çeşitlenme kavramı evrimsel ekonomik coğrafya düşüncesiyle birlikte tartışılır hale gelmiştir. Bu çalışmada farklı örnekler incelenerek kilitlenme süreçleri, yaşanan süreçlere ait unsurlar ve kilitlenmeyi aşma yolları üzerine bir araştırma yürütülecektir. İtalya-Taranto, Kuzey Almanya bölgesi, Norveç-Verdal, Güney Kore-Daegu ve Çin-Henan Nanzhuang Köyü gibi farklı kilitlenme süreçleri yaşayan bölgeleri konu edinen ampirik çalışmalar incelenecek ve kilitlenmeye yönelik geliştirilen mekanizmalara değinilecektir. İnceleme sonucunda, kimi bölgeler sahip olduğu üretim kültürü, beşerî ve sosyal sermaye vb. dinamikleri ile öne çıkarken kimi bölgeler de kilitlenme sürecini aşamayarak önemini yitirmiştir. Farklı davranışlar sergileyen bu örneklerde çeşitlenmenin kilitlenmenin aşılmasındaki rolüne ilişkin

çıkarımlar yapılacaktır. Bölgesel çeşitlenme, hem bir bölgede yeni sanayilerin nasıl yer seçeceğini zamansal bağlam üzerinden araştırırken hem de uzmanlaşmadan daha çok istihdam olanaklarının zenginleştirilmesi ile bilgi yayılımının bölgede ortaya çıkardığı yoğunluk ve çeşitliliği açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bölgesel Gelişme, Kilitlenme, Bölgesel Çeşitlenme.*

Tek Sektörlü Bölgesel Gelişme Yörüngesindeki Değişim Sürecini Zonguldak Üzerinden Anlamak

Pelin FİDAN GÜZELTÜRK, Ebru SEÇKİN

ÖZ

Çeper Bölgeler; doğal bir kaynağın çıkarılması ve işlenmesine bağlı olarak gelişim gösteren, kaynağa dayalı endüstrilerin bölgede yer seçmesiyle büyüyüp gelişen, ana büyüme merkezlerine uzak, diğer bölgelere zayıf bağlarla bağlı ve inovasyon yönünden eksik kalmış bölgelerdir. Bu bölgeler tek sektöre bağımlı olmaları sebebiyle şoklara karşı kırılğan yapıdadır, bölge ekonomisinin tek sektöre bağlı kalması bazı yapısal sorunlara sebep olur. Bölgenin tek sektöre dayalı gelişme sürecinde karşılaştığı sorunlar literatürde yol bağımlılığı (path dependence) ve kilitlenme (lock-in) kavramlarıyla açıklanmaktadır. Kriz durumunda çeper bölgeler direnç gösteremez, şok sonrası yol bağımlılığı ile kilitlenmenin bölgesel gelişme üzerindeki olumsuz etkileriyle karşı karşıya kalır. Çeper bölgelerin bölgesel gelişimi devam ettirmek için güncel literatür çalışmaları, bölgesel endüstriyel yörünge gelişimi (regional industrial path development) kavramı ve aktörlerin rolü üzerine yoğunlaşmıştır. Bu bildirinin amacı; ülkemizde çeper bölge özelliği gösteren Zonguldak'ın madencilik sektörü çerçevesinde yoğunlaşan tek sektörlü gelişim yörüngesinin son yıllardaki değişim sürecinde bölge aktörlerinin ve aktör eylemlerinin etkisini anlamaktır. Zonguldak Bölgesinin geçmişi zengin kömür madeni yataklarının keşfedilmesine dayanır. Uzun yıllar kıyı sahili boyunca uzanan maden yatakları çevresinde yer alan; Ereğli, Kozlu, Kilimli ve Merkez İlçelerinin gelişimi madencilik sektörüne bağlı kalmıştır. Bölgede hammaddeye yakın olmak amacıyla Ereğli İlçesinde demir-çelik sektörünün de yer seçmesiyle sanayileşmeye süreci başlamış, Zonguldak istihdam olanaklarıyla göç alan bir bölge haline gelmiştir. Ancak aktör eylemleri doğrultusunda madencilik sektörü eski önemini kaybetmiş, nüfus azalmış, işsizlik ve istihdam sorunları ortaya çıkmıştır. Madencilik sektörünün hakimiyetinin azalmasıyla birlikte; Ereğli ve Alaplı ilçelerinde demir-çelik sektörüne bağlı sanayi ve tersane kuruluşları, Kilimli ilçesinde enerji sektörü, Merkez ilçede turizm sektörü ve Çaycuma ve Gökçeşey ilçelerindeyse Filyos Limanı-Endüstri Bölgesine bağlı yeni sektörlerin geliştirilmeye çalışıldığı gözlemlenmektedir. Bu durum Zonguldak'ın tek sektöre dayanan endüstriyel yörünge gelişiminin; endüstriyel çeşitliliğe ve

maden yatakları çevresinde gerçekleşen yatırımların farklı alt bölgelerde, farklı sektörlere yöneldiğini göstermektedir. Bu süreç bir anlamda bölgesel endüstriyel yörünge değişikliğine işaret etmektedir. Bu bildiri kapsamında belirlenen amaç doğrultusunda söz konusu yörünge değişikliğinin bölgenin tek sektörlü gelişim yörüngesinden çıkmasını sağlayıp sağlayamayacağı, bu değişimde hangi aktörlerin etkili olduğu tartışılacaktır. Bu çalışma ile Zonguldak ekonomisinin sektörel çeşitliliğe geçiş süreci analiz edilecek ve nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak bölge aktörleri ve aktör eylemlerinin bölgesel gelişme üzerindeki etkileri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Çeper Bölge, Bölgesel Endüstriyel Yörünge Gelişimi, Yörünge Bağımlılığı, Aktörler.*

Bölgesel Kalkınma ve Deniz Ekonomisi: İzmir Limanlarının Geliştirilmesi

Saygın Can OĞUZ

ÖZ

İnsan faaliyetlerinin yoğun olduğu kıyı alanları, başta denizciliğe bağlı sektörler olmak üzere ekonomik büyüme yaratan pek çok sektörle doğrudan ilişkilidir. Kökleri sürdürülebilir kalkınma kavramına dayanmakta olan mavi büyüme kavramı, denizciliğe bağlı sektörlerde kıyıların, deniz kaynaklarının çevresel hassasiyetler gözetilerek yönetilmesi ve bu yolla ekonomik büyümenin sağlanmasını amaçlayan uzun vadeli bir stratejidir. Mavi büyümenin ekonomik boyutu mavi ekonomi olarak adlandırılmakta, bunun temel eksenlerini kıyı turizmi, balıkçılık ve akuakültür, deniz taşımacılığı ve limanlar, gemi yapımı ve gemi-geri dönüşümü ve mavi enerji oluşturmaktadır. Kadim bir liman şehri olan İzmir tarihi boyunca bir limana sahip olmuştur. Alsancak Limanı uzun yıllar tek başına Ege Bölgesi'nin tarım ve endüstri ürünlerinin ihracatını gerçekleştirmiştir. 2010 yılı sonrası Aliğa'da kurulmaya başlanan özel limanlar İzmir'de liman ekosistemini daha da genişletmiştir. İzmir 16 limanı ile 2022 yılında ülke toplam yükünün %17'sini, konteyner yüklerin ise %15'ini elleçlemiştir. Bölgelerde limanların geliştirilmesi çalışmaları liman gelirlerinin ve istihdamının artması yanında diğer sektörlerin de gelişimini sağlamaktadır. TR31 İzmir Bölgesi'nde faaliyet gösteren İzmir Kalkınma Ajansı 2020 yılı itibariyle Deniz Ekonomisi Sonuç Odaklı Programı'nı hayata geçirmiş, deniz ekonomisinin özellikle deniz taşımacılığı ve limanlar bileşenine odaklanan bu program doğrultusunda atılan hızlı adımlarla İzmir'in tarihi liman kenti olma kimliği ile uyumlu biçimde bölge ekonomisi içinde deniz taşımacılığı ve liman hizmetlerinin geliştirilmesini önceliklendiren çalışmalar yürütmüştür. İzmir'de mavi ekonominin geliştirilmesi, bunun için bölgede deniz taşımacılığının ve limanların güçlendirilmesi yönünde stratejiler ve uygulamalar hayata geçirilmektedir. Bölgesel kalkınma anlayışı ile uyumlu biçimde makro düzeydeki amaçlardan yerel uygulamalara uzanan ve tamamlayıcılık niteliğine sahip bu çalışmalar içerik, yöntem ve çıktıları itibariyle İzmir gibi kıyı illeri ve bölgeleri için örnek olabilecek birtakım unsurlar içermektedir. Temelde liman kenti İzmir'in, deniz taşımacılığı ve liman hizmetleri özelinde cazibesini artırmayı amaçlayan ve bildirinin konusunu oluşturacak bu çalışmalar bölgenin liman ve lojistik altyapısını pek çok çalışmanın aksine tekil altyapı birimleri olarak değil bölgesel kalkınmanın motorları olarak bütünsel biçimde ele almakta, dayandığı nitelikli analizlerle özgün değerler taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Mavi Ekonomi, Liman, İzmir.*

KIRMIZI SALON

8 HAZİRAN 2023

SAAT 16.00-17.30

IV. OTURUM

Yeşil Ekonomi ve Bölgesel Kalkınma

OTURUM BAŞKANI

Suat TUYSUZ

Sürdürülebilir Üretim mi, Yeşil Aklama mı?

Dilan KEZİK, Suat TUYSUZ

Yeşilleştirilmiş Bölgesel Kalkınmadan “Yeşillenmiş” Bölgesel Kalkınmaya Doğru

Tuğba TUNCER, Murat Ali DULUPÇU

Türkiye’de Yeşil Ekonominin Bölgesel Analizi

İlhan KORKMAZ

Yeşil Ekonominin İtici Gücü Olarak Yeşil Girişimcilik

Ece TURNA, Tüzin BAYCAN

Sürdürülebilir Üretim mi, Yeşil Aklama mı?

Dilan KEZİK, Suat TUYSUZ

ÖZ

Sanayileşme ve neoliberal ekonominin güdümünde küreselleşen dünyada birçok ilerleme kaydedilmiş olsa da kapitalist sistemin sınırsız tüketme arzusu bir takım olumsuz sonuçların da gün yüzüne çıkmasına neden olmuştur. Bu olumsuzluklar; ekolojik dengenin bozulması, sosyal eşitsizliklerin derinleşmesi şeklinde özetlenebilir. Bu ekolojik sorunlar, Dünya ortalama sıcaklığındaki artışla kriz boyutuna gelmiştir. İklim kriziyle mücadele edebilmek adına dünya, 1987’de sürdürülebilir kalkınma kavramıyla tanışmıştır. Sürdürülebilirliğin bir ihtiyaç haline gelmesiyle bunun özellikle ekonomiyle bütünleştirilmesine yönelik hedefler sürdürülebilir kalkınma başlığı altında toplanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma ile ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik amaçlanırken uluslararası ve yerel düzeyde çeşitli adımlar atılmıştır. Bu adımların önde gelenleri; 1987 yılında yayınlanan Brundtland (Ortak Geleceğimiz) Raporu, 1992 yılında gerçekleşen Rio Zirvesi, 1997 yılında gerçekleşen Kyoto Zirvesi ve diğer ülkeler tarafından 2015, Türkiye tarafından 2021 yılında imzalanan Paris İklim Anlaşması şeklinde özetlenebilir. Bunlara ek olarak özellikle Türkiye için daha büyük bir önem arz eden anlaşma ise 2019 yılında imzalanan AB Yeşil Mutabakatı’dır. AB Yeşil Mutabakatı ile Avrupa Birliği üyesi ülkelerin Avrupa kıtasını 2050 yılına kadar karbonsuzlaştırması hedeflenmektedir. Buna bağlı olarak AB üyesi ülkelere ihracat yapan ülkelerin üretimlerini sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda gerçekleştirmeleri AB Yeşil Mutabakatı ile kurumsal bir zemine oturtulmaya çalışılmaktadır. Bu durumun AB ile ticaret yapan firmalar üzerinde bir değişim ve dönüşüm süreci yaratma potansiyeli kuvvetle muhtemeldir. Ancak bu dönüşümün nasıl bir sonuç yarattığı merak konusudur. Bu çerçevede firmaların, Avrupa ile ticari ilişkilerini devam ettirmek adına bu sürece nasıl bir yanıt verdiği merak konusudur. Buradan hareketle, bu çalışma, Türkiye’den AB üyesi ülkelere ihracat yapan tekstil firmaları üzerinden bu sorunsalı konu edinmektedir. Bu kapsamda özellikle Marmara bölgesinde olmak üzere farklı lokasyonlardaki tekstil firmalarıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Firmalara uygulanacak olan yedi sorudan oluşan görüşme formunda firma yetkililerinden alınan yanıtlar analiz edilmiştir. Yapılan görüşmelerde söz konusu sürecin firmalarda yarattığı değişim, dönüşüm ve bu süreci firmaların bir satış ve

pazarlama stratejisi olarak kullanıp kullanmadıkları sorgulanmaktadır. Bu kapsamda halihazırda süregelen veri elde etme aşamasında AB ile ticari ilişkisi olan beş adet tekstil firmasıyla görüşülmüştür. Elde edilen ilk bulgular; firmaların bu süreci “Avrupa piyasasında bilinirliklerini arttırmak, kendilerini geliştirmek, bir pazarlama stratejisi olarak kullanmak, gelecek nesillere iyi bir dünya bırakmak ve katma değer sağlamak” gibi motivasyonlarla kullandıklarını göstermektedir. İlk bulgular AB Yeşil Mutabakatı ile tekstil firmalarının bir dönüşüm geçirmelerine işaret etse de birtakım çelişkilere de rastlanılmıştır. Bu çelişkiler; firmaların yönetim kısmında desteklenen yukarıdaki motivasyonların üretim aşamasında içselleştirilmemesi ile bu sürece girmiş olan firmaların aynı zamanda fast fashion kavramının da öncüsü olmalarıdır. Firmaların bir taraftan sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusundaki üretimi hedeflerken bir taraftan da fast fashion kavramının öncüsü olmaları, bu sürecin ‘yeşil aklama’ olarak kullanılma riskine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Sürdürülebilir Kalkınma, Ab Yeşil Mutabakatı, Evrimsel Ekonomik Coğrafya, İlişkisel Ekonomik Coğrafya, Yeşil Aklama.*

Yeşilleştirilmiş Bölgesel Kalkınmadan Yeşillenmiş Bölgesel Kalkınmaya Doğru

Tuğba TUNCER, Murat Ali DULUPÇU

ÖZ

Son yıllardaki iklim değişikliği meseleleri hem çevrecileri hem de bilim insanlarını küresel politikaları oluşturma konusunda harekete geçirmiştir. Enerji rekabetinin arttığı, petrol gibi kaynaklardaki arz miktarının düştüğü bir dönemde olmamız nedeniyle, ekonomilerin tamamen petrole bağlı olması geleceğe yönelik endişeleri arttırmıştır. Bu nedenle sınırlı kaynakları akıllıca kullanmanın önemi giderek daha fazla artmıştır. Sürdürülebilirlik, küresel ekonominin dönüşümünde alternatif bir yaklaşım getirmiştir. Yeni sürdürülebilirlik anlayışının temel hedefi küresel ekonomiyi karbonsuzlaştırma, maddesizleştirme, ekolojik ayak izinin azaltılması, çevre sağlığı ve küresel iş birliğini oluşturmaktır. Neoklasik ekonomideki sürdürülebilir kalkınma anlayışı enerji ve maddenin dolaşımının kapalı bir sistem içerisinde yer aldığı bir kalkınma anlayışıdır. İktisatçıların negatif dışsallık olarak tanımladığı atıklar, sınırsız olarak işleme kapasitesinin olduğu bir sistem içerisinde yer almaktadır. Sürdürülebilirlik hem çevre alanında hem de ekonomik alanda yapılan araştırmalar içerisinde gelişen bir kavramdır. İlerleyen süreç içerisinde sürdürülebilirlik tartışmaları ekolojik görüş ile birlikte değişmiştir. Bu değişim neoklasik teoriden farklı olarak toplum ve ekonomiyi doğadan ayrı olarak ele almamaktadır. Aksine sürdürülebilirlik yaşamın toplumsal ve ekolojik olarak parçası olduğu bir yöne doğru evrilmiştir. Neoklasik ekonomideki piyasada mal ve hizmet ticaretinin ön planda olduğu bir sürdürülebilir kalkınma anlayışından, materyal, enerji ve bilginin çevre ile bağlantılı olarak evrildiği bir yaklaşım meydana gelmiştir. Döngüsel ekonomi, yeşil ekonomi, paylaşım ekonomisi, tutumlu ekonomi gibi kavramlar bu yeni sürdürülebilir ekonomik kalkınma anlayışının birer modelini oluşturmaktadır. Bu modeller, mal ve hizmet değişiminin merkezindeki endüstriyel faaliyetlerin doğrusal modellerinden uzaklaştıran ve farklı aktörlerin etkileşim içinde olduğu yeni bir sürdürülebilirlik anlayışını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra sürdürülebilir kalkınmadan farklı olarak sürdürülebilir dönüşüm araştırma alanında önemli bir yer tutmaktadır. Sürdürülebilir dönüşümü tanımlamak ve değerlendirebilmek için enerji, ulaşım, su, atık gibi sistemlerin sosyo-tekniik biçimleri ve dönüşümün kavramsal terimlerini açıklamak gereklidir. Sürdürülebilir bir dönüşüm, altyapı-

da, kurumlarda, yaşam tarzlarında çok önemli değişiklikler gerektirecektir. Böyle radikal bir değişiklik farklı sektörleri ve toplumsal alt sistemleri birbiriyle ilişkili farklı seviyelerde değişim konusunda zorlayacaktır. Böylece daha yeşillenmiş bir kalkınma meydana gelecektir. Bu çalışmanın amacı sürdürülebilir kalkınmadan farklı olarak sürdürülebilir dönüşümün temellerini ortaya koymak, teorik ve politik olarak sürdürülebilir dönüşümün yansımalarını açıklamaktır. Çalışmada kavramlar arasındaki farklılıklar, kapsam ve teorik arka planı açıklanacaktır. Mekansal özellikle bölgesel boyutu teknoloji yenilik sistemleri ile çoklu seviyede bir bakış açısıyla sürdürülebilir bir dönüşüme nasıl katkı sağlayacağı çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır. Gerçek bir yeşil dönüşüm uluslararası zirvelerde oluşturulan uluslararası eylem planlarının mevzuatlarında yansıtılandan çok daha geniş bir sosyo-politik bir dönüşüm ile gerçekleşecektir. Çalışmada ayrıca bölgesel yeşil ekonomi farklılıkları açıklanacaktır. Bu çalışmanın amacı sürdürülebilir kalkınmadan farklı olarak sürdürülebilir dönüşümün temellerini ortaya koymak, teorik ve politik olarak sürdürülebilir dönüşümün yansımalarını açıklamaktır. Çalışmada kavramlar arasındaki farklılıklar, kapsam ve teorik arka planı açıklanacaktır. Mekansal özellikle bölgesel boyutu çoklu seviyede bir bakış açısıyla sürdürülebilir bir dönüşüme nasıl katkı sağlayacağı çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır. Çalışmada yasal mevzuat ile politika yapımcıların tepeden empoze ettikleri ile illerin ve bölgelerin kendi çabaları ile gerçekleştirdikleri dönüşüm karşılaştırılacak, ayrıca bölgesel yeşil ekonomi farklılıkları araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Sürdürülebilir Kalkınma, Sürdürülebilir Dönüşüm, Çevre, Bölgesel Kalkınma.*

Türkiye’de Yeşil Ekonominin Bölgesel Analizi

İlhan KORKMAZ

ÖZ

Ekonomik gelişmenin insanlığa sağladığı refahın yanında çevre ve doğal kaynaklar üzerinde yarattığı baskı günümüzün temel problemlerinden biri haline gelmiştir. Ülkelerin ekonomik yapıları, sürdürülebilirliğin temel bir ilke olarak merkezde yer aldığı kritik bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Yeşil dönüşüm olarak adlandırılan bu süreçte yeşil bir ekonomiye geçiş sürecinin önemli aşamalarından biri de yeşil ürünlerin üretimi ve geliştirilmesidir. Bu çalışmada Türkiye’de genellikle ülke ölçeğinde çalışılan bir konu olan yeşil ekonominin bölgesel düzeyde incelenmesi amaçlanmaktadır. Bir bölgedeki yeşil ekonomiyi yeşil üretim üzerinden analiz edebilmek için OECD, WTO ve APEC gibi uluslararası kuruluşların yeşil ürün sınıflandırmalarından faydalanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle Türkiye İstatistik Kurumu’ndan iller düzeyinde ve sektör kırılımında ihracat verileri 2002-2019 periyodu için temin edilmiştir. Sonrasında yeşil olarak kabul edilen sektörlerin ihracat rakamları elde edilerek illerde yapılan yeşil ürün ihracatı ortaya konmuştur. İllerin toplam yeşil ihracatının yanı sıra Mealy ve Teytelboym’un (2020) yeşil ekonomi alanındaki öncü çalışmalarında yaptığı hesaplamalar takip edilerek en yüksek bilgi ve yetenek içeren bir başka ifadeyle ekonomik karmaşıklık düzeyi en yüksek yeşil ürün gruplarının üretiminin iller arasında nasıl bir dağılım gösterdiği de incelenmiştir. Belirlenen sektörlerin mekansal bir yapı sergileyip sergilemediğini incelemek için ise Keşfedici Mekansal Veri Analizi teknikleri uygulanmıştır. Bulgular yeşil ürün ihracatının İstanbul, Kocaeli Bursa, Ankara ve İzmir gibi sanayileşmiş illerde daha fazla olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan 2002 yılından 2019 yılına gelirken daha önceden yeşil ürün ihracatında oldukça zayıf olan Konya, Antalya, Mersin Sakarya, Gaziantep gibi bazı illerin bu süreç içerisinde karmaşıklığı yüksek yeşil ürün ihracatına başladığı dikkat çekmektedir. Mekansal analizlere göre ise karmaşıklık düzeyi görece daha düşük ürün gruplarında anlamlı mekansal kümelenmeler olduğu görülürken karmaşıklık düzeyi yüksek ürün gruplarında ise herhangi bir mekansal kalıba rastlanmamıştır. Bölgesel gelişmişlik farklılıklarının gelecekte nasıl şekilleneceği büyük olasılıkla bölgelerin yeşil ekonomiye geçiş kabiliyetleri tarafından belirlenecektir. Türkiye gibi yüksek düzeyde bölgesel gelişmişlik farklılıklarına sahip bir ülke için yeşil ekonominin iller düzeyinde analizi kritik önem taşımaktadır. Bu yönüyle çalışmanın literatüre katkı yapacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yeşil Ekonomi, Yeşil Ürünler, Bölgesel Analiz.*

Yeşil Ekonominin İtici Gücü Olarak Yeşil Girişimcilik

Ece TURNA, Tüzin BAYCAN

ÖZ

Yeşil ekonomi çevre ve insan sağlığını tehdit eden, ekolojik kısıtlılara yol açan ve eşitsizlikleri artıran günümüz ekonomik sistemine alternatif olarak geliştirilmiş bir ekonomik model olup düşük karbon seviyelerini hedeflemekte, kaynakların etkin kullanımı teşvik etmekte ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktadır. Yeşil ekonomi ortamının oluşmasına büyük katkı sağlayan yeşil girişimcilik ise çevreyi korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için yeşil işler yapılmasını ve ekonomi ve çevreyi uyumlu hale getirmeyi amaçlamaktadır. Yeşil girişimciler yeşil işler, yeşil ürünler ve yeşil teknolojiler yaratarak yeşil ekonominin güçlenmesini ve büyümesini sağlamaktadır.

Yeşil ekonomi ve yeşil girişimcilik kavramları dünyada uzun zamandır gündemde olmasına rağmen Türkiye’de yeni tartışılmaya başlanan kavramlardır ve bu kavramlara yönelik uygulamalar ülkemizde en çok İstanbul’da görülmektedir. Bu çalışma kapsamında öncelikle yeşil ekonomi ve yeşil girişimcilik kavramları detaylıca tartışılmakta ve dünyadan iyi uygulama örnekleri aktarılmaktadır. Çalışmanın ilk aşamadaki amacı Türkiye ve İstanbul’daki yeşil ekonomik durum ve yeşil girişimcilik ekosisteminin genel bir değerlendirmesini yapmak, mevcut durumu belirlemek ve konuyla ilgili sorunları ve potansiyelleri ortaya koymaktır. Türkiye ve İstanbul’daki yeşil girişimcilik ve yeşil ekonomi ile ilgili değerlendirmeler yapıldıktan sonra, vaka çalışması alanı olan İstanbul’daki 22 yeşil girişimin kurucularıyla derinlemesine görüşmeler yapılarak gerçekleştirilen ampirik çalışma aktarılmaktadır. Çalışmanın ikinci aşamadaki amacı ise İstanbul’daki yeşil girişimci ve yeşil girişim profilinin mevcut durumunu analiz etmek ve yeşil girişimcilerin yaptıkları işin arkasındaki motivasyonlarının sebebini ve onları bu işi yapmaya yönlendiren itici gücün ne olduğunu, İstanbul’daki yeşil girişimlerin ekonomik performansının nasıl değiştiğini, yeşil girişimlerin çevrelerine olan etkilerini, hedeflerini, potansiyellerini, karşılaştıkları zorlukları ve yeşil girişimciliğin geleceği ile ilgili öngörülerin ve beklentilerin neler olduğunu tespit etmektir.

Çalışma sonucunda Türkiye’de ve İstanbul’da yeşil ekonomik düzenin ve yeşil girişimcilik ekosisteminin gelişmiş ülkelere kıyasla henüz yolun başında olduğu fakat günden güne gelişmeye devam ettiği tespit edilmiştir. İstanbul birçok konuda olduğu gibi yeşil girişimcilik ve yeşil ekonomi ile ilgili çalışmalarda da Türkiye’nin öncü şehridir. İstanbul’da ve Türkiye’de yeşil ekonomik düzenin oluşmasını hızlandırmak için yeşil girişimciliğin doğru politika ve teşviklerle desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yeşil Girişimcilik, Yeşil Ekonomi, Yeşil İşler.*

LACİVERT SALON

9 HAZİRAN 2023

SAAT 09.00-10.30

V. OTURUM

Yenilik, Teknolojik Değişim ve Ekonomik Büyüme

OTURUM BAŞKANI

Murat Ali DULUPÇU

Yaratıcı Endüstri Ürün İhracatında İnternet Altyapısının Etkisi Güney Kafkas Ülkeleri ile Avrupa Birliği Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi

Eser ÇAPIK, Murat Ali DULUPÇU

Dijital Bölünmenin Kentlerde Yenilikçi Endüstrilerin Mekansal Dağılımı Üzerindeki Etkisi Türkiye Örneği

Gülfiye ÖZCAN ALP, Tüzin BAYCAN

Geçici Kümelerin İnovasyon Süreçlerine Etkisi

Fatih ALTUĞ, Kamile AKKOYUN

Kent İçi Ortak Yayın Ağlarının İncelenmesi. İstanbul Örneği

Arda TUNCER, Ferhan GEZİCİ

Yaratıcı Endüstri Ürün İhracatında İnternet Altyapısının Etkisi: Güney Kafkas Ülkeleri ile Avrupa Birliği Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi

Eser ÇAPIK, Murat Ali DULUPÇU

ÖZ

Bir ülkenin bilgi toplumuna dönüşmesi o ülkenin gelişmişlik düzeyinin en önemli göstergelerinden biridir. Bilgiye ulaşımı kolaylaştıran faktörlerin temelini ise internet alt yapıları oluşturmaktadır. İnternet alt yapıları, ekonominin birçok sektörünün özellikle yaratıcı endüstrilerin en önemli itici güçlerinden birini oluşturmaktadır. Bu durum Richard Florida (2002)'nin "The Rise of the Creative Class" adlı kitabında teknoloji, yetenek ve tolerans (technology, talent, tolerance) kavramlarıyla açıklanmıştır. Yeni ekonomi dinamiklerini oluşturan bilgi ve iletişim teknolojileri alt yapısı birçok ekonominin ihracat ve büyüme gibi kalemlerinde artan etkisi yaratmaktadır.

Ele alınan bu çalışma, üç Güney Kafkas Ülkesi (Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan) ile 27 Avrupa Birliği (AB) ülkesinde (Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan) yaratıcı endüstrilerin ihracatında ülke internet altyapılarının etkisinin araştırılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 30 ülkeye ait 1990-2022 yıllarına ait veriler kullanılarak panel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Olası sonuçlar, birçok AB ülkesinde internetin yaratıcı ürün ihracatını arttırdığını gösterirken, Güney Kafkas Ülkelerinde ise sadece Ermenistan'da yaratıcı ürün ihracatını arttırdığı sonucu elde edilmiştir. Bu çalışma, literatürdeki birçok çalışmadan farklı olarak yaratıcı ürünlerin ihracatının artmasında internet altyapısının rolünü ele alarak katkıda bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Yaratıcı Endüstriler, İhracat, Panel Veri Analizi.*

Dijital Bölünmenin Kentlerde Yenilikçi Endüstrilerin Mekansal Dağılımı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği

Gülfıye ÖZCAN ALP, Tüzın BAYCAN

ÖZ

Son yıllarda, bilgi iletişim teknolojilerinin (BİT) gelişimi ile ortaya çıkan dijital ekonomi kentsel ve bölgesel kalkınmada önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. Dijital ekonomiyi merkezine alan güncel çalışmalar, dijital ekonominin kentler üzerindeki dönüştürücü etkisini ortaya koymaktadır. Ancak, BİT gelişim farklılıklarının kentlerdeki bu dönüşümü nasıl etkilediğine dair sınırlı sayıda araştırma vardır. Bu çalışma, BİT ve kentsel mekan arasındaki ilişkiyi açığa çıkarmak üzere dijital bölünme ve yenilikçi endüstrileri ele almaktadır. Çalışmanın temel amacı; dijital bölünmenin, yenilikçi endüstrilerin hacmine ve mekansal dağılımına bir etkisi olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu kapsamda Türkiye’de gelişmekte olan yeni dijital ekonomi çerçevesinde, Teknoloji ve Sanayi Bakanlığının teknoloji ve inovasyon ekosisteminde yer alan Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri’nde yer alan şirketler incelenmektedir. Türkiye genelinde 8905 yenilikçi işletme verisi çalışma kapsamında kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında, mekansal regresyon modelleri (OLS ve GWR) kullanılarak 81 ildeki yenilikçi endüstri hacmi incelenmekte, il bazında yenilikçi endüstrilerin dağılımı ve kümelenmesi ArcGIS programı kullanılarak haritalandırılmaktadır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise, Türkiye’de farklı BİT gelişmişlik seviyelerine sahip kentlerdeki (İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Kocaeli ve Tekirdağ) yenilikçi endüstrilerin yer seçimi araştırılmaktadır. Elde edilen ilk bulgulara göre, dijital gelişmişlik seviyesi ve teknopark varlığı yenilikçi endüstrilerin hacmini ve mekansal dağılımını etkilemektedir. İstanbul, Ankara, Kocaeli ve İzmir yenilikçi endüstrilerin yarısından fazlasına ev sahipliği yaparak yenilikçilik merkezlerine dönüşmektedir. İstanbul en yüksek dijital gelişmişlik düzeyi ile kent merkezinde sahip olduğu yüzde 15 oranında yenilikçi endüstri ile ilk sırada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Bölünme, Bilgi İletişim Teknolojileri, Kentsel Mekan, Yenilikçi Endüstriler, En Küçük Kareler Yöntemi (OLS), Coğrafi Ağırlıklı Regresyon (GWR).*

Geçici Kümelerin İnovasyon Süreçlerine Etkisi

Fatih ALTUĞ, Kamile AKKOYUN

ÖZ

Bilgi, bilginin dönüşümü ve transferi küreselleşen dünyada önemli bir konuma sahiptir. Bu kapsamda geçici coğrafi yakınlık alanları olarak adlandırılan geçici kümelenmeler ağsal ilişkilerin, bilgi alışverişinin ve öğrenmenin yoğun olduğu mekanlardır. Geçici kümeler özellikle klasik kümelerin rutinleşmiş davranışlarından kaynaklı kilitlenme risklerinin azaltılması için önemli bir araç haline gelmektedirler. Fuarlar, bilimsel kongreler ve toplantılar ile festivaller bu araçlar arasında gösterilmektedir. Bu bağlamda çalışmamız 2018 yılından itibaren organize edilen TEKNOFEST'in bilgi yayımları, öğrenme faaliyetleri, network ilişkilerinin sağlanması yoluyla ulusal inovasyona ve toplumun inovasyon faaliyetlerine olan ilgi ve motivasyonunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma 2022 yılında Samsun'da organize edilen TEKNOFEST etkinliğini kapsamaktadır. Çalışmamız nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma desenine göre tasarlanmıştır. Çalışmanın evrenini TEKNOFEST'e katılan yarışmacılar ve takımlar oluşturmaktadır. İlk olarak nicel araştırma yönteminin anket tekniği ile veriler toplanmıştır. Ankette %5'li likert, sayısal, kategorik ve oransal ölçekler kullanılmıştır. Evren içerisinden tesadüfi örneklem tekniği ile örneklem seçilmiş ve 78 takım/yarışmacıya anket uygulanmıştır. Elde edilen nicel veriler SPSS 23 paket programında betimsel ve istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Likert ölçeğine faktör analizi uygulanarak değişken sayısı azaltılmış ve farklı boyutlardan oluşan yeni değişkenler ele edilmiştir. Kategorik verilere Ki-Kare analizi uygulanmıştır. Bu sayede değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkileri tespit edilmiştir. Son olarak doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Çalışmanın nitel boyutunda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veriler temin edilmiştir. Görüşmelerde festivale katılan firmalar örneklem olarak alınmıştır. Toplamda 8 firma ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler Miles & Huberman tekniği kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Yapılan analizler neticesinde; TEKNOFEST etkinliğinin özellikle yarışma aşamasında katılımcıların kendilerini geliştirmelerine yardımcı olduğu görülmüştür. Bu süreç özellikle yarışmaya katılımın süreklilik göstermesini sağlarken yarışmacıların yeni fikirler ve buluşlar ortaya koymalarını sağlamıştır. Sürecin sonunda buluşlarını patente dönüştürenlerin sayısı da artmaktadır. Diğer taraftan festivalin toplum-

sal farkındalık yarattığı da görüşmeler sonucunda ifade edilmiştir. Elde edilen bu bulgular TEKNOFEST'in literatürdeki diğer geçici kümelerden farklı bir noktaya konumlandırılmamızı sağlamıştır. Bu bakımdan TEKNOFEST organizasyon itibariyle geçici bir küme gibi görünse de yarışma sürecinin 10 ay gibi bir zaman dilimine yayılması onu "süreçsel küme" olarak adlandırılabilir bir noktaya taşımaktadır. Elde ettiği bu bulgular itibariyle çalışmamızın literatüre önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca TEKNOFEST'in bu bağlamda bir araştırmaya konu olması da çalışmanın özgünlüğünü artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bölgesel Kalkınma, Geçici Kümelenme, TEKNOFEST, İnovasyon, Bilgi ve Öğrenme Yayılımı.*

Kent İçi Ortak Yayın Ağlarında Mekansal ve İlişkisel Yakınlık: İstanbul Örneği

Arda TUNCER, Ferhan GEZİCİ

ÖZ

Bilginin üretimi geçmişten günümüze artan biçimde birçok aktör ile beraber gerçekleştirilen bir sürece dönüşmeye başlamıştır. Bilimsel bilginin üretimi de bu süreçten bağımsız kalmamış, günümüzde bu alandaki üretkenliğin itici gücünü ortak yayınlar sağlar hale gelmiştir. Öyle ki ülkeler üniversitelerinin bilgi üretimini geliştirmek için ortak bilgi üretimini temel alan kapsamlı bilim politikaları ele almışlardır. Geride bırakılan 15 sene içerisinde ortak bilimsel yayınların oluşmasındaki dinamiklerin incelenmesi literatürde çeşitli yönlerle ele alınmıştır. Süreç içerisinde yapılan çalışmalarla bu bilgi akışlarının incelenmesi araştırmacı ölçeğinden firma, üniversite, firmalar, şehirler, bölgeler ve hatta ülkeler arası iş birliklerine dek uzanmıştır. Bu çalışmalar arasında şehir içerisinde kalan üniversiteler arası bilgi akışlarının incelenmesi ise yeteri kadar incelenmemiş bir boyut olarak kalmıştır. Literatürdeki bu eksikliğin yanı sıra, bilimsel bilgi üretiminin ortaklaşa incelenmesinde Türkiye’de kapsamlı boyuta sahip, sınırlı sayıda çalışma ele alınmıştır. Literatürdeki bu eksiklikler çerçevesinde bu çalışma kent içi ortak yayın ağlarını İstanbul ve İstanbul üniversiteleri üzerinden incelemektedir. Çalışmanın amacı mekansal ve ilişkisel yakınlığın ortak yayınların oluşumuna katkısının olup olmadığını ölçmek olup, ilişkisel yakınlık yerel hareketlilik ve küresel hatlar teorik çerçevesi ile değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, bilimsel bilgi üretiminde İstanbul’da yer alan üniversitelerin birbirleri ile ortak yayın sayıları yer çekim modeli temel alınarak yayın sayısı, üniversiteler arası mesafe, sosyal ağ analizi ölçümlerinden elde edilen kümelenme katsayısı ve arasındalık merkeziliği ve son olarak, uluslararası ortak yayın bağı sayıları aracılığıyla ölçülmektedir. Ölçümler OECD’nin Bilim ve Teknoloji Alanları (BTA, ing. FORD) sınıflamasında yer alan 6 alanda yapılmaktadır. Yeni şehir içi ortak yayınların oluşumunda şehir içi mekansal yakınlık sadece mühendislik ve beşeri bilimlerinde etkili olurken, yerel hareketlilik ziraat, beşeri ve doğa bilimleri, küresel hatlar ise sağlık bilimlerinde bu yayınların oluşumuna katkı sağlamaktadır. Anlamli arasındalık anlamli olmayan kümelenme katsayısı elde edilen mühendislik, sağlık bilimleri ve sosyal bilimler alanlarında, şehir içi bağların

gelişiminde yereldeki bilginin ötesinde bilgi kaynaklarına ihtiyaç duyulmaktadır. Hem anlamlı arındalık hem de anlamlı kümelenme katsayısı gözlenen tarım ve veterinerlik, beşeri bilimler ve doğa bilimlerinde ise bu ihtiyaç gözükme de dışarıdan gelecek bilgi, şehirdeki ortaklıkların canlılığının sürdürülebilirliği için önemli olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Ortak Yayın Ağları, Mekansal Yakınlık, İlişkisel Yakınlık.*

LACİVERT SALON

9 HAZİRAN 2023

SAAT 11.00-12.30

VI. OTURUM

Bölgesel Gelişme ve Planlama

OTURUM BAŞKANI

Dilek BEYAZLI

**TR82 Düzey 2 bölgesi 2024-2028 Bölge Planı Taslağının
Kastamonu İli Hedef ve Stratejilerinin 2030 Yılı Sürdürülebilir
Kalkınma Hedefleri Doğrultusunda İncelenmesi**

Zeynep ÖZDEMİR, Selma CİVCİOĞLU

**Tümdengelimci Yaklaşımla Alt Bölgenin Belirlenmesi
Trabzon-Vakfıkebir Örneği**

Sinem DEDEOĞLU ÖZKAN, Dilek BEYAZLI

**Kent Mekanın Gelişiminde Kentsel Saçaklanmanın Etkisi
Üzerine Bir İnceleme Ordu Kenti Örneği**

Türkan ÖZGÜR, Özkan ÖZGÜR

TR82 Düzey 2 bölgesi 2024-2028 Bölge Planı Taslağının Kastamonu İli Hedef ve Stratejilerinin 2030 Yılı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Doğrultusunda İncelenmesi

Zeynep ÖZDEMİR, Selma CİVCİOĞLU

ÖZ

Türkiye planlama sisteminde Sosyo-ekonomik Planlar kapsamında ele alınan Bölge Planları; yerleşmelerin sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, gelişme potansiyellerini, sektörel hedeflerini ortaya koyan faaliyetleri ile alt yapılarının dağılımını belirlemek üzere hazırlanmaktadır. Bölge planlarının amacı, ülke kalkınma planlarında ortaya konan kararların ve stratejilerin bölge ölçeğinde ele alınarak fiziksel planlama için yol gösterici ve yönlendirici olmasıdır. Düzey 2 bölgelerinde faaliyet gösteren Kalkınma ajansları bölgesel gelişmeyi hızlandırmak üzere stratejik planlama anlayışı içerisinde bölge planlarını hazırlamaktadır. Bu çalışmanın amacı Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZKA)'nın TR82 Bölgesinde olan Kastamonu-Çankırı-Sinop illeri için hazırlanmış olduğu 3. Bölge planı olan 2024-2028 Bölge Planı Taslağında Kastamonu ili için yapılan mevcut durum analizi ve 2024-2028 yılları için belirlenen vizyon, stratejik öncelikler ve hedefleri Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda incelemektir. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılarak KUZKA tarafından hazırlanan bölge planı taslağı Kastamonu ili mevcut değerleri ve Bölge Planında alınmış hedefler doğrultusunda incelenmiştir. Buna göre; planın ilin güçlü yönleri ile sahip olduğu fırsatlarını ne ölçüde değerlendirdiği ayrıca ilin zayıf yönleri ve karşılaştığı tehditlerle başa çıkma kapasitesi kapsamında hangi ölçüde dirençli olduğu 2030 sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda ekonomik, sosyal ve çevresel başlıkları altında incelenmiştir. Bu analizlere ek olarak bir önceki bölge planı doğrultusunda alınan kararların ne ölçüde hayata geçirildiği incelenerek; hazırlanan mevcut durum analizi değerlendirilmiştir. Sonuç olarak iklim değişikliğinin etkisiyle Kastamonu ilinde son yıllarda yaşanan sel felaketleri ve 2023 yılında yaşanan deprem felaketi ile birlikte ortaya çıkan iç göç de gözönünde bulundurularak Kastamonu ili 2024-2028 Bölge planı strateji ve hedefleri doğrultusunda ilin mevcut yapısı ile bölge planı vizyonu olan "Beşeri Serma-

yesi Güçlü, Yeniliklere Açık, Doğal Dokusuyla Fark Yaratan Kuzey Anadolu” vizyonunu gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği, afete dirençlilik ve sürdürülebilirlik kapsamında planın yeterli olup olmadığı, belirledikleri stratejik önceliklerin kente uygulanıp olmadığı değerlendirilmiş, değerlendirmeler sonucunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Sürdürülebilir Kalkınma, Bölge Planı, TR83 Bölgesi, Kastamonu.*

Tümdengelimci Yaklaşımla Alt Bölgenin Belirlenmesi: Trabzon- Vakfıkebir Örneği

Sinem DEDEOĞLU ÖZKAN, Dilek BEYAZLI

ÖZ

Küreselleşmeye bağlı olarak belirsizleşen sınır kavramı ile birlikte bölge tanımı anlam kaymasına uğramakta, geleneksel yaklaşımda katı sınırlara sahip sadece mutlak bir alanı ifade eden yalıtılmış varlıklar olarak çizilen bölge sınırları iletişim ve ulaştırma maliyetlerinin azalmasıyla bugün yok sayılmaktadır. 1950-1970 dönemlerinde temelde alansal, sabit, kendi kendine yeten sosyo-mekansal örgütlenme olarak tanımlanan bölge kavramının, özellikle 1980-1990 sonrasında değişerek yerel mekanın önem kazandığı, yerin ağsal ilişkilerle temsiliyetine odaklanan bir bakış açısı kazandığı dikkat çekmektedir. Ancak bölge kavramına yönelik sadece düğümler ve bağlantılarla ağ modeli ile yapılan tanımlamanın özellikle müdahale sürecinde eksik/yetersiz kaldığı görülmektedir. Kentsel sistemleri anlamaya yönelik merkezi yer teorisinin kentsel dış ilişkileri anlamak için yetersiz olduğu savunulsa da teorinin tarihe gömülmemesi gerekmektedir. Merkezi yer teorisi ile yerel etkileşim ölçeklerini birbirine bağlayan dikey, hiyerarşik mekansal yapı tanımlanırken ağ modeli ile yerel olmayan etkileşimleri birbirine bağlayan yatay mekansal yapı tanımlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında tümdengelimci yaklaşımla örnek alan olarak belirlenen Trabzon'un Vakfıkebir yerleşmesinin yer aldığı alt bölgenin tespiti üzerinden bir değerlendirme yapılması hedeflenmektedir. Bölgeye alansal olarak yaklaşılacak ve mekansal yakınlığın, geçirgenliğin önceliklendirildiği çalışma kapsamında idari sınır kriteri yok sayılarak Vakfıkebir ilçesinin ilişkili olduğu geniş bir yerleşme kümesi üzerinden değerlendirme yapılmıştır. İlçenin dahil olduğu il ve en yakın komşu ilinin tüm ilçelerini kapsayacak şekilde benzerlik tartışmaları/çalışmaları yapılmıştır. Sosyal, ekonomik, politik ve mekansal boyutları çerçevesinde oluşturulan ve Vakfıkebir'in alansal/ölçeksel benzer yerleşme sınıflaması iki adımlı kümeleme analizi ile ortaya konulmuştur. Böylelikle, Vakfıkebir ilçesinin tanımlanan tüm boyutlarda benzeştiği ya da farklılaştığı yerleşmeler ortaya konularak "birincil yerleşmeler" kümesi ile "ikincil yerleşmeler" kümesi tespit edilmiştir. Sonuç olarak ilçelerin birer alansal varlık oldukları göz ardı edilmeyerek yan yana gelmiş yerel birimlerin mekansal bütünlüğü ile oluşan, yerel etkileşim ölçeklerini birbirine bağlayan dikey yapı olmasına karşın sınırları aşan mekansal yapı

tanımlaması yapılması öngörülmüştür. Böylece 1/50.000 ölçekli Trabzon İl Çevre Düzeni Planında tanımlanan Vakfıkebir 3. planlama alt bölgesi olarak tanımlanan plan bölge sınırları ile karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda; plan bölge tanımlaması yapılırken sadece il idari sınırları içinde yerleşmelerin ele alınmaması gerekliliği ve çok boyutlu bir yapı içinde yerleşmelerin alt bölgelere ayrılması gerekliliğine ilişkin sonuçlar paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Tümdengelim, Alt Bölge, Sınır, Homojen Bölge.*

Kent Mekanının Gelişiminde Kentsel Saçaklanmanın Etkisi Üzerine Bir İnceleme: Ordu Kenti Örneği

Türkan ÖZGÜR, Özkan ÖZGÜR

ÖZ

Günümüzde kentlerin plan dışı kontrolsüz gelişmesi, kentlerin geleceğini tehdit eden ve çevresel problemlere neden olan bir sorun sarmalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanayileşme ile birlikte değişen ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler kırdan kente nüfus akışını hızlandırmış ve kentlerin büyümesi ve gelişmesine yol açmıştır. Bu büyüme ve gelişme beklenmeyen bazı etkileri de beraberinde getirmiştir. Kent mekanının gelişmesi, kent çeperinde yer alan doğal alanlara yönelimi tetiklemiş, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ülkemizde etkisini gösteren kentleşme ile birlikte kent mekanlarında hesaplanamayan ve kontrol edilemeyen bir süreç başlamıştır. Hızlı bir değişim ve dönüşüm süreci olan kentleşme ile kentsel büyümeye ilişkin yeni bir kavram, kentsel saçaklanma kavramı, kentlerin mekansal gelişme biçimi olarak planlama literatüründe yerini almıştır. Saçaklanma, kent gelişirken kontrolsüz bir şekilde kentsel yerleşme alanı dışına tarım alanlarına doğru yayılması olarak ifade edilebilir. Mekansal gelişmenin olumsuz bir şekli ve sürdürülebilir mekansal gelişmenin karşıtı olan kentsel saçaklanmanın; öngörülebilir olması, yönlendirilmesi, kontrol altına alınması, kentlerin kontrollü ve sürdürülebilir gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu noktada da, kentlerin planlı gelişmesi, sürdürülebilir kent mekanlarının üretilmesine ve kentsel saçaklanmaya bir müdahale aracı olan kent planlarının yeniden sorgulanması söz konusu hale gelmiştir. Bu çalışmanın çıkış noktası, kent planlarının kentin mekansal gelişmesinin yönlendirilmesi ve kentsel saçaklanmanın önlenmesinde önemli bir araç olduğu ve doğru bir kent planlama anlayışı ile kentsel saçaklanmanın kontrol altına alınmasının mümkün olduğu öngörüsüdür. Bu çalışma, kentsel saçaklanmanın önlenmesinde, kent planlarının önemli bir araç olduğundan yola çıkılarak; kentin mekansal gelişimi ve saçaklanmasında kent planı kararlarının etkisinin tespitini ve 2014 yılında büyükşehir olmasıyla yeni bir değişim ve dönüşüm sürecine giren Ordu kenti özelinde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada, mekansal gelişmenin kontrolsüz bir biçimi olan kentsel saçaklanmayı etkileyen ve yönlendiren birden fazla dinamik bulunduğu, bu dinamiklerden biri de kent

planları olduğu vurgulanarak kontrollü ve sürdürülebilir mekansal gelişmeyi hedefleyen kent planları ile kentin gelişme potansiyeli, mekansal gelişmenin yönü ve büyüklüğü belirlenerek kent arazilerinin kontrolsüz gelişmesi ve kentsel saçaklanmanın engellenebileceği ya da en azından kontrol altına alınabileceği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Mekansal Gelişme, Değişme Kentsel Saçaklanma, Ordu.*

LACİVERT SALON

9 HAZİRAN 2023

SAAT 14.00-15.30

VII. OTURUM

Bölgesel Yatırımlar, Yer Seçimi ve Mekansal Yansımaları

OTURUM BAŞKANI

Yeşim KUŞTEPELİ

Türkiye’de İlk 1000 İhracatçı Firmanın Mekansal Dağılımı ve Değişimin Analizi

Umut ERDEM

Türkiye’deki Bölgesel Yatırım Teşviklerinin Teşvik Bölgeleri Açısından Analizi

Gamze MESTAN, Aliye Ahu AKGÜN

Görelî Konum Endişesi ve Gelir Düzeyi İlişkisi Türkiye’de Bölgesel Bir Karşılaştırma

Esra KILIÇ, Aykut SEZGİN

Sanayi Alanları için Yer Seçimi Modeli – İnegöl Örneği

Mehmet Ali YÜZER, Azem KURU, Ayşe Şebnem YÜZER,

Büşra Güven GÜNEY, Mehmet Emre YÜZER

Türkiye’de İlk 1000 İhracatçı Firmanın Mekansal Dağılımı ve Değişimi

Umut ERDEM

ÖZ

Bölgelerin makro ekonomik performansları ve büyüme oranları içerisinde ihracat miktarlarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Geri kalmış bölgelerin ihracat performanslarını arttırmak zengin bölgelere yakınsayabileceğini iddia eden çalışmalar daha fazla ihracatın bölgelerde yeni kapasiteler geliştireceği konusunda ortaklaşmaktadır. Bu bağlamda ilk 1000 büyük ihracatçının bölgesel dağılımı Türkiye’de bölgesel eşitsizlikler, üretim ve ihracatın eşitsiz dağılım gibi konuları doğru çözümlenmesine yönelik bilgiler sunabilir. Her ne kadar Türkiye’de gerçekleşen ihracat, ilk 1000 ihracatçı firmayı kapsayan ve ötesinde bir örüntüye karşılık geliyorsa da ilk 1000 firmanın 2012 yılında Türkiye’nin toplam ihracatının %60’ından fazlasını oluşturması ve mekansal olarak belirli bölgelere yoğunlaşmış olması nedeniyle oldukça önemlidir. Türkiye’de ilk 1000 ihracatçı firmanın varlığı statik değil aksine evrimsel olarak değişen bir yapı içerisinde yer almaktadır. Bazı firmalar sıralamadaki yerini korumuş veya gerilemiş, bazı firmalar ise iflas etmiş diğer yandan bazı firmalar ilk 1000 arasına giren yeni firmaların gerisinde kalarak sıralamaya girememiştir. Tüm bunlar ilk 1000 ihracatçı firmanın oluşturduğu örüntünün dinamik ve evrimsel olarak yeniden yapılandığını göstermektedir. Bu nedenle 2012-2021 periyodunda yıllık bazda her bir firma adres beyanına göre geocoding yapılarak Kartezyen düzlem üzerinde mekansallaştırılmıştır ve ardından içerisinde kaldıkları bölge sınırına göre bölgelere ayrılmıştır. Bu kapsamda 2012-2021 periyodunda (i) İlk 1000 firma arasına giren firma sayısının mekansallığı, (ii) Gelişmiş bölgelerde ve yeni sanayi odağı bölgelerde ilk 1000 arasına giren firma sayısının değişimi, (iii) Gelişmiş bölgeler ve yeni sanayi odağı bölgelerde yer alan ilk 1000 arasına giren firmaların ihracat hacimlerinin farklılaşması analiz edilmiş ve önemli sonuçlar ortaya konmuştur. İlk olarak Türkiye’de toplam ihracatın %60’ından fazlasını gerçekleştiren ilk 1000 firmanın mekansal dağılımı oldukça eşitsizdir ve bu eşitsizlik artmaktadır. Gelişmiş bölgelerde ilk 1000 arasına giren firma sayıları değişiklik göstermektedir. Gelişmiş bölgelerden ilk 1000 firma arasına giren firmaların ihracat hacimlerinin daha yüksek oranlarda artış gösterdiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Bölgesel İhracat, Ticaret, Bölgesel Eşitsizlikler, Ekonomik Coğrafya.*

Türkiye'deki Bölgesel Yatırım Teşviklerinin Teşvik Bölgeleri Açısından Analizi

Gamze MESTAN, Aliye Ahu AKGÜN

ÖZ

Pek çok ülke tarafından bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi ve bölgelerin refah seviyelerinin yükseltilmesi amacıyla bölgesel kalkınma politikasının bir aracı olarak bölgesel yatırım teşviki kullanılmaktadır. Bölgesel yatırım teşviki kapsamında özel yatırımı teşvik etmeye yönelik destek sunulan coğrafi alan olarak teşvik bölgeleri tespit edilmektedir. Teşvik bölgeleri, merkezi ve/veya yerel yönetimler tarafından kimi zaman az gelişmiş bölgeleri kalkındırmak, kimi zaman da stratejik olarak bir bölgenin ayrıcalıklı gelişimini sağlamak amacıyla belirlenmektedir. Bu amaçlara bağlı olarak teşvik bölgeleri belirlenirken kullanılan parametreler ve yöntemler farklılık göstermektedir. Türkiye'deki ilk bölgesel yatırım teşviki uygulaması ve teşvik bölgesi belirleme çalışmaları 1968 yılında Kalkınmada Öncelikli Yöre Uygulaması ile başlamıştır. 1968 yılından bu yana kapsamı sürekli değişen ve genişleyen bölgesel yatırım teşvik modellerinden en sonuncusu 2012 yılında 3305 Sayılı Karar ile yürürlüğe giren teşvik modelidir. Bu model şimdiye kadarki en kapsamlı yatırım teşvik modeli olup geçerliliğini hala korumaktadır. Türkiye'deki geçmiş bölgesel yatırım teşvik modellerinde olduğu gibi güncel modelde de bölgesel teşviklerin en önemli amacı yatırımların az gelişmiş bölgelere çekilerek bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda teşvik bölgeleri Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) çalışması dikkate alınarak 6 seviyede kademelendirilmiştir. 2021 yılında 3305 Sayılı Karar içeriğinde, 2022 ilçe SEGE çalışması dikkate alınarak teşviklerin ilçe düzeyine indirilmesi şeklinde önemli bir değişiklik yapılmıştır. Bu çalışmada Türkiye'deki güncel bölgesel yatırım teşvik sistemini, belirlenen teşvik bölgeleri açısından değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre belirlenen teşvik bölgelerinde yatırımların dağılımı incelenmiştir. Daha sonra yatırımların teşvik bölgelerine dağılımında etkili olan başlıca etmenler, 2010-2021 yıllarını kapsayan sosyal, ekonomik ve çevresel veriler kullanılarak panel veri analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, Türkiye'deki teşvikli yatırımlar en gelişmiş il ve bu illerin en gelişmiş ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. Bölgesel teşviklerin dağılımını bölgelerin gelişmişliğinden dolayı sahip olduğu sosyal, ekonomik ve

çevresel avantajlar yönlendirmektedir. Bu durum Türkiye'nin az gelişmiş bölgelere yatırım çekmeyi amaçlayan bölgesel teşvik politikalarının tam anlamıyla amacına ulaşamadığını ve politikaların az gelişmiş bölgelerin potansiyellerine odaklanacak şekilde revize edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bölgesel Yatırım Teşviki, Teşvik Bölgesi, Yatırım Teşvik Politikaları.*

Görelî Konum Endişesi ve Gelir Düzeyi İlişkisi: Türkiye’de Bölgesel Bir Karşılaştırma

Esra KILIÇ, Aykut SEZGİN

ÖZ

Görelî konum endişesi; bireylerin yalnızca yüksek gelir ya da tüketim düzeyine sahip olmak istemeyip referans aldığı gruptan daha yüksek gelir ve tüketim düzeyine sahip olmak istedikleri yaklaşımına dayanmaktadır. Görelî konum endişesi ile hakim iktisadın ortaya koyduğu, bireylerin tercih ve davranışlarında diğer bireylerden bağımsız olduğu varsayımı, reddedilmiş olmaktadır. Bireylerin görelî konumlarına verdikleri değer farklı ülke ya da bölgelerde gelir ve eğitim düzeyi, boş zaman miktarı, araba ya da konut değeri gibi diğer faktörler üzerinden kendini göstermektedir. Davranışsal iktisat literatüründe tüm bu faktörler görelî (positional) ya da görelî olmayan (non- positional) mal ayırımına tabi tutulmaktadır. Buna göre herhangi bir ülke ya da bölgede görelî gelir düzeyi, bireylerin faydasını etkileyecek görelî mal konumunda iken; araba ya da konut değeri, çocukların eğitim düzeyi, kişinin kendi eğitim düzeyi, boş zaman miktarı, tatil gibi farklı mallardan bazıları görelî mal konumunda olmamaktadır. Gösterişçilik ile de ilişkisi bulunan görelî konum endişesi söz konusu olduğunda bireyler görelî mallara daha fazla para harcama eğilimi taşımakta, bu da sınırlı kaynakların tasarruflara ve üretken yatırımlara dönüşmesine engel olmaktadır. Öte yandan boş zaman tercihi üzerinden gelir düzeyi, eğitim ve sağlık gibi kalkınmanın önemli bileşenlerinin görelî mal olduğu durumda bu bileşenlere yapılan harcamanın kalkınmayı olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Akay vd. (2012), Alpizar vd. (2005), Carlsson vd. (2009) gibi birçok çalışmada bireylerin farklı mallara yönelik görelîlik düzeylerinin mala ve bulunulan bölge ya da ülkeye göre farklılaşabileceği ortaya koyulmaktadır. Gerçekleştirilen çalışmalarda zengin ve gelişmiş ülkelerde gelir referans alındığında görelî konum endişesi eğilimi ortaya çıkarken, yoksul ülkelerde böyle bir bulgunun her zaman geçerli olmadığı ortaya konmuştur. Özellikle özgeciliğin (altruizmin) yüksek ve toplumsal bağların güçlü olduğu yoksul ülkelerde bireylerin fayda düzeyleri diğer bireylerin gelir artışından olumsuz yönde etkilenmemekte dolayısıyla görelî konum endişesine rastlanmamaktadır. Buradan hareketle bu çalışmada Türkiye’de gayri safi katma değere katkısı en az ve en çok iki il seçilerek, bu illerde gelir referans alındığında bireylerin görelî konum endişesinde farklılık olup olmadığı sorusuna

cevap aranmaktadır. Anket üzerinden seçim deneyi (choice experiment) yöntemi kullanılarak elde edilen verilere dayanarak; Türkiye’de bölgeler arası gelir farklılığına dayalı olarak ortaya çıkan bireylerin görelî konum endişesi düzeyinin literatürdeki benzer ve farklı bulgularla kıyaslaması yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Görelî Konum Endişesi, Gelir Düzeyi, Bölgesel Karşılaştırma.*

Sanayi Alanları İçin Yer Seçimi Modeli–İnegöl Örneği

Mehmet Ali YÜZER, Azem KURU, Ayşe Şebnem YÜZER,
Büşra GÜVEN GÜNEY, Mehmet Emre YÜZER

ÖZ

Tarihsel süreç içerisinde başta yakınlık olmak üzere çeşitli yönlendiricilerin etkisinde kentsel çeperde yer seçen sanayi tesisleri, zaman içerisinde nüfus artışına paralel olarak büyüyen konut alanlarının içinde kalmaktadır. Kent içinde kalan bu sanayi tesisleri, faaliyet türüne bağlı olarak çevre üzerinde gürültü, koku, trafik sıkışıklığı gibi olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Aynı zamanda değişen teknolojik ve ekonomik unsurlar neticesinde mevcut sanayi alanları ihtiyaca cevap verememekte, artan maliyetler üretim kapasitesi üzerinde olumsuz etki oluşturmaktadır. Bu bakımdan yeni sanayi alanların belirlenmesi, sanayi faaliyetlerin kent merkezlerinden desantralize edilmesi hem ekolojik açıdan hem de ekonomik açıdan gereklilik oluşturmaktadır. Yeni sanayi tesislerinin yer seçiminde makro ve mikro ölçekte çeşitli unsurların dikkate alınması gerekmektedir. Bu unsurların başında; çevre üzerinde oluşabilecek muhtemel olumsuz etkilerin proaktif planlama süreçleri ile bertaraf edilmesi, sanayi tesislerinin faaliyetlerini sürdürülebilmek için gerek duyduğu işgücü ve mekan ihtiyaçlarının dikkate alınması, katılım ilkeleri doğrultusunda paydaşların yer seçim süreçlerine dahil edilmesi, mevcut plan ve projelerin etkilerin göz önünde bulundurulması gelmektedir. Genel hatlarıyla sanayi tesisleri yer seçiminde ekonomik ve ekolojik sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla; doğal yapı özellikleri, sosyo-ekonomik yapı özellikleri ve yapıllı çevre özellikleri ana başlıkları altında derlenebilecek birçok kriteri birlikte değerlendirmek ve alternatifler oluşturmak gerekmektedir. Bu çalışmada Türkiye mobilya ve mobilya yan sanayi faaliyetleri açısından önde gelen yerleşmelerden biri olan İnegöl ilçesi örneğinde sanayi tesisleri yer seçim modeli kurgulanmıştır. Toplam 37 kriterin dikkate alındığı çalışmada öncelikle çevresel duyarlılık dikkate alınarak, sanayinin ihtiyaç duyduğu büyüklüklerde 5 alternatif alan belirlenmiştir. Çalışmada kullanılan kriterler ve mekan ihtiyaçları mekansal analizler, uzman görüşleri, sanayi ve kurum temsilcileri ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler ile belirlenmiştir. Elde edilen alternatif alanlar paydaşların öncelikleri doğrultusunda uygunluk sırasına

göre derecelendirilmiştir. Buna göre İnegöl çalışma alanı için belirlenen alternatifler önceliklendirilmiştir. Bu çalışma ile ilgili yerel ve merkezi idare kurumlarına sanayi yer seçim kararlarında kullanılmak üzere bir karar destek sistemi geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sanayi Yer Seçimi, Uygunluk Analizi, Sanayi Alanları Planlaması, Çok Kriterli Karar Verme, GIS, İnegöl.*

LACİVERT SALON

9 HAZİRAN 2023

SAAT 16.00-17.30

VIII. OTURUM

Kırsal Kalkınma ve Kırsal Alanların Geleceği

OTURUM BAŞKANI

Cevdet YILMAZ

Kırsal Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Akıllı Kırsal Yerleşme Yaklaşımlarına Yönelik Bir Değerlendirme

Güneş YÖRÜTEN, Cenk HAMAMCIOĞLU

Organik Tarıma Geçiş Yerel Ekonomik Gelişme İçin Bir Fırsat mı?

Ömer BOĞUŞLI, Ebru SEÇKİN

Kırsal Yerleşme Doku Tipolojilerinin Çok Yönlü Bir Perspektifle Çözümlemesi

Buket KÖSA, Dilek BEYAZLI

Taşköprü'de (Kastamonu) Kendir Tarımı ve Kırsal Kalkınmadaki Rolü

Humeysa ÖZDEMİR, Harun Reşit BAĞCI

Kırsal Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Akıllı Kırsal Yerleşme Yaklaşımlarına Yönelik Bir Değerlendirme

Güneş YÖRÜTEN, Cenk HAMAMCIOĞLU

ÖZ

Dünya genelinde kentsel nüfus artarken, kırsal nüfus; izlenen politikaların yanı sıra hizmetlerin ve altyapıya yönelik olanakların kentlerdeki kadar çeşitli olmaması vb. nedenlerle giderek azalmaktadır. Barındırdıkları doğal kaynaklar, gıda ve hammadde üretimi açısından ulusal ekonomilere girdi sağlayan ve hinterlandında yer aldıkları kentleri destekleyen kırsal yerleşmeler, kentlerin ve ülkelerin geleceğinde önemli bir rol oynamaktadır. Son yıllarda, dünyada farklı devlet yönetimleri ve uluslararası örgütler, kırsal nüfusun azalmasının önüne geçilebilmesi amacıyla kırsal yaşam kalitesinin arttırılmasına yönelik yeni yaklaşımlar geliştirmektedir. Bu yaklaşımlardan biri de planlama, kamu yararı ve teknolojiyi bir araya getiren akıllı planlamanın, kırsal yerleşmeleri de kapsayacak şekilde ele alınmasıdır. Dünyadaki örneklerle karşılaştırıldığında, Türkiye’de kırsal yerleşmelerin, akıllı planlama kapsamında görece geri planda kalması ve genellikle tarımsal politikalarla sınırlı şekilde ele alınması problem teşkil etmektedir. Bu durum, çağın koşullarını göz önünde bulunduran yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Yukarıda belirtilen tespitler ve dünyadaki gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda çalışmanın amacı; kırsal yerleşmelerde yaşam kalitesinin arttırılmasında, akıllı kırsal yerleşme yaklaşımlarının nasıl ele alındığını değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışma kapsamında; Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği gibi uluslararası örgütlerin, IEEEE, CGIAR gibi uluslararası ortaklıkların ve Hindistan, Çin, Endonezya gibi farklı devlet yönetimlerinin benimsediği yaklaşımlar literatür ve doküman analizleri aracılığıyla incelenmekte, bu yaklaşımların kırsal yaşam kalitesinin ekonomi, sosyal ve teknik altyapı göstergeleri ile ilişkisi irdelenmektedir. Çalışmada sonuç olarak; akıllı kırsal yerleşmelerin, dünyanın farklı yerlerinde, farklı uygulayıcılar ve uygulama biçimleri aracılığı ile kırsal yaşam kalitesinin arttırılmasında tercih edilen bir yaklaşım olduğu ve belirli bileşenler altında toplanan uygulamaların, kırsal yaşam kalitesi göstergelerine karşılık geldiği ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda akıllı kırsal yerleşme yaklaşımlarının belirli kalıplarla ele alınamayacağı, uygulamalarda teknolojinin bir ön koşul olmadığı, her yerleşmede yaşam kalitesine yönelik farklı ihtiyaçlar olabileceği ve yaklaşımların bu çerçevede

mevcut kaynaklar ve olanaklar doğrultusunda yerel özelliklere göre geliştirilmesi gerektiği çıkarımlarına varılmaktadır. İncelenen örneklerden elde edilen bulgular doğrultusunda, akıllı kırsal yerleşme yaklaşımlarının kırsal yaşam kalitesi ile ilişkisi değerlendirilerek, Türkiye'deki kırsal yerleşmelere yönelik çıkarımlarda bulunmaktadır. Türkiye'de akıllı yerleşmelere yönelik geliştirilen strateji ve uygulamaların genellikle kentsel nüfus yoğunluğu ve beraberinde getirdiği sorunlar kapsamında, kentlerde ağırlık kazanması nedeniyle bu çalışma, akıllı planlama konusunu kırsal yerleşmeler üzerinden ele alması ve akıllı kırsal yerleşmelerin kırsal yaşam kalitesi ile ilişkisini kurması bakımından özgün değere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: *Kırsal Yerleşmeler, Akıllı Kırsal Yerleşmeler, Akıllı Köyler, Akıllı Planlama, Kırsal Yaşam Kalitesi.*

Organik Tarıma Geçiş Yerel Ekonomik Gelişme İçin Bir Fırsat mı?¹

Ömer BOĞUŞLİ, Ebru SEÇKİN

ÖZ

Bu bildiride konvansiyonel gıda zinciri ve organik gıda tedarik zinciri içinde bilginin nasıl dağıldığı ve organik üretime geçişle ekonomik bilginin dağılımında farklılık olup olmadığı incelenecektir. Öyle ki son 20 yıldır organik üretim, çiftçinin üretim sürecindeki bilgisini daha çok kullandığı ve tedarik zinciri içinde güç kazandığı bir üretim biçimi olarak dikkat çekmektedir. Organik üretime yönelik tarımsal projeler kırsal ekonomiler için üreticilerin toprağa ve üretime bağlılıklarını güçlendiren girişimler olarak önemlidir. Bu projeler sayesinde üreticiler hem bilgi hem de maddi desteklerden faydalanmaktadır. Bu doğrultuda Trabzon-Akçaabat İlçesindeki organik çilek ve konvansiyonel çilek tedarik zinciri araştırılmıştır. Trabzon-Akçaabat İlçesinde organik çilek üretimi 2017 yılında Akçaabat İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından Organik Tarımın Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi'nin alt projesi olan Organik Çilek Yetiştiriciliği Projesi kapsamında başlamıştır. Projeye stratejik ürün olarak çilek seçilmiş, üreticilere mali ve teknik destekler sağlanarak, pazarlama aşamasında stratejik ortaklıklar kurularak üreticilerin katma değeri yüksek ve sürdürülebilir bir üretim yöntemi olan organik tarıma geçişleri sağlanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda Akçaabat Organik Çilek Yetiştiriciliği Proje kapsamında üretime başlayan 17 organik çilek üreticisi ve projeye dahil olmayan 7 üretici ile 2018 yılında anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Böylelikle her iki zincirin özellikleri, çiftçilerin organik üretime geçiş süreçlerindeki dinamikler ve çiftçilerin tedarik zincirindeki ilişkileri anlaşılmasına çalışılacaktır. Günümüze gelindiğinde ise organik üretime geçmiş olan üreticilerin devam etmediği görülmüştür. Devam etmemenin altında yatan nedenleri anlamak üzere 2023 yılında derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sonuçta pazarlama aşamasında organik veya konvansiyonel üretim yapan üreticilerin gelir açısından aynı düzeyde olmasının, Trabzon'da organik ürün piyasasının oluşmamasının ve organik çilek üreten üreticilerin bölge dışındaki ağlara dahil olmayı başaramamasının organik üretime devam etmeyi engellediği görülmüştür. Ayrıca bölgede organik tarıma geçişin yerel ekonomide bir değişimi yaratmadığını ve çiftçilerin eski alışkanlıklarına geri döndüğünü söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: *Organik Tarım, Yenilikçilik, Bölgesel Gelişme, Kısa Tedarik Zinciri.*

¹ Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bölge Planlama Programında hazırlanmakta olan Gıda Sistemlerinde Yenilikçi Yaklaşımlar ve Kırsal Kalkınma başlıklı tez çalışmasından üretilmiştir.

Kırsal Yerleşme Doku Tipolojilerinin Çok Yönlü Bir Perspektifle Çözümlemesi

Buket KÖSA, Dilek BEYAZLI

ÖZ

Kırsal yerleşmeler coğrafi, ekonomik, sosyal ve demografik yapıları bağlamından kentlerden farklılaşmakta ve sahip oldukları geleneksel yerleşim karakteri ile özgün bir doku ortaya koymaktadırlar. Temelde kırsal yerleşmelerin özgünlüğü, yerleşim ölçeği ve buldukları bölgenin arazi kullanımına bağlı olarak şekillenmektedir. Kırsal yerleşmeler; coğrafi özellikleri, iklim, büyüklük, bağlam ve karakter itibarı ile çeşitlilik göstermekte ve bu çeşitlilik sonucunda o yerleşmenin dokusu ortaya çıkmaktadır. Yerleşme dokuları üzerinden yapılacak değerlendirmelerde, kırsal yerleşmelerin morfolojik yapılarının da birbirinden ayrıştığını söylemek mümkündür. Kırsal yerleşme dokularına ilişkin geliştirilen tipolojik yaklaşımların temelini toplu ve dağınık yerleşimler oluşturmaktadır. Toplu yerleşim türü, yoğunluğu yüksek ve yapılar arasındaki mesafenin az olduğu kompakt bir yerleşim desenini tariflemektedir. Dağınık yerleşimler ise yoğunluğun daha az ancak yapılar arası mesafenin daha fazla olduğu, genellikle engebeli arazilerde ortaya çıkan bir yerleşim türüdür. Bu temel yaklaşım; binaların konumları, aralarındaki mesafe ve yoğunluk durumları dikkate alınarak ortaya konulmuştur. Kırsala dair yerleşme dokusunun ortaya çıkmasında yalnızca binaların yoğunluğu, konumu ve aralarındaki mesafe gibi ölçütlerin ele alınması oldukça kısıtlı görülmektedir. Bunun yanında yerleşme dokusuna dair çalışmaların zaman içerisinde farklılaştığı ve kırsal yerleşim dokularının sınıflandırılmasına ilişkin çalışmaların çeşitlilik gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu çalışmanın amacı ise, kırsal yerleşme dokusuna ilişkin tipolojilerin meydana gelmesinde rol oynayan temel kriterleri çok yönlü bir perspektif ile değerlendirmektir. Bu noktada kırsal coğrafyaya ve yerleşim tipolojilerine dair bilimsel yazın taranmış, bu taramanın çıktısı olarak kuramsal/kavramsal bakış açıları ortaya konulmuş ve metodolojik olarak çeşitlenen göstergeler tespit edilmiştir. Tespit edilen göstergeler, belirlenen kırsal yerleşme tipolojileri bağlamında değerlendirilerek Türkiye'deki çeşitli bölgelerde ve farklı coğrafyalarda yer alan kırsal yerleşmelerin karakteristik dokuları ile örneklendirilmiştir. Kırsal yerleşim dokusuna ilişkin tipolojilerin kamusal mekanların dağılımı, parsel deseni ve mekansal organizasyonu bağlamında tartışılmasının yanı sıra kırsalın sosyal yapısı bağlamında da yarattığı etkilerin tartışılması

öngörölmüştür. Kırsal alanların sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesinde etkin bir rol oynayacak olan yerleşme dokusu ve bu dokunun farklı boyut ve göstergelerle ele alınması, kırsal yerleşim karakterinin korunmasına katkı sağlayacaktır. Kırsal yerleşme doku tipolojilerinin oluşmasına etki eden göstergelerin belirlenmesi ve bu tipolojileri çok yönlü bir boyutta ele alma çabası, yeni oluşturulacak gelişim stratejilerine, planlara ve tasarım kararlarına yön verilmesi bakımından ise oldukça önemli görölmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kırsal Doku Tipolojileri, Kırsal Yerleşme Morfolojisi, Kırsal Yerleşim Deseni, Kırsal Alan Planlaması, Kırsal Coğrafya.*

Taşköprü’de (Kastamonu) Kendir Tarımı ve Kırsal Kalkınmadaki Rolü

Humeysa ÖZDEMİR, Harun Reşit BAĞCI

ÖZ

Kırsal alanların nüfusunu koruması ve kalkınmasını sürdürebilmesi, küreselleşme karşısında potansiyellerini ön plana çıkarabilmesine bağlıdır. Bu süreçte, marka değeri taşıyan ürünlerin tespiti, tescili ve tanıtımı, alternatif ürünlerin kazandırılması, sürdürülebilir kırsal kalkınma sürecinde önemlidir. Bu çalışmada Kastamonu’nun kalabalık ilçelerinden biri olan Taşköprü’de kendir üretiminin coğrafi koşullarla ilişkisi, geçmişte sağladığı istihdam ve günümüzdeki durumu ele alınmış, kendir üretiminin ilçenin kırsal kalkınmasına daha fazla katkı sağlayabilmesine yönelik öneriler sunulmuştur. Taşköprü; Karadeniz Bölgesi’nin Batı Karadeniz Bölümünde Kastamonu ilinin bir ilçesidir. Yerleşmenin kurulmuş olduğu Taşköprü Ovasını, Kızılırmak’ın kollarından biri olan Gökırmak meydana getirmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Amaçlı örneklem seçimiyle merkez ilçeye bağlı Gölveren ve Taşköprü’nün; Alatarla, Urgancı, Kuyluş köylerinde kendir yetiştiriciliğinin sosyoekonomik boyutu ve kırsal kalkınmaya etkileri yerinde incelenmiştir. Katılımsız gözlem ve yarı yapılandırılmış mülakatlarla ulaşılan veriler ve ikincil veriler betimsel analizle değerlendirilmiştir. Taşköprü’de kendir, sulama imkanının olduğu her köyde yetiştirme alanı bulmuş; Alatarla, Çördük ve Urgancı köyleri üretimde öne çıkmıştır. Taşköprü’de kendirin ekim alanı 1987’de 1270 hektar iken, 2021’de 0.1 hektara kadar gerilemiştir. Bu durum üzerinde dokümanda kendirin yerini sentetik malzemelerin alması ve izlenen politikalar etkili olmuştur. Taşköprü’de geleneksel kendir işlemeciliğinde Gölveren; su kaynaklarıyla kendirin ıslatılması ve havuzlarda bekletilmesi sürecinde öne çıkarken, Alatarla konumu itibarıyla kendir piyasasının merkezi olmuştur. Bu yerleşmeler kendir sayesinde çevresindeki köylere nazaran sosyoekonomik açıdan öne çıkmıştır. Kendirin dokumacılıkta ham madde olarak kullanılması Taşköprü’nün geleneksel urgancılık ve dokumacılıkta gelişmesini sağlamıştır. 1952’de ilçede Sümerbank Kendir Fabrikası açılarak kendir üretimi sanayiye entegre edilmiştir. Sanayileşme, üretimi olumlu etkilemiş 1970’lerden itibaren Taşköprü, İzmit SEKA Fabrikası’na ham madde gönderir hale gelmiştir. 1984’te ise Çördük Köyünde Taşköprü SEKA Fabrikası faaliyete geçmiştir. Sümerbank Kendir Fabrikası 2004’te kapanmış, SEKA ise 2003’te özelleştirilmiştir. Sonraki

süreçte kendir üretimi yerini sarımsak başta olmak üzere farklı tarım ürünlerine bırakmıştır. Ancak Taşköprü’de kendir tarımıyla ilgili yöre halkının geleneksel bilgi ve tecrübesi henüz yitirilmemiştir. Bulgular, Taşköprü’nün kırsal kalkınma sürecinde alternatif tarım ürünü olarak kendirin tekrar yöre ekonomisine kazandırılabilirliğini göstermektedir. Taşköprü’de sarımsak üretiminin talepten fazla olduğu yıllarda üretici zarara uğrayabilmektedir. Bu yüzden alternatif ürünlerin yöreye kazandırılması sürdürülebilir kırsal kalkınmada önem arz etmektedir. Yerel halkın belleğinde yeri olan kendir bu anlamda değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: *Kırsal Kalkınma, Kendir, Tarım, Taşköprü.*

KIRMIZI SALON

9 HAZİRAN 2023

SAAT 09.00-10.30

IX. OTURUM

Metropoliten Kentler ve Planlama

OTURUM BAŞKANI

Burcu H. ÖZÜDURU

AIRBNB'ye Karşı Oteller İstanbul Örneği

Esmâ AKSOY KHURAMİ, Ömür KAYGISIZ

Kent-İçi Merkeziliklerin ve Çok-İşlevselli Arazi Kullanımının Ankara Anakent Mahalleleri Üzerinden Analizi

Burcu H. ÖZÜDURU, Ayten YİĞİTER, Z. Aslı GÜREL

Kent Planlamada Feminist Perspektifler Türkiye'deki Şehircilik Eğitiminin Otoetnografik Yaklaşımla İrdelenmesi

Ebru KURT ÖZMAN, Ayşe GÜMEÇ KARAMUK, Özlem TEPELİ TÜREL

AIRBNB'ye Karşı Oteller: İstanbul Örneği

Esmâ AKSOY KHURAMİ, Ömür KAYGISIZ

ÖZ

Değişen ekonomik şartlara ve insanların hareketliliğindeki kısıtlamalara rağmen turizm sektörü, çeşitli ulaşım ve konaklama tesislerinin yardımıyla bir süreklilik ve büyüme eğilimi içindedir. Bireylerin bu döngüde konaklama seçimi birimin kentteki sembolik elemanlara yakınlığı, fiziksel ve teknolojik altyapı gibi bazı faktörlere göre farklılık gösterir. Öte yandan değişen ekonomik koşullar altında konaklama tercihlerinde bireyler; daha kurumsal araçlar olan tur şirketi hizmetlerinden paylaşım ekonomisi anlayışıyla beraber büyük ölçekli olmayan ve yerel sayılabilecek alternatiflere yönelmeye başlamıştır. Bu değişimle beraber, konut piyasasına olan etkileri üzerinden pek çok çalışmaya konu edilen AIRBNB birimleri aynı zamanda turistik konaklama türlerini de etkileyen bir kullanım çeşitliliğine sahip olmuştur. AIRBNB aracılığıyla sunulan birimler diğer konaklama birimlerine kıyasla lokasyon çeşitliliği ve dolayısıyla ulaşılmak istenen noktalara erişilebilirliği artırma olanağına sahip olması, yerel insan ve mekanlarla buluşma imkanı sunması ve uzun süreli konaklamalarda ulaşım, yemek ve diğer masrafları azaltma fırsatı sunması sebebiyle öne çıkan bir seçenek haline gelmiştir. Türkiye'nin en fazla yerli ve yabancı turisti ağırlayan şehirlerinden biri olan İstanbul aynı zamanda en fazla AIRBNB birimine ev sahipliği yapmasıyla da çalışmalarda ön plana çıkmaktadır. Bu çalışma, İstanbul'un merkez ilçeleri olan Beyoğlu, Fatih ve Şişli'yi odağına alarak ilgili alanlarda yer alan otel ve AIRBNB birimlerinin birbirinin yerine geçmesi ve her bir kullanımın kendi içinde dağılımını irdelemek amacıyla bir dizi yöntemle başvurmaktadır. Mekansal analiz uygulamalarıyla gerçekleştirilen çalışmada coğrafi bilgi sistemi tabanlı veri setleri olan otel (ve benzeri konaklama yerleri) verisi, AIRBNB verisi, yol ağı verisi ve kentsel donatı ve arazi kullanım verisi kullanılmaktadır. Bu veriler, internette yer alan açık kaynaklardan elde edilmiştir. İlk olarak AIRBNB birimlerinin ve otellerin konum bilgilerinden faydalanarak mekansal olarak yoğunlaştığı yerlerin tespitine yönelik ısı haritaları oluşturulmuştur. İkinci olarak otel ve AIRBNB birimlerinin birlikte yer seçme (örtüşme) durumları incelenmiştir. Bu süreçte otel ve AIRBNB birimlerinin yer seçiminde hem

birbirleriyle olan hem de kentsel arazi kullanımı ve donatılarla olan mekansal ilişkiler incelenmiştir. Son olarak otel ve AIRBNB birimlerinin mekansal yoğunlaşma ve örtüşme durumlarındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuştur. Çalışmada ön bulgu olarak, otel ve AIRBNB birimlerinin gerek yoğunlaşma gerekse örtüşme desenlerinin merkezde benzeştiği, çeperlerde farklılaştığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: *AIRBNB, Otel, Yerine Geçebilirlik, İstanbul.*

Kent-İçi Merkeziliklerin ve Çok-İşlevselli Arazi Kullanımının Ankara Anakent Mahalleleri Üzerinden Analizi

Burcu H. ÖZÜDURU, Ayten YİĞİTER, Z. Aslı GÜREL

ÖZ

Kentsel yerleşim sistemleri Christaller (1933) tarafından hipotetik olarak mekansal örüntü ve yerleşimlerin sunduğu mal ve hizmet çeşitliliğine göre hiyerarşik olarak tanımlanmış; daha sonra ekonomik ve coğrafi ilişkilerin yoğunluğuna göre şekillenerek kentsel ve bölgesel kuramlara altlık sağlamıştır. Genelde, çok işlevli kentsel merkez en erişilebilir, en merkezi konumda olmuş; alt merkezler ise konut alanlarına yakın kent çeperindeki konumlarda yer seçmiştir. Büyüyen kentlerin bu yapıları kent-içi merkezilikler (intra-urban centralities) (Klosterman ve Musterd, 2001; Anas vd., 1998) üzerinden mekansal olarak da okunabilmektedir. Ayrıca, çok-ışlevselli (multi-functional) arazi kullanım niteliklerine göre ayrıışan merkezler kentin formu ve kent merkezindeki kullanım çeşitliliği hakkında da bilgi vermektedir. Bu çalışmada, Ankara anakentinde mahalle bazında arazi kullanım yoğunluğu ve çeşitliliği belirlenen kentsel işlevler üzerinden incelenmekte; kent formu merkezilik ve erişilebilirlik seviyeleri üzerinden ampirik olarak tanımlanmaktadır. Ankara, 1980'lerdeki tek-merkezli kent formundan sonra 1990 Yapısal Plan çalışmaları etkisiyle desantralize olmuş; yeni alt merkezler ve bu merkezlerin çevresindeki farklı arazi kullanım tipleri ile çok-merkezli bir kent niteliği kazanmıştır. Bu çok-merkezlilik farklı ekonomik ilişkiler tanımlanmasına neden olmakta; aktivitelerin kümelenmesi çalışma alanları ve nüfus üzerinden analiz edilebildiği gibi arazi kullanımı ve çeşitliliği üzerinden de belirginleşebilmekte; kentin yerleşim sistemi böylece oluşan merkezilikler üzerinden okunabilmektedir (Özuduru vd., 2021). Merkeziliklerin yapısı tüm kentte homojenlik taşımamakta; kentin bazı bölgelerinde daha fazla yoğunlaşarak işlevsel çeşitlilik yaratmakta; bazı bölgelerinde ise kullanımların özelleşmesi ve tek işlevli yapı söz konusu olmaktadır. Bu duruma göre kent-içinde çeşitli kullanımlara erişimde eşitsizlikler ortaya çıkmakta; yaşam çevreleri farklı özel niteliklere sahip olarak ayrıışmaktadır. Bu eşitsizliklerle birlikte, kentte yaşayan bireylerin sosyo-ekonomik düzeyleri ve yaşam çevreleri ile etkileşimin incelenmesi önemlidir. Bu çalışma kapsamında, Ankara'nın merkez ilçelerindeki 378 mahallesindeki eğitim, sağlık, kültür, ticaret kullanımlarının mekansal dağılımı literatürde kullanılan arazi kullanım çeşitliliği indeksine (Batty, 2004) göre sınıflanmıştır. Kentlerde yoğunluk

azaldıkça, arazi kullanım çeşitliliği de azalmaktadır. Bu nedenle, bu indeksleme ile mahallelerdeki çeşitlilik incelenecek, merkezilik seviyeleri ve kentin çok-merkezli yapısı ortaya konulabilecektir. Böylece, arazi kullanımlarının yaşam çevrelerinin şekillenmesinde mekansal dağılımının yarattığı farklılıklara ilişkin müdahalelerin ve politikaların geliştirilmesine olanak tanınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Arazi Kullanım Yoğunluğu, Arazi Kullanım Çeşitliliği, İndeksleme, Ankara.*

Kaynaklar

- Anas, A., Arnott, R. and Small, K. 1998. "Urban Spatial Structure", *Journal of Economic Literature*, 36(3), 1426-1464.
- Christaller, W. (1933) *Central Places in Southern Germany*. Englewood Cliffs, NJ, USA. Prentice- Hall.
- Batty, M., Besussi, E., Maat, K., Harts, J.J. (2004) "Representing Multifunctional Cities. Density and Diversity in Space and Time", *Built Environment*, 30(4). 324-337.
- Kloosterman, R.C., Musterd, S. 2001. "The Polycentric Urban Region. Towards a Research Agenda", *Urban Studies*, 38(4), 623-633.
- Ozuduru, B.H., Webster, C.J., Chiaradia, A.J.F., Yucesoy, E. (2021) "Associating street-network centrality with spontaneous and planned subcentres", *Urban Studies*, 58(10). 2059-2078.

Kent Planlamada Feminist Perspektifler: Türkiye’deki Şehircilik Eğitiminin Otoetnografik Yaklaşımla İrdelenmesi

Ebru KURT ÖZMAN, Ayşe GÜMEÇ KARAMUK, Aysun AYGÜN OĞUR,
Rümeysa BAYAR, Büşra GÜVEN GÜNEY, Eymen KARABULUT,
Zeynep ÖZDEMİR, Özlem TEPELİ TÜREL

ÖZ

Literatürdeki çalışmalar, kentsel planlama uygulamalarının genellikle toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikleri sürdürdüğünü ve bunun sonucunda kadınların ve marjinal grupların kentsel gelişim süreçlerinin dışında bırakıldığını vurgulamaktadırlar (Kern, 2021; Peake, 2020). Bu sorunsaldan yola çıkarak, kentsel alanlarda toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ele almak için öncelikle planlama eğitimine feminist kavrayışları dahil etme ihtiyacı literatürde giderek artan bir eğilimle tartışılmaktadır (Alkan, 1999; 2012; Sahama et. al., 2021). Bununla birlikte, planlama müfredatında toplumsal cinsiyet konuları genellikle göz ardı edildiğinden, feminist perspektiflerin kent planlama eğitiminde ve devamında planlama pratiklerinde yer bulamaması bir sorun olmaya devam etmektedir (Rorke-Wickins & Wilson, 2009). Dolayısıyla, planlama eğitiminde feminist içgörülere yer verilmesi adil bir planlama yaklaşımının temel adımını oluşturmaktadır. Kariyerinin başındaki kadın araştırmacılar olarak, bu araştırmada, planlamada feminist şehircilik konusunda yeterlilik yaratmanın zorluklarını ve potansiyellerini ortaya çıkarmak için planlama eğitimi ve pratiklerindeki deneyimlerimizin otoetnografik bir analizini ortaya koymayı amaçlamaktayız. Yaptığımız analiz, feminist içgörülerin planlama eğitimine entegrasyonu ile ilgili çeşitli ‘ikilemleri’ (dilemma) ve ‘epifanileri’ (farkındalık / aydınlanma anları) ortaya çıkarmaktadır. Çalışma kapsamında literatürdeki güncel tartışmalar eleştirel bir yaklaşımla incelenmekte, Türkiye’deki planlama eğitim ve pratikleri bu bağlamda değerlendirilmektedir. Bu irdeleme sonucunda artan kadın planlı ve planlama öğrenci sayısına karşın planlama disiplininde feminist içgörülerin yeterince dikkate alınmadığı, dolayısıyla adil mekan yaratma konusunun geri planda kaldığı görülmektedir. Bu durumun sebeplerine odaklanan bu çalışma, reflektif bir yaklaşımla yazarların deneyimlerini eğitim dönemi (lisans ve lisansüstü) ve meslek pratikleri dönemi (eğitim verme ve planlama deneyimleri) olmak üzere iki kısımda analiz etmektedir. Araştırmaların bulgularına göre planlama eğitimi bir yandan feminist

perspektifi kapsayacak potansiyellere sahipken bir yandan da çeşitli engellerle karşı karşıya kalmaktadır. Planlama öğrencileri ve profesyonelleri arasında sınırlı feminist bakış açısı ve mevcut planlama müfredatına feminist içgörülerini entegre etme zorluğuyla ilgili ikilemler olmakla birlikte, planlama uygulamalarını değiştirme/dönüştürme ve daha kapsayıcı kentsel alanlar yaratmaya yönelik potansiyeller de öne çıkmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın sonuçları feminist şehirciliği planlama eğitimi içine sağlam bir şekilde konumlandırma adına öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Feminist Şehircilik, Planlama Eğitimi, Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Kentler, Otoetnografi, Pre-Manifesto.*

KIRMIZI SALON

9 HAZİRAN 2023

SAAT 11.00-12.30

X. OTURUM

Eşitsizlikler, Sosyal Bütünlük, Sosyal Adalet

OTURUM BAŞKANI

Mahmut TEKÇE

Küresel Yaşlanma Sürecinde Türkiye ve Alt Bölgeleri

Rümeysa BAYAR

Türkiye'de İşsizlik Örneği NEET Gençliği

Aynur AYDIN, Fadime Zülal ŞEN, Fatih ALTUĞ

**Çok Boyutlu Yoksulluk ve Potansiyel Nedenleri Üzerine
Türkiye İçin Bir Mekansal Panel Veri Analizi**

Gizem ACET DÖNMEZ

Küresel Yaşlanma Sürecinde Türkiye ve Alt Bölgeleri

Rümeysa BAYAR

ÖZ

Küresel yaşlanma tüm ülke ve şehirlerin sarsıcı bir biçimde karşılaştığı hem sosyal hem demografik hem de kentsel düzlemde etkilerinin olduğu demografik bir gerçekliktir. Hem sağlık alanındaki gelişmeler hem de doğum oranındaki azalma nüfusun yaşlanmasında ana etken olarak görülmektedir. Her ne kadar tüm ülkeler bu durumdan etkilense de Avrupa kıtasının diğer kıtalara göre daha hızlı yaşlandığı gerçeğiyle yüzleşen birçok disiplin, nüfus yaşlanmasına önem vermekte ve bu süreçte gelecekte karşılaşılabilecek problemleri tespit ederek önlemler almaktadır. Yaşlanmanın dünya genelinde sahip olunan ekonomik düzeye göre deneyim sürecinin farklılaşması ve nüfus yaşlanmasının yaşanılan ülke ve şehirlere göre farklılaşan etkilere ve sonuçlara neden olacağına altı çizilmektedir. Her ülke gibi Türkiye’de bu nüfus yaşlanması sürecini yaşamakta ve bulunduğu sosyo- ekonomik durum neticesinde farklı etkiler almaktadır. Genç nüfusunun yüksek olduğu düşünülen Türkiye’de aslında nüfus artış hızı %2,0’dan %0,8 oranına sadece 6 yıl içerisinde dramatik bir şekilde gerilediği göz önünde bulundurulursa hem ulusal hem de yerel kentsel politikaların, gelecekteki yaşlı nüfusunun dezavantajlı duruma düşmesini engellemek için, strateji geliştirmesinin önemi görülmektedir. Bu çalışma Türkiye’nin, 1960-1980, 1980-2000 ve 2000-2023 yılları arasında geçirmiş olduğu demografik değişim Türkiye İstatistik Kurum (TUİK) verileri üzerinden istatistik olarak belirlenmiş, alt bölgeler bazında karşılaştırma yöntemi ile değerlendirilmiş ve TUİK nüfus projeksiyonlarında nüfusun hızı ve yaşlanma oranları kıyaslanmıştır. Bununda birlikte Dünya Sağlık Örgütü’nün nüfus yaşlanmasında belirlediği kent politikaları kapsamında oluşturduğu ‘Yaş Dostu Kentler’ ağına Türkiye’den Bornova Belediyesi (2021), Seyhan Belediyesi (2021), Beşiktaş Belediyesi (2019), Mersin ili (2018), Kadıköy Belediyesi (2016) ve Muratpaşa Belediyesi (2014) dahil olmuştur. Evrensel yaşlanma sürecinin demografik açıdan benzer ancak sosyal açıdan farklılaştığından, Türkiye’de geleneksel yapıda olan ailenin bir parçası olan yaşlı, aynı zamanda sosyal yapıda işlevselliğinin devam ettiren durumdan uzaklaşarak yalnızlaşmaya ve tekilleşmeye başlamıştır. Bu çalışma istatistik kurumlarından elde edilen veriler, sosyolojik çalışmalar ve literatür, eleştiri makalesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Elde edilen bulgular Türkiye'nin mevcut durumu ve gelecekteki hem kentsel hem sosyal açıdan karşılaşılabileceği olumlu ve olumsuz durumları ortaya koyarak çözüm önerileri üretmektedir. Çalışmanın odak alanı kentsel etkiler olmakla birlikte şehirlerin nüfus yaşlanması ile ilgili hem yerel hem ulusal yönetimlerle iş birliği ile oluşturacağı politikalara vurgu yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Nüfus Yaşlanması, Yaş Dostu Kentler, Demografik Değişim.*

Türkiye’de İşsizlik Örneği: NEET Gençliği

Aynur AYDIN, Fadime Zülal ŞEN, Fatih ALTUĞ

ÖZ

Günümüzde yalnızca az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sosyo-ekonomik problemi olmaktan çıkan işsizliğin en büyük grubunu gençler oluşturmaktadır. Temelde insanların eğitim seviyesinin yıllar içerisinde artması, modern yaşamın getirmiş olduğu yaşantıyla gelen kültürel dönüşüm ve eğitim-öğretime ayrılan sürenin artması, gençlik yaşının ötelenmesine ve bireyin hayata atılmak için hazır bulunurluğunun gün geçtikçe azalmasına neden olmaktadır. Eğitime katıldıktan sonra istihdama atılmayan gençlerin yanı sıra ne eğitimde ne de işte olan bir grup gencin olduğu da bilinen bir gerçektir. Her iki grubu da kapsayan NEET’ ler (Not in education employment nor training), genç işsizleri tanımlayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe karşılığıyla “Eğitimde, Öğrenimde ya da İstihdamda Olmayanlar” anlamına gelen bu terim, herhangi bir resmi eğitim, iş veya öğrenim programı ile meşgul olmayan bireylerden oluşan bir demografik grubu ifade etmektedir. Ekonomik olarak faal olmayan ve toplumsal olarak yalnızlaşmış bu gençlerin durumu ekonomik, eğitimsel ve sosyal dezavantajlarla yakından ilişkilidir. Ülkemizin genç işsizlik oranının en yüksek ülkeler arasında olması bu konunun beraberinde getirdiği sorunlar ile incelenmeye değer olduğunu göstermektedir. Ülkemizde yapısal işsizliğin temelleri arasında yer alan ne istihdamda ne eğitimde yer alan gençler sorunu gençlerin yetişmiş iş gücüne katılmadığı için topluma ek maliyet yüklemesi gibi ekonomik sıkıntılar yaratmanın beraberinde psikolojik ve toplumsal sorunlara da yol açmaktadır. Genellikle sosyal ve ekonomik olarak dışlanmış bu durumdaki bireyler, iş piyasasında yeterli beceri ve deneyime sahip olmadıkları için istihdam edilme konusunda da zorluklar yaşamaktadırlar. Ülkemizde bulunan 15-30 yaş aralığındaki NEET’lerin 26 bölge düzeyinde mekansal analizi, ortaya çıkmasına neden olan değişkenlerin incelenmesi, dağılışı ve yoğunluğunun tespit edilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla TÜİK 2021 yılı Hane halkı İşgücü mikro verileri kullanılarak NEET olarak tanımladığımız gençlerin dağılışı tespit edilmiş ve bu veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma yapılırken lokasyon katsayı değerlerinin bölgesel yoğunlaşmayı daha iyi yansıtabilmesi amacıyla 5 kategorili lokasyon

katsayısı ölçeği kullanılmıştır. Kadın ve erkek NEET'lerin bölgesel dağılışı lokasyon katsayısı değerine göre haritalar ile açıklanmıştır. Haritalar ArcGIS 10.5 for Desktop programıyla hazırlanmıştır. Yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak NEET'lerin coğrafi bir bakış açısıyla ele alınması çalışmanın özgün değerini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *NEET, Genç İşsizliği, Genç İşgücü, İşsizlik, Eğitim, İstihdam.*

Çok Boyutlu Yoksulluk ve Potansiyel Nedenleri Üzerine: Türkiye İçin Bir Mekansal Panel Veri Analizi

Gizem ACET DÖNMEZ

ÖZ

Günümüzde yoksulluk özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde halen çözülememiş bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yalnızca parasal göstergeleri değil, aynı zamanda parasal olmayan göstergeleri de göz önünde bulunduran çok boyutlu yoksulluk ölçümleri son yıllarda önem kazanmıştır. Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki çok boyutlu yoksulluğu ölçmek ve bu yoksulluğun potansiyel nedenlerini açıklamaya yönelik ampirik analizler sunmaktır. Yoksulluk ölçümlerinde 2014 ile 2021 yılları arasındaki dönem için TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması mikro veri seti kullanılmıştır. Öncelikle Alkire-Foster metodolojisi kullanılarak ve diğer gelişmekte olan ülkelerin resmi çok boyutlu yoksulluk endeksleri ile ilgili literatür göz önünde bulundurularak Türkiye için bir çok boyutlu yoksulluk endeksi geliştirilmiştir. Bu endeks; eğitim, sağlık, oturlan evin koşulları, maddi yoksulluk ve sosyal dışlanma olmak üzere beş boyuttan ve 22 göstergeden oluşmaktadır. Çok boyutlu yoksulluk endeksinin ve yoksulluk oranlarının bölgeler arasında önemli ölçüde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Örneğin, 2021 yılında TR51 (Ankara) bölgesinde çok boyutlu yoksulluk oranı %9,5 iken, bu oran TRC2 (Şanlıurfa ve Diyarbakır) bölgesinde %75 olarak bulunmuştur. Ardından, çok boyutlu yoksulluğun potansiyel nedenleri irdelenmiştir. Bu amaçla, -çok boyutlu yoksulluk endeksinde mekansal bağımlılık gözlenmesi nedeniyle- mekansal panel veri analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca çok boyutlu yoksulluk endeksinin kesirli yapısı da göz önünde bulundurulmuştur. İBBS-2 düzeyinde kişi başına düşen GSYİH (\$), Gini katsayısı, işsizlik oranı, enflasyon oranı, dış ticarete açıklık, doğurganlık hızı ve sosyal transfer ödemeleri modelde bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Mekansal panel veri analizi sonuçlarına göre, çok boyutlu yoksulluk endeksi; kişi başına düşen GSYİH (\$) ve dış ticarete açıklık arttıkça düşmektedir. Diğer yandan, gelir eşitsizliği, işsizlik oranı ve doğurganlık hızındaki bir artış ise daha yüksek bir çok boyutlu yoksulluk endeksi ile ilişkilendirilmiştir. Enflasyon ile yoksulluk arasındaki ilişki ise kısa ve uzun dönemde farklılaşmaktadır.

Bulgulara göre, enflasyon oranındaki bir artış çok boyutlu yoksulluğu kısa dönemde düşürebilmesine rağmen uzun dönemde arttırmaktadır. Dolayısıyla kalıcı bir yoksullukla mücadele stratejisi için fiyat istikrarını sağlamak önemli olacaktır. Sosyal transferler ile yoksulluk arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: *Çok Boyutlu Yoksulluk, Bölgesel Yoksulluk, Yoksulluğun Nedenleri, Mekansal Panel Veri Analizi.*

KIRMIZI SALON

9 HAZİRAN 2023

SAAT 14.00-15.30

XI. OTURUM

Kentsel Politik Ekoloji ve Çevresel Adalet

OTURUM BAŞKANI

Emine YETİŞKUL

Kentsel Politik Ekoloji Üzerine Bir Değerlendirme

Barış TAŞ, Muammer ÇAKIR

Kentsel Çevresel Adalet. İstanbul'da Çevresel Fayda ve Yüklerin Bölüşüm Analizi

Gülsüm YAVUZ, Tüzin BAYCAN

Kentsel Büyümenin Sosyo-Ekonomik Faktörler ile İlişkisi (İstanbul Örneği)

Hazar ÖRNEK, Eren COŞKUN

Karmaşıklık Tartışmaları Çerçevesinden Kentsel Dönüşüm Projelerinin Planlaması

Şule DEMİREL, Emine YETİŞKUL, Tuğçe ŞANLI

Kentsel Politik Ekoloji Üzerine Bir Değerlendirme

Barış TAŞ, Muammer ÇAKIR

ÖZ

Kentler, insanlığın kendi çevresiyle etkileşime girerek oluşturduğu yapay ortamlardır. Bu bağlamda kentleri, insanın adeta alternatif saydığı, ikinci doğası olarak nitelendirmek mümkündür. Sanayileşmenin ve hızlı nüfus artışının bir sonucu olarak ortaya çıkan kentler, kırsal kesimin nüfusunu gün geçtikçe bünyesine katarak büyümektedir. Ekoloji, Yunanca “oikos” (ev) ve “logos” (bilim) kelimelerinin bir araya gelmesinden oluşan bir kavramdır. Ekoloji, bilimsel çalışmalarında canlıların yeryüzündeki dağılımlarını, popülasyonlarını ve birbirleriyle ve aynı zamanda onları etkileyen çevreleriyle ilişkilerini ele alır. Buradan hareketle ekoloji, çalışma sahasını canlı organizmaların “ev hayatı” çerçevesinde şekillendirmiştir. Politika ve ekoloji terimleri birbirinden ayrı araştırma ve inceleme yöntemleri içermelelerine rağmen bir arada kullanıldıklarında ortak bir çekirdek etrafında kavramsal zenginliklerini açığa çıkarabilmektedirler. Başka bir ifadeyle politika ve ekoloji disiplinlerinin, kendi yapısal özelliklerinden çok farklı yaklaşımlara sahip olabilmesi politik ekoloji kavramının tüm siyasal, sosyal, mekansal ve ekonomik ideolojilere eklenilebilme özelliğiyle ilgilidir. Politik ekoloji disiplini, çok yakın bir geçmişe sahip olmasına rağmen ele aldığı konular açısından sürekli bir değişim ve dönüşüm içindedir. Politik ekolojinin bünyesinde yer alan ve kent yerleşmelerinde insan-doğa etkileşiminden kaynaklanan sorunlar ile yönetsel süreçleri ele alan kentsel politik ekoloji, kentlerin doğasında meydana gelen sorunlar ile kentlerde ortaya çıkan mekansal adaletsizliklere (temiz suya erişememe, gıda güvenliği, hava kirliliği vb.) dikkat çeker. Bu çalışmada kentsel politik ekolojinin kavramsal olarak içeriği üzerinde durulacaktır. Mekanla ilgilenen disiplinler ile politik kararlar arasındaki ilişkiler ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışmanın veri kaynağı ve yöntemi, literatür taramasına dayanmaktadır. Kent, ekoloji, politika ve coğrafya konularını birlikte ele alan tüm literatür taranmış, politik ekoloji, coğrafya, kentsel politik ekoloji kavramları epistemolojik açıdan ele alınmıştır. Günümüzde insanın yeryüzündeki faaliyetleri ve doğadan faydalanma süreçleri daha önce hiç olmadığı kadar çeşitlenmiş, git gide karmaşık hale gelmiştir. İnsan, doğal ortama hakimiyetini doğaya hiç benzemeyen, ona alternatif saydığı bazen de doğanın yerine koyduğu ve kendi eliyle oluşturduğu, adına da kent ismini verdiği yapay bir mekana geçiş yaparak

kabul ettirmeye çalışmaktadır. Kentsel politik ekoloji, insan-çevre coğrafyasını anlamamıza ve toplum ile doğa hakkındaki düşüncelerimizden hareketle sorunlara yeni çözüm yolları arayarak sayısız katkı sağlamıştır. Kentsel politik ekoloji eşitsizlik, adalet ve yoksulluk gibi konuları gündeme getirerek, bu alanlardaki yaklaşımları değerlendirir. Ayrıca kentsel politik ekoloji daha adil kentsel ortamların oluşturulması için araştırma yapar.

Anahtar Kelimeler: *Kent, Ekoloji, Politik Ekoloji, Kentsel Politik Ekoloji, Coğrafya.*

Kentsel Çevresel Adalet: İstanbul'da Çevresel Fayda ve Yüklerin Bölüşüm Analizi

Gülsüm YAVUZ, Tüzin BAYCAN

ÖZ

Çevresel adalet; yaş, ırk, cinsiyet, sosyo-ekonomik statü fark etmeksizin tüm insanların zararlı çevresel etkilerden eşit derecede korunması ve temiz çevreye erişim hakkının ulaşılabilir olmasını ifade etmektedir. 1970'li yıllarda ABD'de ortaya çıkan, ırk ayrımcılığı ve kirlilik üzerinden temellenen kavram, yeşil-mavi alanlara erişim, arazi kullanım kararları, iklim krizi, gıda güvenliği, insan sağlığı gibi birçok alanda tartışılmaya başlanmıştır. Çevresel adalet tartışmalarının en yoğun olduğu alanlardan biri şüphesiz ki çevresel kalitenin önem arz ettiği ve toplumsal heterojenliğin yüksek olduğu kentsel alanlardır. Kentsel çevresel adalet konusundaki çalışmalar, çevresel fayda ve yüklerin ölçümü konusuna da odaklanmış ve çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Bu yöntemlerden yaygın olarak kullanılanlardan biri de çevresel fayda ve yüklerin bir arada değerlendirilmesine, analizlerin mekansallaştırılmasına ve farklı ölçeklerde çalışma yapılmasına olanak sağlayan çevresel adalet endeksi yöntemidir. Bu doğrultuda, İstanbul'da çevresel fayda ve yüklerin bölüşümünü analiz etmeyi amaçlayan bu çalışmada, İstanbul'un ilçeleri kapsamında çevresel ve sosyo-ekonomik yapıya ilişkin göstergeler kullanılarak bir çevresel adalet endeksi geliştirilmiş ve bu endeks üzerinden karşılaştırmalı analizler yapılmıştır. Çevresel adalet çalışmalarında kullanılan göstergelerin Türkiye'de üretilebilirliği ve ulaşılabilirliği doğrultusunda 2020 yılına ait ilçe düzeyinde çevresel ve sosyo-ekonomik yapıya ilişkin göstergeler belirlenmiş ve hesaplanmıştır. Hesaplanan göstergelerle çevresel yapıya ve sosyo-ekonomik yapıya ilişkin kümülatif puanlar elde edilmiş ve bu puanlarla her ilçe için çevresel adalet endeksi değeri hesaplanmıştır. Ayrıca çevresel göstergelerin oluşturulmasında uzaklık temelli analiz, çevre ve sosyo-ekonomik yapı arasındaki ilişkiyi açıklamak amacıyla ise korelasyon analizi çalışmada destekleyici yöntemler olarak kullanılmıştır. Veriler ve analizlerin görselleştirilmesinde ArcMap10.3, korelasyona ilişkin analizlerde ise IBM® SPSS® Statistics22 kullanılmıştır. Yapılan analizler ile İstanbul'da çevresel adaletsizliğin mekansal dağılımı, çevresel adaletsizliği etkileyen faktörler ve çevresel fayda ve yükler ile nüfus gruplarının sosyo-ekonomik yapısı arasındaki ilişkinin ortaya konulması hedeflenmiştir. Analiz sonuçları; çevresel yapı ve sosyo-ekonomik yapı arasında

pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu, sosyoekonomik yapıya ilişkin endeks puanı arttıkça çevresel yapıya ilişkin endeks puanının da arttığını göstermektedir. Bu iki endeks arasındaki paralellik çevresel adaletsizliğin varlığını açıklamaktadır. Bununla birlikte analiz sonuçları, ilçelerin çevresel adalet endeks puanlarına göre 5 gruba ayrıldığını ortaya koymaktadır. Çevresel adalet endeks puanı en yüksek ilk grupta olan; Adalar, Sarıyer, Beşiktaş, Beykoz, Bakırköy, Şile, Üsküdar, Kadıköy ve Maltepe ilçeleri sosyo-ekonomik yapısı gelişmiş, çevresel faydalardan daha çok yararlanan ve çevresel yüklere daha az maruz kalan, kentnin boğaz bölgesinde yer alan, arazi değeri yüksek olan bölgelerdir. Çevresel adalet endeks puanı en düşük son grupta yer alan Esenyurt, Bahçelievler, Bağcılar, Gaziosmanpaşa, Bayrampaşa, Sultangazi, Esenler ve Güngören ilçeleri ise sosyo-ekonomik gelişmişliğin düşük, çevresel değerlere erişimin kısıtlı ve çevresel yüklere daha çok maruz kalan, merkeze yakın bölgelerde yer alan, nüfusun ve göçmen nüfusun daha yoğun olduğu bölgelerdir. Analiz sonuçları, heterojen demografik yapıya sahip olan İstanbul'un ilçelerinde çevresel yük ve faydaların adil bir şekilde dağılmadığını ve çevresel adaletsizliğin varlığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kentsel Çevresel Adalet, İstanbul, Çevresel Adalet Endeksi.*

Kentsel Büyümenin Sosyo-Ekonomik Faktörler ile İlişkisi (İstanbul Örneği)

Hazar ÖRNEK, Eren COŞKUN

ÖZ

İstanbul ili, kentsel büyüme ve yayılmanın çoğunlukla plansız olarak geliştiği kentlerden biridir. Kentsel büyümeyi etkileyen faktörlere bakıldığında temel olarak demografi ve ekonomi kavramları karşımıza çıkmaktadır. Doğum, ölümün yanı sıra göç gibi dinamikleri konu almaktadır. Nüfus artışıdaki temel neden doğum ve göçlerdir. Son 30 yıldır Türkiye'nin batı kesimine doğru gerçekleşen göç, kentsel büyümeyi büyük ölçüde etkilemektedir. Kentsel büyümede bir diğer önemli konu ise ekonomidir. Kentleşme hizmet sektörlerinin gelişmesi, insanların rahat yaşam sürdürebileceği alanlar yaratmasıyla da yorumlanabilir. Bundan dolayı hizmet sektörlerinin kent merkezlerinde yığılması aynı zamanda cazibe noktası oluşturmaktadır. Bu hareketlilik ise ekonomi açısından önem taşımaktadır. Nüfusun bu denli batıya doğru kaymasındaki cazip nokta istihdam olanaklarıdır. O dönemlerde; sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesiyle beraber kentsel büyüme ve gelişmenin net olarak incelenmesi için İstanbul ili seçilmiştir. Nüfusun artması ile birlikte, konut artışları, hizmetler, motorlu taşıtların artması vb. gibi sosyo-ekonomik faktörlerde büyümeler meydana gelmiştir. Bu sebeple yapay yüzeylerin büyüme ve gelişmesiyle sosyo ekonomik faktörlerin ilişkisini ortaya çıkarmak çalışmanın temel amacıdır. Yapılan literatür araştırmaları sonucunda kentsel büyümeye etki eden sosyo-ekonomik kriterler belirlenmiş olup bu kriterler hakkında veri toplanılmıştır. Bu bağlamda elde edilen veriler ile yapay yüzeylerin hektar cinsinden kıyasları korelasyon analizi ile hesaplanmıştır. Korelasyon analizi sonucunda elde edilen değerler ile kentleşmenin büyümesini tetikleyen sosyo-ekonomik kriterler belirlenmiştir. Kentlerin plansız gelişmesi ve büyümesinin etkilerini araştıran bu çalışma, şehir plancılara yardımcı olabilecek bir çalışmadır. Bu ve buna benzer çalışmalar literatürde sıkça bulunsa da genellikle bir veya iki kriter ele alınarak değerlendirilmiştir. İstanbul ili için bu denli fazla sayıda kritere sahip kapsamlı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmayı yapabilmek için belirlenmiş olan sosyo-ekonomik kriterlerin ve yapay yüzeyler (ha) verile-

rinin 1980 ile 2021 yılları arasında 5 yıl referans olarak belirlenerek veri havuzu oluşturulmuştur. Fakat birkaç kriterin geçmişe dair referans alınan yıllardan bazılarının verisi bulunmamaktadır. Bu sebepten dolayı birkaç sosyo-ekonomik kriterler ile yapay yüzeylerin korelasyon analizleri yıllara göre karşılaştırılması net olarak hesaplanamamıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kentsel Büyüme, Yapay Yüzeyler, Sosyo-Ekonomik Kriterler, Regresyon, Korelasyon.*

Karmaşıklık Tartışmaları Çerçevesinden Kentsel Dönüşüm Projelerinin Planlanması

Şule DEMİREL, Emine YETİŞKUL, Tuğçe ŞANLI

ÖZ

Güncel planlama teorileri, karmaşıklık kuramı bağlamında planlamanın teknik akılcılık ve iletişimsel akılcılık arasında kalan geçişken, doğrusal ve sabit olmayan bulanık ortada yer aldığını öne sürerek (De Roo, 2010) bir süreç olarak görülmesi gerekliliğini vurgularken, kentlerin karmaşık, dinamik ve doğrusal olmayan yapısını da gözetir (Portugali, 2000). Kentsel mekanın bu dinamik ve karmaşık yapısını ve gelişimini anlamak için, tanımlayıcı sonuçlar sağlamanın ötesine geçmek ve değişim sürecinin “şimdi ve burada” (De Roo, 2010) statik kalıbının dışında, sınırları belirli bir zaman ve yine sınırları tarifli bir mekandan öte değerlendirmek önem kazanır. Kente bir müdahale aracı olarak kentsel dönüşüm, kentsel gelişimi tetikleyici bir kentleşme modeli olarak ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda, kentsel dönüşüm projelerinin planlama sürecini yeniden düşünmek gerekirken, kentsel dönüşüm projesi planlama ve uygulama süreçleri planlamada karmaşıklığı tartışmak için uygun zemin sunmaktadır. Türkiye’de 2000’li yıllardan itibaren gündeme gelen kentsel dönüşüm projeleri, 2005 sonrası yasal zemininin düzenlenmesiyle ivme kazanmıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin İzmir Modeli yaklaşımıyla Belediye Kanunu kapsamında yürüttüğü kentsel dönüşüm faaliyetleri, katılımcı yaklaşım modeli ile %100 uzlaşıya dayalı yerinde dönüşüm sürecinin uygulanması, kentsel rant artışının reddedilmesi ve kentsel dönüşüme konu alanlardaki mevcut imar haklarının korunması ve dönüşüm projelerinin Büyükşehir Belediyesinin güvenesi ve garantörlüğü altında yürütülmesi özellikleriyle ülke genelinde uygulanan diğer kentsel dönüşüm projelerinden ayrılmaktadır (Yetişkul, 2018). Üst ölçek nazım imar planında İzmir kent bölgesinde iyileştirme ve/veya yenileme ihtiyacı belirlenen alanlar, kentsel yerleşme alanının yaklaşık %40’ını oluşturmaktadır. Bu alanların yaklaşık %10’luk kısmında öncü nitelik taşıyacak kentsel dönüşüm proje alanları, kentsel gelişim için tetikleyici olma potansiyeline sahip, birbirinden farklı kentsel bölgeleri temsil eden, farklılaşan tarihsel, yasal, sosyal gelişim özelliklerine sahip alanlarda belirlenmiş (Şanlı & Demirel, 2021) ve dönüşüm süreçleri her bir proje alanında farklı aşamalardadır. Araştırma kapsamında dönüşüm sürecinin tamamlandığı, devam ettiği ve henüz ilk etapta başlamış olduğu üç farklı kentsel

dönüşüm proje alanına odaklanılmaktadır. Çalışma, bir araştırma projesi* kapsamında kentsel dönüşüm alanlarında gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler ile plan ve yasal belgeler gibi ikincil kaynaklardan yararlanmaktadır. Üst ölçek planlara uyumlu şekilde kentsel dönüşüm alanı olarak belirlenen Kadifekale, Ege ve Örnekköy Mahallelerinde kendine özgü sosyal ve mekansal özellikler dolayısıyla dönüşüm süreçlerinde ortaya çıkan farklı dinamikler çalışma kapsamında tartışılmaktadır. Farklı ölçek planların uyumlu şekilde yürütüldüğü dönüşüm sürecinde, Büyükşehir Belediyesinin geliştirdiği farklı uyumlanma örnekleri sürekli olarak dönüştürülen ve şekillendirilen bir süreç yönetimini işaret etmektedir. Süreçte ortaya çıkan dinamik ve doğrusal olmayan oluşlar karşısında yerel yönetimin kentsel dönüşüm projelerinin planlanması ve uygulanması noktasında uyumlanma kapasitesine sahip olduğu ortaya koyulmakta, planlamanın karmaşık yapısı ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Planlamada Karmaşıklık, Karmaşıklık, Kentsel Dönüşüm, İzmir Modeli.*

Kaynaklar

- De Roo, G. (2010). Planning and complexity. An introduction. In G. De Roo & E. A. Silva (Eds.), *A planner's encounter with complexity*. Ashgate Publishing, Ltd.
- Portugali, J. (2000). *Self-organization and the city*. Springer.
- Şanlı, T., & Demirel, Ş. (2021). Kentsel dönüşümde planlama örüntüleri ve yerel paydaşların etkileri. İzmir örneği. *Planlama, Kavramlar ve Arayışlar*, Ankara. TMMOB Şehir Plancıları Odası, 101-123.
- Yetişkul, E. (2018). İzmir modeli – kentsel dönüşüm uygulamaları. İzmir Büyükşehir Belediyesi (Eds.) *İzmir Modeli Çalışmaları, Dördüncü kitap. Fiziki Planlama, Mediform Ambalaj Matbaacılık Ltd.*

---

* TÜBİTAK-1003 Öncelikli Alanlar Projesi, "İzmir Örneği ile Türkiye'de Değişen Yerleşme Örüntüsünün Yorumlanması" (117K825)

KIRMIZI SALON

9 HAZİRAN 2023

SAAT 16.00-17.30

XII. OTURUM

İklim Değişikliği, Sektörler ve Enerji

OTURUM BAŞKANI

Mutlu YILMAZ

**Türkiye’de Enerji Politikaları ve Birincil Enerji Arzının
NUTS 1 Bölgeleri Kapsamında İncelenmesi**

Büşra SAĞLAM, Şenay OĞUZTIMUR

**Rüzgâr Enerji Santrallerinin Yatırım Süreci ve Destekleyici
Politikalarının Karşılaştırılması**

Z. Emir TAŞKIN, Mutlu YILMAZ, Çağdaş KILIÇ

**Türkiye’de Tarım Politikaları Süreci ve İklim Değişikliğinin
Tarımsal Ürün Verimliliğine Etkileri Üzerine
Bölgesel Bir Değerlendirme**

Fatma SELÇUK, Aliye Ahu AKGÜN

**Denizli İli Turizm Sektörünün İklim Değişikliğinden
Etkilenebilirliğinin Belirlenmesi**

Aysun AYGÜN OĞUR

Türkiye’de Enerji Politikaları ve Birincil Enerji Arzının NUTS 1 Bölgeleri Kapsamında İncelenmesi

Büşra SAĞLAM, Senay OĞUZTİMUR

ÖZ

Enerji, hem bireysel hem de ulusal düzeyde, gündelik hayatın önemli bir unsurdur. İnsanın yaşamını sürdürebilmesini sağlayan temel ihtiyaçlarını karşılamasına yardımcı olan unsurlardan birisidir. Ülkeler için ise; teknoloji ve sanayide ilerlemenin, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasının ve kalkınmanın temelini oluşturmaktadır. Hem hane giderleri içindeki payını azaltmak hem de ulusal stratejik değeri nedeniyle, ülkeler enerji kaynaklarını yerel olarak güçlendirmeyi hedeflemektedir. Güçlü ekonominin şartlarından birisi, dışa bağımlı olmayan ve güvenli enerji üretimidir. Bu nedenle, enerji konusunun çok yönlü siyasi, ekonomik, çevresel unsurları bulunmaktadır. Bu bağlamda literatürde; enerji üretimi ile ekonomik kalkınma arasında ikili bir nedensellik ilişkisi olduğunu kanıtlayan birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Fosil kaynaklar dünya üzerinde belirli yerlerde çıkarılabildiğinden, birçok ülke enerji ihtiyacını ithal ederek karşılamak durumunda kalmaktadır. Bu durum enerji ithal eden ülkelerin ekonomileri için büyük bir yük anlamına gelmektedir. Öte yandan, enerji ihracatçısı olan gelişmiş ülkeler; enerji bazlı küresel ısınma ve iklim değişikliği meselelerini de dikkate alarak, enerji üretimi ve tüketimindeki politikalarında bir paradigma değişimi yaşamaktadır. Türkiye’nin gelişmekte olan bir ülke olması sebebiyle teknoloji ve sanayiye yapılan yatırımları sürekli artış göstermekte ve bu durumda enerjiye olan ihtiyacı her geçen gün artırmaktadır. Enerji ihtiyacının artması temiz, güvenilir ve ucuz enerjiye ulaşma gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Mevcut durumda toplam ithalatın ¼’ünü enerji ithalatı oluşturmaktadır. Birincil enerji arzının ise %70,6’sı ithal edilerek karşılanmaktadır. Bu durum ise ulusal ve bölgesel kalkınma açısından olumsuz etki yaratmaktadır. İşte bu gelişen teknolojinin şekillendirdiği; güçlü ve zayıf enerji arzı olan ülkelere dönüşen dünyada; Türkiye’nin nasıl bir yerde konumlandığını tespit etmek önem arz etmektedir. Türkiye’de NUTS1 bölgelerinde enerji kaynakları nasıl bir dağılım göstermektedir? Yenilenebilir enerji konusunda son 20 yılda nasıl bir yol izlenmiştir, mevcut durum nedir? Gelişmekte olan ülkemizdeki kalkınma politikaları ile enerji üretimi birbirini ne ölçüde desteklemektedir? Bu bildiri; bu sorulara yanıt vermek üzere hazırlanmıştır. Öncelikle Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulduğu yıldan

günümüze kadar olan süreçte enerji politikalarındaki gelişmeler ikincil kaynak taramasıyla ortaya konulmuştur. Daha sonra, NUTS1 bölgeleri düzeyindeki temel sosyal ve ekonomik göstergeler ile enerji verileri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. NUTS1 bölgelerinin enerji kurulu kapasiteleri, enerji tüketim ve üretim verileri kullanılarak, bölgelerin enerji kapasiteleri analiz edilmiştir. Tüm bu analizler coğrafi bilgi sistemlerinden yararlanarak haritalandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, Bölgesel Gelişme, Enerji Politikaları, Enerji Kaynakları.*

Rüzgâr Enerji Santrallerinin Yatırım Süreci ve Destekleyici Politikalarının Karşılaştırılması

Z. Emir TAŞKIN, Mutlu YILMAZ, Çağdaş KILIÇ

ÖZ

Rüzgâr enerjisi santralleri son yıllarda en çok gelişim gösteren yenilenebilir enerji kaynağı olmuştur. Nitekim günümüzde 2021 yılı itibarıyla rüzgâr enerjisine bağlı kurulu güç 823.428 MW olmuştur. Türkiye’de bu değer aynı yıl 10.607 MW’a ulaşmıştır. Türkiye özelinde ve dünya genelinde ulaşılan kurulu güç pozitif olarak görülse de, mevcut potansiyelinin altında kalmıştır. Dolayısıyla Türkiye ve dünyada rüzgâr enerjisi yatırımlarında ve teşviklerinde büyümeye yönelik çeşitli politikalar uygulanmaktadır. Satın alma garantisi, vergi teşviki, ücretsiz arsa tahsis gibi destekler dünyada ve Türkiye’de sıklıkla uygulanan politikalarlardır. Ancak Avrupa’dan daha farklı olarak Türkiye’de uygulanan politikalar yatırımcılar açısından eleştirilmekte ve çeşitli problemler ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle mevcut çalışmada Türkiye’de rüzgâr enerjisi yatırımlarında karşılaşılan problemler, teşvik ve destek türleri değerlendirilecektir. Araştırmanın temel amacı Türkiye’de rüzgâr enerjisi yatırım süreçleri ve bu konudaki sorunların seçili ülkeler ile karşılaştırılarak tartışılması ve Türkiye’de rüzgâr enerjisi yatırımının hangi süreçlerden geçtiğinin değerlendirilmesidir. Bu nihai hedefe ulaşmak için kullanılan yöntem literatür değerlendirilmesidir. Çalışmanın mevcut konusu rüzgâr enerjisinin sosyal kabul dinamikleri ile ilintilidir. Bu kapsamda sosyal kabul üç dinamikten oluşmaktadır. Bunlar; sosyo-politik kabul, piyasa kabulü ve topluluk kabulüdür. Piyasa kabulü, yatırımcılar, RES firmaları, çalışanları ve sektörle ilintili aktörleri kapsamaktadır. Bu aktörlerin öncelikli olarak üretim tüketim ilişkisi içinde bulunarak ülkelerin enerji politikalarına yön verme ve etkileme potansiyeli yüksektir. Dolayısıyla piyasa kabulündeki aktörlerin ülkedeki/bölgedeki sosyal kabul boyutunu irdelemek önem arz etmektedir. Dünyada bu alandaki sınırlı çalışmalar dikkate alındığında mevcut çalışmanın değeri ortaya çıkmaktadır. Çünkü piyasa kabulü aktörlerinin makro ekonomik düzeyde kazandığı ekonomik güç görünürde kuvvetli de olsa sektöre dair birçok problemin varlığını gizlemektedir. Problemlerin varlığı rüzgâr enerjisi yatırımcılarının itici veya çekici faktörleri olmaktadır. Sonuç olarak itici ya da çekici faktörlerin düzeyini artırmak teşvik ve destekleyici politikalarla

mümkündür. Bu yüzden ülkeler bazında destekleyici politikaların çeşitliliğinin tartışılması gerekmektedir. Çalışma Türkiye ile diğer ülkelerin rüzgâr enerjisi yatırımlarındaki politika farklarının ortaya koyulması ve değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Rüzgâr Enerjisi, Yenilebilir Enerji, Piyasa Kabulü, Rüzgâr Enerjisi Teşvikleri.*

Türkiye’de Tarım Politikaları Süreci ve İklim Değişikliğinin Tarımsal Ürün Verimliliğine Etkileri Üzerine Bölgesel Bir Değerlendirme

Fatma SELÇUK, Aliye Ahu AKGÜN

ÖZ

20. yüzyılın ortalarından itibaren gündemde olan, tüm dünyayı etkileyen, çözülmesi ve anlaşılması güç bir çevre sorunu olan küresel iklim değişikliği, doğal olarak veya insan faaliyetleri nedeniyle iklimde zamanla meydana gelen uzun vadeli değişiklik şeklinde tanımlanmaktadır. İklimde gözlemlenen değişiklikler; doğal yaşam alanları, toplum sağlığı, ekonomik yapı ve gıda üretimi gibi birçok yaşamsal faaliyeti olumsuz etkilemektedir. Yaşamsal faaliyetlerin sürdürülebilirliği için gerekli bileşenlerin başında gelen gıda üretimi; küresel ortalama sıcaklıktaki artış, yağış rejimlerindeki değişim, toprak sağlığının bozulması ve biyolojik çeşitliliğin azalması gibi etkenlerden olumsuz etkilenmektedir. İklim değişikliğinin yıkıcı etkilerinin tartışıldığı günümüzden geçmişe uzanan uluslararası ve ulusal çerçevede yaşanan politik süreçlerle, tarımsal yapıda zamanla dönüşüm olmuş ve bu değişimler ekolojik tahribatları artırmıştır. Bu süreçteki çeşitli ekolojik tahribatlarla birlikte Türkiye tarımı hem iklim değişikliğini etkileyen hem de üretim artışı odaklı yaklaşımlar nedeniyle iklim değişikliğinden olumsuz etkilenen bir faaliyet haline gelmiştir. Bu çalışma; Türkiye’deki tarım politikaları sürecini ve ulusal ölçekte verim tahminlerini ele alan bilimsel senaryo çalışmalarını inceleyerek ve ürünlerin bölgelere göre gelecekte beklenen verim değişimlerini bir araya getirerek, iklim değişikliğinin ürün verimine etkilerini Türkiye odağında üretilen haritalarla birlikte tartışmayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında; Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nün sıcaklık ve yağış projeksiyonlarının altlık olarak kullanıldığı 2050’li ve 2080’li yıllara dair oluşturulan haritalar üzerine, bölgesel çalışmalardan derlenen ürün verimi tahmin sonuçları eklenmiş ve büyük ova alanlarıyla birleştirilmiştir. İklim değişikliği projeksiyon sonuçlarına göre; boyutları bölgelere göre farklılık gösterse de genellikle sıcaklığın artacağı ve yağışların azalacağı belirtilmiştir. Literatür araştırmasıyla ulaşılan senaryo sonuçları da bölgelere ve ürün türüne göre farklılık gösterse de birçok bölgede verimin olumsuz etkileneceğini göstermektedir. Tüm bu etkilere yönelik sürdürülebilir tarım metotlarının uygulanması, üretimin düşük fakat verimin yüksek olduğu alanlarda yüksek verimi korumaya yönelik politikaların geliştirilmesi ve verimin

en yüksek oranda azalacağı bölgelerdeki büyük ova alanlarını korumaya yönelik politikaların geliştirilmesi önerilmektedir. Günümüze kadar süregelen üretimi artırmaya yönelik politikaların aksine iklim değişikliği çerçevesinde ürün verimliliğine odaklanan, üretim sürecindeki ekolojik tahribatı önleyecek, sürdürülebilir kaynak kullanımını hedefleyen ve tarımsal üreticiyi destekleyen bölgesel politika ve çalışmaların çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi önem taşımaktadır. Çalışmanın hedeflediği tartışma; mekansal olarak uygulanacak tedbirlere altlık oluşturması, uyum ve azaltım kapsamında alınacak önlemlere bölgesel ölçekte yön vermesi ve yeni akademik tartışmalara alan açması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: *İklim Değişikliği, Ürün Verimliliği, Tarım Politikaları, Bölge Planlama.*

Denizli İli Turizm Sektörünün İklim Değişikliğinden Etkilenebilirliğinin Belirlenmesi

Aysun AYGÜN OĞUR

ÖZ

İklim değişikliğinin turizm sektörü üzerinde doğrudan ve dolaylı birçok etkisinin olması beklenmektedir. Özellikle Akdeniz havzasında artan sıcaklıklar, kuraklık, sıklığı ve şiddeti artan aşırı hava olayları, orman yangınları ve yükselen deniz seviyesinin turizm sektörüne olumsuz etkilerinin olacağı yapılan projeksiyonlar sonucu ortaya koyulmuştur. Azalan yağışlar turizm merkezlerinde kar kütesinin azalmasına neden olarak kış sporları ve turizmini olumsuz etkilemekte, su kaynaklarının azalmasına, yazın artan turist sayısı ile yükselen su talebinin karşılanamama riskinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Yine iklim değişikliği ile sıklığı ve şiddeti artan fırtına, kasırga gibi aşırı hava olayları güvenlik problemleri oluşturmaktadır. Diğer taraftan, aşırı sıcaklar ve sıcak hava dalgaları sebebiyle yazın konfor seviyesinin düşmesi, turizm sezonlarının ve popüler turizm destinasyonlarının değişmesi beklenmektedir. Bu bağlamda Türkiye turizm sektörünün iklim değişikliğine karşı oldukça kırılgan yapıda olduğu belirtilmektedir. Akdeniz havzasında popüler bir turizm destinasyonu olan Türkiye’de sektörün sürekliliği için iklim değişikliği etkilerinin tespit edilmesi ve buna karşı önlemlerin alınması oldukça önemlidir. Yere özgü etkin politika ve stratejiler ancak o yörenin maruz kaldığı etkiler belirlendiği zaman üretilebilir. Bu çalışma Denizli ilinde iklim değişikliğinin mekansal etkilerini tespit ederek turizm sektörünün iklim değişikliğine karşı etkilenebilirliğini ölçmeyi amaçlamaktadır. Denizli ili hem yerli hem de yabancı turistler için çekici bir destinasyon olmakla birlikte mevcutta öne çıkan turistik alan ve aktiviteleri iklim değişikliğine karşı oldukça kırılgan bir yapıdadır. Ayrıca henüz ulusal ve uluslararası pazarda yeteri kadar tanınmayan potansiyel alternatif turizm faaliyet alanları ve türlerini de barındırmaktadır. Çalışma iklim değişikliği ile değişen dış mekan konfor seviyesinin mekansal etkilerine odaklanmaktadır. Bu kapsamda turizm literatüründe öne çıkan Holiday Climate Index (HCI) yöntemi kullanılmış, ArcGis üzerinden değişen iklim konfor seviyeleri mekansal olarak belirlenmiş ve riskli bölgelerdeki turizm türü ve mekansal nitelikleri göz önüne alınarak etki düzeyi saptanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre bazı bölgelerde iklim konforu özellikle yaz aylarında düşüş gösterirken yüksek rakımlı bölgelerde yüksek iklim

konfor koşulları gözlemlenmektedir. Bulgular doğrultusunda alternatif turizm destinasyonu olma potansiyeli taşıyan bölgeler belirlenmiştir. Bu çalışma iklim değişikliğinden etkilenme düzeyi yüksek ve düşük alt bölgelerin tespit edilmesi ile Denizli ilinde iklim değişikliği ile mücadelede alınabilecek önlemler için bir yol haritası oluşturulmasını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *İklim Değişikliği, Turizm, Etkilenebilirlik, Denizli.*